

Addis Ababa
University

(Since 1950)

አዲስ አበባ ዩኒቨርሲቲ

የሂውማኒቲስ፣ ቋንቋዎች ጋዜጠኝነትና ኮሙኒኬሽን ኮሌጅ

የአማርኛ ቋንቋ ስነጽሁፍ እና ፎክሎር ክፍል

ትምህርት የድህረ ምረቃ መርሀ ግብር

የታች-ላይ (Bottom up) የንባብ ማስተማሪያ ሞዴል በአማርኛ ቋንቋ አንብቦ የመረዳት ክህልን ለማዳበር ያለው ውጤታማነትና ተጠቃሚነት፤ (አማርኛን በሁለተኛ ቋንቋነት በሚማሩ በዘጠነኛ ክፍል ተማሪዎች ላይ የተካሄደ ጥናት)

በ ሽታዬ ቸኮል

መስከረም 2016 ዓ.ም.

አዲስ አበባ ዩኒቨርሲቲ

የሂውማኒቲስ፣ ቋንቋዎች ጋዜጠኝነትና ኮሙኒኬሽን ኮሌጅ

የአማርኛ ቋንቋ ስነጽሁፍ እና ፎክሎር ክፍል

ትምህርት የድህረ ምረቃ መርሀ ግብር

የታች-ላይ (Bottom up) የንባብ ማስተማሪያ ሞዴል በአማርኛ ቋንቋ አንብቦ የመረዳት ክህልን ለማዳበር ያለው ውጤታማነትና ተተግባሪነት፤ (አማርኛን በማስተማር ከፊል ማሟያነት ያቀረበ ጥናት።)

አማካሪ አቶ ደረጀ ገብሬ

መስከረም 2016 ዓ.ም.

አዲስ አበባ ዩኒቨርሲቲ

የሂውማኒቲስ፣ ቋንቋዎች ጋዜጠኝነትና ኮሙኒኬሽን ኮሌጅ

የአማርኛ ቋንቋ ስነጽሁፍ እና ፎክሎር ክፍል

ትምህርት የድህረ ምረቃ መርሀ ግብር

የታች-ላይ (Bottom up) የንባብ ማስተማሪያ ሞዴል በአማርኛ ቋንቋ አንብቦ የመረዳት ክህልን ለማዳበር ያለው ውጤታማነትና ተግባራዊነት፤ (አማርኛን በሁለተኛ ቋንቋነት በሚማሩ በዘጠነኛ ክፍል ተማሪዎች ላይ የተካሄደ ጥናት።)

የፈታኝ ቦርድ አባላት ማረጋገጫ

የአማካሪ ስም _____ ፊርማ _____ ቀን _____

የፈታኝ ስም _____ ፊርማ _____ ቀን _____

የፈታኝ ስም _____ ፊርማ _____ ቀን _____

ምስጋና

በመጀመሪያ ከብዙ ሀዘን ጭንቀት መከራና ፈተና አሳልፎ በሠላም እዚህ ያደረሰኝን እግዚአብሔርን አመሰግናለሁ። በመቀጠልም ይህ ጥናት የተሳካ እንዲሆን ከፍተኛውን ድጋፍ ለሰጡኝ ለአማካሪ መምህራ ለአቶ ደረጀ ገብሬ ላቅ ያለ ምስጋናዬን አቀርባለሁ። ጥናቱን ከማዘጋጀት ግዜ ጀምሮ ይሰጡኝ የነበረው አስተያየትና በእያንዳንዱ ምዕራፍ ላይ በቀናነት እርማት ሰጥተው ቶሎ በመላክ፣ ስልክ በምደወልበት ሰዓት ስልክ አንስቶ ድጋፍ ባይሰጡኝ ኑሮ ይህ ጥናት እውን አይሆንም ነበር። ይህን ጥናት በገንዘብ በመደገፍም የተባበረኝን የአዲስ አበባ ዩኒቨርሲቲን አመስግናለሁ።

ይህንን ጥናት ሳደርግ በከባድ ችግር ውስጥ ባለሁበት ሰዓት አይዞሽ በማለትና በማበረታታት ከጎሴ የቆሙልኝ የገንዘብ ድጋፍ በማድረግ የእኔን ቦታ ሸፍኖ ለልጆቼ እንክብካቤ በመስጠት ላገዘኝ ለባለቤቴ ለመምህር ምስጋና ፍቃዱ ምስጋናዬ ከልብ ነው።

መምህር አላና ዴሬሣ ይህንን ጥናት ሳደርግ አስተያየት በመስጠትና ማንም ሰው ለመጻፍ ፍቃደኛ ባልሆነበት ሰዓት ራቅ ያለ ቦታ ሂጄ እንኳ ሁሉንም ኮምፒውተር ፀሐፊዎች ጠይቁ አማርኛ ቋንቋ መጻፍ አንችልም ባሉበት ሰዓት ከመጀመሪያ አንስቶ እስከ መጨረሻ በመጻፍ ትብብር ያደረገልኝን ሳላመሰግን አላልፍም።

ከፈረቃ ወጭ የፀነኛ ክፍል ተማሪዎችን ላስተማሩልኝ ለመምህር ተመስጌን ረጋሣ፣ ትብብር እንድያደርጉልኝ ላመቻቹልኝ ለትምህርት ቤቱ ርዕሰ መምህር ሀብታሙ ለሜሣ እንዲሁም የተለያዩ ትብብር ላደረጉልኝ ለትምህርት ክፍላችን መምህራን በሙሉ ከልብ አመስግናለሁ።

ምስጋና..... I

ማዕጫ..... II

የሰንጠረዥ ማዕጫ..... V

አጠቃሎ VI

ምዕራፍ አንድ..... 1

መግቢያ..... 1

    1.1 የጥናቱ ዳራ..... 1

    1.2 ጥናቱን ለማካሄድ ያነሳሱ ምክንያቶች..... 4

    1.3 የጥናቱ ዓላማ..... 5

    1.4 የጥናቱ ጠቀሜታ..... 5

    1.5 የጥናቱ ወሰን..... 6

    1.6 የጥናቱ ውስንነት..... 6

    1.7 የቁልፍ ቃላት ብያሌዎች..... 6

ምዕራፍ ሁለት..... 7

ክለሳ ድርሰት እና የተዛማጅ ጽሑፍ ቅኝት..... 7

    2.1 የንባብ ሞዴሎች ምንነት..... 8

        2.1.1 የታች ላይ የንባብ ሞዴል..... 10

        2.1.2 የላይ ታች ሞዴል..... 11

        2.1.3 የተወጣጣ (መስተጋብራዊ) ሞዴል..... 11

    2.2 የታች ላይ የንባብ ሞዴል አስፈላጊነት..... 12

    2.3 አንብቦ መረዳት..... 16

        2.3.1 የንባብ ተግባራት ክንውኖች..... 17

            2.3.1.1 ቅድመ ንባብ ተግባራት..... 17

            2.3.1.2 የንባብ ጊዜ ተግባራት..... 18

            2.3.1.3 የድህረ ንባብ ክንውኖች..... 19

        2.3.4 የአንብቦ መረዳት አሃዶች..... 21

            2.3.4.1 ቃላት..... 21

2.3.4.2 አረፍተ ነገሮች	24
2.3.4.3 አንቀጾች	25
2.3.4.4 አጠቃላይ ዕሉፍ	26
2.3.5 የተረድኦት ደረጃዎች.....	26
2.3.5.1 ቀጥተኛ ንባብ.....	26
2.3.5.2 የትርጉማ ንባብ.....	27
2.3.5.3 ሂሳዊ ንባብ	28
2.3.5.4 ፈጠራዊ ንባብ.....	28
2.4 በሁለተኛ ቋንቋ ማንባብን ለማስተማር የሚረዱ ስትራቴጂዎች	29
ምዕራፍ ሦስት.....	31
ጥናቱ የተከተለው ዘዴ	31
3.1 የትምህርት ቤቱ የተማሪዎች አመራረጥ.....	32
3.1.1 የትምህርት ቤት አመራረጥ	33
3.1.1.1 ቅድመ ጥናት ምልክታ የተካሄደበት ክፍል	33
3.1.1.2 ዋናው ጥናት የተካሄደበት የክፍል አመራረጥ	33
3.1.2 የተማሪዎች አመራረጥ.....	34
3.2 የምንባቦች አመራረጥና የመልመጃዎች አዘገጃጀት.....	34
3.3 የመረጃ መስብሰቢያ ዘዴዎች.....	35
3.3.1 የቅድመና የድህረ ልምምድ ፈተናዎች አዘገጃጀት	35
3.3.1.1 የቅድመ ልምምድ ፈተና	36
3.3.1.2 የድህረ ልምምድ ፈተና.....	36
3.4 የዕሉፍ መጠይቅ	37
3.5 ምልክታ	38
3.6 የክፍል ውስጥ የትምህርት አቀራረብ ዘዴዎች.....	38
3.7 የመረጃ አተናተን	39
3.7.1 ከፈተና ውጤት የተገኘ መረጃ.....	39
3.7.2 ከዕሉፍ መጠይቅና ከምልክታ የተገኘ መረጃ.....	39
ምዕራፍ አራት.....	40
ከጥናቱ የተገኘ መረጃ ትንተና.....	40

4.1 የፈተና ዉጤቶች ትንተና.....	40
4.1.1 የቅድመ ልምምድ የፈተና ዉጤት ትንተና.....	40
4.1.2 የድህረ ልምምድ ፈተና ዉጤት ትንተና.....	43
4.1.3 የመላምት ፈተና.....	44
4.2 ከጽሑፍ መጠይቅ የተገኙ መረጃዎች ትንተና.....	46
4.2.1 በክፍል አንድ (ከ ተ ቁ.1-4) ለቀረቡ ጥያቄዎች የተገኘ ምላሽ.....	46
4.2.2 በክፍል ሁለት/ከተራ ቁጥር 1-6/ለቀረቡት ጥያቄዎች የተገኘ ምላሽ.....	47
4.2.3 በክፍል ሁለት (ከተራ ቁጥር 7-18 ለቀረቡ ጥያቄዎች የተገኘ ምላሽ.....	50
4.3 ከምልከታ የተገኙ መረጃዎች.....	55
4.3.1 በቅድመ ልምምዱ ወቅት ከተካሄደ የክፍል ምልከታ የተገኘ መረጃ.....	55
4.3.2 በልምምድ ወቅት ከተካሄደ የክፍል ምልከታ የተገኘ መረጃ.....	56
ምዕራፍ አምስት.....	58
ማጠቃለያ፣ የጥናቱ ግኝትና አስተያየት.....	58
5.1 ማጠቃለያ.....	58
5.2 የጥናቱ ግኝት.....	59
5.3 አስተያየት.....	61
ዋቢ ዕሑፎች.....	62
አባሪዎች.....	66
አባሪ ሀ: ምንባብ አንድ.....	66
አባሪ ለ: ምንባብ ሁለት.....	70
አባሪ ሐ: ምንባብ ሦስት.....	72
አባሪ መ: ምንባብ አራት.....	75
አባሪ ረ: የክፍል ትግበራ መርሃ ግብር.....	78
አባሪ ሸ: የምልከታ ማስታወሻ.....	79
አባሪ ቀ: የዕሑፍ መጠይቅ.....	83
አባሪ በ: ፎቶግራፎች.....	88

ሰንጠረዥ 1. የቅድመ ልምምድ ፈተና ወጤት 41

ሰንጠረዥ 2. የቅድመ ልምምድ ፈተና የቲ-ስፔት ንፅፅራዊ ዋጋ 42

ሰንጠረዥ 3 የድህረ ልምምድ ፈተና ወጤት ዝርዝር 43

ሰንጠረዥ 4. የድህረ ልምምድ ፈተና ወጤት ንፅፅራዊ ትንተና 44

ሰንጠረዥ 5. የመላምት ፈተና ወጤት ትንተና 45

ሰንጠረዥ 6. በጥናቱ ተሳታፊ የነበሩ ተማሪዎችን ዳራ የያዘ ሰንጠረዥ 46

ሰንጠረዥ 7. የተማሪዎችን ቅድመ ልምምድ ችሎታ (ዳራ) አስተያየት የሚያሳይ ሰንጠረዥ 48

ሰንጠረዥ 8. ምንባቦቹ ከተለያዩ ምንጮች የተገኘ ስለመሆናቸውና ለአንብቦ መረዳት ክሂል ያላቸውን ጠንክራ ጎን በተመለከተ የቀረበ ሰንጠረዥ 50

ሰንጠረዥ 9. በልምምድ ትምህርቱ ወቅት የቀረበውን ምንባብ አንብቦ ለመረዳት ከመምህሩ ድጋፍ ስለመደረጉና አዳዳሪ ስልቶች ስለመተዋወቃቸው የተማሪዎችን ምላሽ የሚያሳይ ሰንጠረዥ 52

ሰንጠረዥ 10. በልምምዱ የተካተቱት ተጠኝዎች በፈቃዳቸው በልምምዱ መታቀፋቸውን የሚያሳይ ሰንጠረዥ 54

አጠቃሎ

የዚህ ጥናት ርዕስ “የታች ላይ/Bottom Up/የንባብ ሞዴል አማርኛን እንደሁለተኛ ቋንቋ ለሚማሩ ተማሪዎች አንብቦ የመረዳትን ክሂላቸውን ከማጎሎት አንጻር ያለው ወጤታማነትና ተግባራዊነት” የሚል ሲሆን ዋነኛ አላማ ያደረገውም ይህም የታች ላይ /Bottom Up/የንባብ ሞዴል አማርኛን እንደ ሁለተኛ ቋንቋ ለሚማሩ ተማሪዎች አንብቦ የመረዳት ክሂላቸውን ከማጎልበት አንጻር ያለው ወጤታማነትና ተግባራዊነት ምን ያህል እንደሆነ መመርመር ነው። ይህንንም አላማ ከግቡ ለማድረስ አጥኝቶ በኦሮሚያ ክልል በሆሮ ጉዳሩ ወለጋ ዞን በሆሮ ቡልቅ ወረዳ በሠቀላ ሁለተኛ ደረጃ ትምህርት ቤት የሚገኙ ተማሪዎችን መርጣለች። አመራረጠም ካሉት ትምህርት ቤቶች ይህ ትምህርት ቤት ብቻ አማርኛ ቋንቋን ስለሚማሩ ተጠኝዎቹም የቁጥጥር ቡድን እና የሙከራ ቡድን በሚል በዕጣ ናሙና የተከፈሉ ሲሆን የተመረጡትም የ2015 የትምህርት ዓመት የፀና ክፍል ከየክፍሉ አምስት አምስት ተማሪዎችን በመወሰድ ቡድን “ሀ” እና ቡድን “ለ” ብላ የመደበኞቻቸውን ተማሪዎች ነው። ይህ ጥናት ዓይነቱ ሙከራዊ (Experimental) ጥናት ሲሆን በመረጃ መተንተኛነት በዋነኝነት የተከተለው ዘዴም መጠናዊ የምርምር ዘዴ ነው። በዚህም የሁለቱም ተጠኝ ቡድኖች በቅድመና በድህረ ልምምድ ወጤት ፍትነታዊ በሆነ መልኩ በመመርመር ወሳኔ ላይ ለመድረስ ያለመ ነበር። በተጨማሪም በመረጃ መሰብሰቢያነት እንዲያገለግሉ የፅሁፍ መጠይቅና በባልደረባ እርዳታ ምክንያት ስያስተምሩ አጥኝቶ ተሳታፊ የሆነችበት የክፍል ምልክታ ማሰታወሻ መያዝ መሣሪያነት ተመርጠው ተግባራዊ ተደርገዋል። በዚህም መንገድም መረጃው ተሰብስቦ ወጤቱ ተተንትኗል። በጥናቱ የተደረሰበት መደምደሚያ እንደሚያመለክተው የታች ላይ የንባብ ማሰተማሪያ ሞዴልን በመጠቀም በተለይ አማርኛን በሁለተኛ ቋንቋነት ለሚማሩ ተማሪዎች የምንባብ ትምህርትን ማቅረብ የተማሪዎችን አንብቦ የመረዳት ክሂል ከማዳበር አንጻር ጠቀሜታ እንዳለው መረዳት ተችሎዋል።

ምዕራፍ አንድ

መግቢያ

1.1 የጥናቱ ዳራ

የቋንቋ ትምህርት አላማ አራቱን ክህሎች ማዳበር ሲሆን እነሱም ማዳመጥ፣ መናገር፣ ማንበብና መጻፍ ናቸው። እነዚህ ክህሎች እርስ በርሳቸው የተሳሰሩና ለቋንቋ ትምህርት ከፍተኛ ድርሻ ያላቸው ሲሆን የዚህ ጥናት ትኩረትም ከአራቱ ክህሎች አንዱ በሆነው የንባብ ክህል ሁኖ በታች ላይ/Bottom up/ንባብ ማስተማሪያ ሞዴል ላይ ነው። እናም በዚህ ጥናትም በመማር ማስተማር ሂደት የተማሪዎችን የመገንዘብና የመረዳት ችሎታ ከምንለካቸው ልዩ ልዩ ዘዴዎች መካከል አንዱ የማንበብ ሂደት ነው። ማንበብ በፀሀፊውና በአንባቢ መካከል የሚፈጠር ተራክቦ ሲሆን ከፀሃፊው በጽሑፍ የተላለፉትን መልዕክቶች፣ መረጃዎች አንባቢው ባለው ዳራዊ ዕውቀት ተጠቅሞ አዳዲስ መረጃዎችን ከአውድ ጋር በማዋሃድ መልዕክት መገንዘብን የሚመለከት ነው።

በተፃፈ ፅሑፍ እውቀትንና ደስታን ለማግኘት ብቃት ያለው የንባብ ችሎታ ይጠይቃል። ንባብ ለተለያዩ ተግባራት እንገለገልበታለን። ለምሳሌ በተለያዩ ሳይንቲስቶች የተከናወኑ ጥናቶች በማንበብ እውቀታችንን እናሰፋብታለን የተለያዩ ድንቅ ፈጠራዎችን በማንበብ ደግሞ ደስታችንንም ሆነ ሀዘናችንን እየተወጣን ጊዜያችንን እናሳልፍበታለን። ከዚህም ባሻገር በጋዜጦችና በመፅሔቶች አማካይነት በአለም ውስጥ የተከናወኑትን አዳዲስ ክስተቶች እንረዳበታለን። በአጠቃላይ ንባብ ሊሰጠው የሚችለውን ጠቀሜታ በማስመልከት (Nuttal/1996:3) ሲያጠቃልሉት እንዲህ በማለት ነው። “ታነባለህ ምክንያቱም ከምታነበው ነገር አንድ ነገር ለመውሰድ ትፈልጋለህ ከምታነበው ነገር እውቀትን፣ ሐሳብንና መዝናናትን ትሻለህ የሆነው ሆኖ የምታነበው ፅሑፍ ውስጥ አንድ የምታፈልገውን ነገር ለመውሰድ ነው።” ይህንን አገላለፅ Brown(1994:285) ይሰማማበታል።

ማንበብ በፅሑፍ የቀረቡ ሀሳቦችን አጣጥሞ መረዳትን ያሳያል። አንድ ሀሳብ ድምፅን በሚወክሉ ጭረቶች አማካኝነት የማስተላለፍንና ማስማትንም ጭምር ይመለከታል። ማለትም የተፃፈውን ንባብ በጥንቃቄ አንብቦ መልክቱን ማድነቅ በአቀራረቡ ጥራት መርካትንም ያመለክታል። የቃላትና የሀረጎችን ትርጉም በመረዳት አቀነባብሮና አያይዞ የሃሳብ ሰንሰለትን መፍጠርንም ያጠቃልላል። ማንበብ ሆሄያትን ቃላትን ቃላትንና አረፍተ ነገሮችን በመረዳት የምለይበት ለምን

እንደተነገሩ መተርጎምንና ከሌሎች ጉዳዮች ጋር የመገናኘብን ሁኔታ የምንፈጥርበት የቋንቋ ክፍል ነው (ሰለሞን ዮሐንስና ሌሎች 1994:122)::

Shaywitz 2003 ንባብ ከሰው ልጅ ተግባራት ሁሉ እጅግ ውስብስብ ነው የሚሉትናቸው:: እሳቸው እንደሚሉት የንባብ ውስብስብነት /አስቸጋሪነት/በሁሉም ቋንቋዎች ውስጥ የሚያጋጥም ክስተት ነው፤ ምንም እንኳን የክብደቱ መጠን ቋንቋዎቹ እንደ ሚከተሉት የአፃፍ ስልት የተለያዩ ቢሆንም በዚህም ምክንያት ነው ገና ከጅምርው ህፃናት የንባብ ክህል ባለቤት እንዲሆኑ ረጅም ጊዜ ወስዶ የሚሰራበት የ(Patrica እና Pamela 2004)እንደሚሉት በመጀመሪያ ደረጃ ትምህርት ቤት ንባብን ያልተለማመደ ህፃን በሁለተኛ ደረጃ ትምህርቱ ወቅት ጥሩ አንባቢ ይሆናል ተብሎ አይጠበቅም::

ንባብ ከሚሰጠው ጠቀሜታ አንፃር ከቋንቋ ክህሎች ውስጥ እንዴ አንድ ዘርፍ ሆኖ በትምህርት ቤት መርሃ-ትምህርት ተነድፎለት መሰጠት ያለበት መሆኑ አያጠራጥርም እንደያወጠ ለትምህርት የቀረበው ቋንቋ የሌሎች ትምህርቶች ማስተማሪያ ቋንቋ ከሆነ ከሌሎች የቋንቋ ክህሎች ሁሉ ለንባብ ትምህርት የተለያዩ ትኩረት መስጠት እንደሚገባ (Carrel /Devine and Eskey 1988:1)ጠቁመዋል::

እነ(Carrell 1988) Grabe እና Stoller (2001)፤Richards እና Renandya (2002) የንባብ ትምህርት በተለይ በወጭ ወይም በሁለተኛ ቋንቋ ትምህርት ላይ ከፍተኛ ጠቀሜታ እንዳለው ያስረዳሉ:: ከነዚህም አባባላቸው ማጠናከሪያ ይሆን ዘንድ ሁለት ምክንያቶችን ይሰነዝራሉ:: እነዚህም:-

ሀ) አብዛኛዎቹ የወጭ/ሁለተኛ ቋንቋ ተማሪዎች ንባብን እንደ አንድ ዋነኛ ግባቸው ስለሚቆጥሩትና

ለ) በርካታ ትምህርታዊ ጉዳዮች የሚከናወኑትም በንባብ አማካኝነት በመሆን ነው

ምንም እንኳን ንባብን ለመበየን ቀደም ሲል የተጠቀሱትና ሌሎች በርካታ ብያኔዎች ቢቀረቡም፤ንባብን እንዲህ ነው ብሎ በነጠላ አረፍተ ነገር መግለፅን ግን እንዲሁ ቀላል ነገር ተደርጎ መታየት የለበትም:: ለምሳሌ ያህል Grabe እና Stoller(2002:9) ስለ ንባብ ምንነት ሲገልፁ “በፅሁፍ ከቀረበ ምንባብ ፍችን ማወጣትና ፍችን በተገቢው መልኩ መተርጎም የሚያስችል ክህል ነው” በማለት በይነውታል::ይህ ብያኔ የሚያመልክተው ምንባብ በቀጥታ ከፍች ጋር የሚያያዝ መሆኑን ነው::

በአማርኛ አንብቦ መረዳት ክሂል ዙሪያ የተደረጉ የተለያዩ ጥናቶች እንዳመለከቱት የተጠኑት የሚጠበቀውን ያህል እንዳልሆኑ ስለገለጹ ነው። እናም በተለያዩ ግዜያት ግን ከንባብ ክህል ጋር ተያያዥነት ያላቸው ጥናቶች ተከናውነዋል። ከነዚህ ጥናቶች የመጨረሻ ወጤት ማየት እንደሚቻለውም የተማሪዎች በአማርኛ ቋንቋ አንብቦ የመረዳት ችሎታ እምብዛም አመርቂ አይመስልም።

እንደ አካባቢዬ በሆሮ ቡሉቅ ወረዳ ያለውን ተጨባጭ ሁኔታ ስመለከት በአማርኛ ቋንቋ መማሪያ መጽሐፍት ውስጥ የተማሪዎችን የአንብቦ መረዳት ችሎታ ለማጎልበት የቀረቡ ምንባቦችና መልመጃዎች አሉ። በአጋዥነትም የሚያገለግሉ ዋነኛ የተማሪዎች መጽሐፍት ናቸው። በሆሮ ቡሉቅ ወረዳ አሥራ አምስት አንደኛ ደረጃ ትምህርት ቤቶች ይገኛሉ። ከእነዚህ ትምህርት ቤቶች ውስጥ ወደ እኛ ትምህርት ቤት ማለትም ብሔራዊ ፈተና ወስደው ካለፉ ወደ ዘጠነኛ ክፍል የሚመጡት ስምንት የአንደኛ ደረጃ ትምህርት ቤት ተማሪዎች ናቸው። ከነዚህ ትምህርት ቤቶች ውስጥ በሁለት ትምህርት ቤት ብቻ አማርኛ ቋንቋን በአንደኛ ደረጃ ትምህርት ቤት ይማራሉ። ከዛ ወጭ የቀሩት በወረዳው ከሚገኙ ሁለተኛ ደረጃ ትምህርት ቤቶችም ከሠቀላ 2ኛ ደረጃ ትምህርት ቤት በስተቀር ሁሉም 2ኛ ደረጃም ሆኑ አንደኛ ደረጃ ትምህርት ቤቶች አማርኛ ቋንቋን ከአምስት ዓመት ወዲ ተምረው አያውቁም። በነዚህ በሚማሩበት ትምህርት ቤቶችም ቢሆን ማለትም በአንደኛ ደረጃ ትምህርት ቤት ለአንድ ክፍል ሁለት የመማሪያ መጽሐፍ ብቻ ይሰጣል። በአንድ ክፍል ውስጥ ደግሞ 60-65 ተማሪዎች ይገኛሉ። እናም በዚህ ምክንያት የንባብ ልምድ ሊዳብር አልቻለም።

ከዚህ ጋር በተያያዘም እኔም በመጀመሪያ ትምህርት ቤት ሲጀምር የአማርኛ ፊደላትን አስቆጥራቸዋለሁ፤ ከዛም ከሀ-ፐ ያሉትን ሆሄዎች ካጠኑ በኋላ እስከ ሁለት ሣምንት አንብበው እንዲጨርሱ አዛቸዋለሁ። ከዛ በኋላ በየቁጥራቸው እያስነሳው አንድ ተማሪ ቁጥሩ ስጠራ የፈለኩትን ሆሄ እጠራለሁ፤ ያንን ሆሄ ከነዘሮቹ ጥርት አድርጎ ከፃፈ ከአስር ነጥብ እንደ አሳይመንት እይዝለታለሁ። ሁሉንም ተማሪዎች በየተራ እንዲ አድርጌ ከፈተንኩ በኋላ አንድ አንድ ቃላትን እንዲመሠርቱና እንዲጽፉ አድርጌያለሁ። ከዛ በኋላ ነው የፃነኛ ክፍል መጽሐፍትን ማስተማር የጀመርኩት እናም በእኛ ትምህርት ቤት የታች-ላይ አንብቦ መረዳት ሞዴልን መጠቀም አስፈላጊ መሆኑን አረጋግጫለሁ።

1.2 ጥናቱን ለማካሄድ ያነሳሱ ምክንያቶች

አማርኛ ቋንቋ በቋንቋነቱ ተማሪው የቀረበለትን ጽሑፍ በአግባቡ እንደሚፈለገው ጉዳይ የራሱን የአነሳሽ ስልት ተጠቅሞ የአንብቦ መረዳት ብቃቱን ያሻሽል ዘንድ ቋንቋው አፍ መፍቻ ለሆናቸውም ሆነ ላልሆናቸው ተማሪዎች ትምህርቱ ይሰጣል። ነገር ግን ችግሩ እስካሁን እንዳልተቃለለ ቀደም ሲል በምሳሌነት የተጠቀሱት ጥቂት ፅሁፎች ጠቁመዋል።

አጥኝዋ የተለያዩ ጥናቶችን እንደተመለከተችው በሀገር ውስጥ የተደረጉት አብዛኛዎቹ ጥናቶች፣ የተማሪዎች በአማርኛ አንብቦ የመረዳት ችሎታ በዝቅተኛ ደረጃ ላይ እንደሚገኝ የሚጠቁሙ ናቸው። (እንግዳ ዘወዴ፣1992 የሺጥላ ምንይልሸዋ 2000) መኮንን ናና 2000፣ ግሩም ጥበብ(2003) ሸታዬ መኮንን (2007) እነዚህ ጥናቶች እንደሚያመለክቱት ለንባብ ክህል አለመጎልበት ዋነኛ ተጠያቂው የክፍል ውስጥ የትምህርት አቀራረብ ወይም የስነ ዘዴው አመቺ አለመሆን ነው። ከዚህም በተጨማሪ የሚነበበው ፅሁፍ ሳቢነትና ተመጣጣኝነት የተማሪ የክፍል ውስጥ ብዛት ለትምህርቱ የተመደበው ክፍለ ጊዜ ማነስ ወዘተም በአደናቃፊነት ተዘርዝረዋል።

ከላይ የተጠቀሱት ጥናቶች ቀደም ሲል አጥኝዋ ተማሪዎቹ በአማርኛ የንባብ ትምህርት ደካማ የሆኑበት ምክንያት ቋንቋውን መማር ካለመፈለግ የመነጨ ሊሆን ይችላል ብላ የያዘችውን እምነት ሙሉ በሙሉ ያስለወጠ ነበር። ምንም እንኳ ይህም በራሱ አንድ ችግር ሊሆን ብቸልም ችግሩ ይህ ካልሆነ ታዲያ በስራ ላይ በቆየ አመታት ያጋጠሙት የተማሪዎች በአማርኛ አንብቦ የመረዳት ችግር እንዴት ሊቀረፍ ይችላል? የሚል ጥያቄም ያጫረ በመሆኑ ይህንን ከፍተኛ ችግር በተወሰነ ደረጃም ቢሆን ለመቀነስ በማስብ አጥኝዋ ወደ ጥናቱ ገብታለች። በሌላ በኩልም እስካሁን በንባብ ዙሪያ በአዲስ አበባ ዩኒቨርሲቲ የተከናወኑት ጥናቶች ከተወሰኑት በስተቀር በጥናቱ ዳራ እንደተመለከተችው በሁለተኛ ደረጃ ትምህርት ቤቶች ላይ አብዛኛውን ትኩረታቸውን ያደረጉ በመሆናቸው አጥኝዋ በሁለተኛ ደረጃ ላይ ጥናት ልታደርግ ብታስብም እነዚህ ተማሪዎች በተለያዩ ምክንያት በአንደኛ ደረጃ አማርኛ ቋንቋን ያልተማሩ ናቸው። ስለዚህ በዚህ ደረጃ የንባብ ትምህርት አሰጣጥስ ምን ይመስላል? እዚህ ያለው ችግርስ እንዴት ሊወገድ ይችላል? የሚሉት ጉዳዮች በተጨማሪነት አጥኝዋ ሙሉ በሙሉ ወደ ጥናቱ እንድትገባ አድርገዋታል።

1.3 የጥናቱ ዓላማ

የዚህ ጥናት አጠቃላይ አላማ የታች ላይ/bottom up/የንባብ ሞዴል አማርኛን በሁለተኛ ቋንቋነት ከሚማሩ ተማሪዎች አንጻር አንብቦ የመረዳት ክህሎቶችን ለማዳበር ያለው ውጤታማነትና ተተግባሪነት መመርመር ነው። ይህንንም መሰረት በማድረግ የሚከተሉት ዝርዝር ጥያቄዎች በጥናቱ ይመለሳሉ ተብሎ ይታመናል።

ሀ) የታች ላይ ሞዴል በአማርኛ ቋንቋ የተማሪዎችን አንብቦ የመረዳት ችሎታን ለማሻሻል ጠቀሜታ ይኖረዋል?

ለ) ተማሪዎች ይንን ሞዴል ተጠቅመው ምን ዓይነት የተረድኦት ደረጃ ሊያዳቡ ይችላሉ?

ሐ) ተማሪዎች ከታች ላይ የንባብ ትምህርት አቀራረብ ልምምድ በኋላ የሚቀረብላቸውን ትምህርትና ልምምድ ይወዱት ይሆን? ለምን?

መ) ይህንን የንባብ ማስተማሪያ ሞዴል መምህራን በብዛት ይጠቀሙበታል?

ይህንን አላማ ከግብ ለማድረስና ውጤታማነቱን ፈትሾ ለመረዳት ጥናቱ ሁለት መላምቶችን ይዞ ተነስተዋል።

ሀ) ከሙከራ ጥናቱ በኋላ በቁጥጥር ቡድን/Control group/እና በሙከራ ቡድን/experimental group/መካከል የችሎታ መበላለጥ አይታይም (H0= አልቦ መላምት)

ለ) ከሙከራ ጥናቱ በኋላ በቁጥጥር ቡድን/control group/እና በሙከራ ቡድን መካከል የጎላ የችሎታ መበላለጥ ይኖራል (H1= አማራጭ መላምት)

1.4 የጥናቱ ጠቀሜታ

የዚህ ጥናት መከናወን ቀጥለው የተዘረዘሩት ጠቀሜታዎች ይኖሩታል ተብሎ ይታመናል።

- ✓ በዝቅተኛ ደረጃ ላይ የሚገኘውን የተማሪዎች የንባብ ክህሎት ችሎታን ለማሻሻል የሚጠቅሙ አማራጮችን ያቀርባል።
- ✓ በመማር ማስተማሩ ሂደት ተሳታፊ የሚሆኑ መምህራን ስለ ንባብ ትምህርት አቀራረብ የተሻለ ግንዛቤ ስለሚኖራቸው ተማሪዎቻቸውን የበለጠ እንዲረዳቸው ያስችላል።
- ✓ ለመርሃ ትምህርት ቀራጮችና ለመጻሕፍት አዘጋጆች የሚያገለግሉ ጥቆማዎችን ሊያጎለብት ይችላል።

✓ ከዚህ በኋላ በሁለተኛ ቋንቋ ጥናት ማካሄድ ለሚፈልጉ ተማሪዎች ደግሞ ለመነሻነት ሊያገለግል ይችላል።

1.5 የጥናቱ ወሰን

ይህ ጥናት በሆሮ ጉዳሩ ወለጋ ዞን በሆሮ ቡልቅ ወረዳ በሠቀላ ሁለተኛ ደረጃ ትምህርት ቤት የተካሄደ ነው። ጥናቱ በወረዳው የሚገኙ ሁለተኛ ደረጃ ትምህርት ቤቶች ለማካተት የጊዜና የሠላም ጉዳይ ስለሚወስነው የተጠቀሰው ትምህርት ቤት ብቻ በታለመ ናሙና ተመርጧል። እነዚህ የዘጠነኛ ክፍል የማንበብ ክህል ችሎታቸው ይበልጡ በአንደኛ ደረጃ ትምህርት ቤት ያልተማሩ በመሆናቸው በጣም አነስተኛና የተወሰኑ ተማሪዎች ብቻ የሚያነቡ በመሆኑ ነው።

1.6. የጥናቱ ውስንነት

በአማርኛ አንብቦ የመረዳት ችሎታ በታች ላይ የንባብ ማስተማሪያ ሞዴል ውጤታማነቱን ለመመርመር በሚል ለዚህ ጥናት መረጃ መሰብሰቢያነት ያገለገለው ለተማሪዎች የተሰጡ ፈተና እንዲታረም መደረጉ ነው።

1.7. የቁልፍ ቃላት ብያኔዎች

በዚህ ጥናት ውስጥ የሚከተሉት ሙያዊ ቃላትና ስያሜዎች በዚህ ጥናት ውስጥ የያዙት ፍቺ እንደአገባቸው ቀርቧል።

- ታች ላይ (Bottom up) ጥናቱ በዚህ ግንዛቤ ላይ የተመሰረተ ስለሆነ አንብቦ መረዳት ስንልና ሞዴሎችን በተናጠል ስናነሳ ለጀማሪ ወይም ዝቅተኛ ደረጃ ላሉ አስፈላጊው የንባብ ሞዴል ታች ላይ ወይም (Bottom up) የንባብ ሞዴል እንደሆነ ብዙ ምሁራን ገልጸዋል።
- ታች ላይ (Bottom up) ደረጃ በደረጃ እየዳበሩ የሚሄዱ ክህሎችን መለማመድ ማለት ነው።
- ምንባብ (text) የቋንቋ አጠቃቀም
- ማንበብ ከሚፈለገው መልእክት ለመረዳት የሚደረገውን ጥረት ይገልጻል
- ትርጉም አዘል አሀዶች በቅንጅት የተሟላ መልዕክት የሚያስተላልፉበትን መንገድ ይጠቁማል
- ትግበራ የታቀደው እቅድ ከመጀመሪያ ዝግጅት አንስቶ እንከመጨረሻ ውጤት ድረስ የተሰራው ስራ ማለት ነው።

ምዕራፍ ሁለት

ክለሳ ድርሳን እና የተዛማጅ ፅሁፍ ቅኝት

በዚህ ምዕራፍ ስር አማርኛን እንደ ሁለተኛ ቋንቋ ለሚማሩ ተማሪዎች የታች ላይ የንባብ ሞዴል የንባብ ትምህርት አቀራረብ ያለውን ተተግባራዊነትና ወጤታማነት መመርመር በሚል ርዕስ አጥኝቶ ይዞ የተነሳቸውን አላማ ከግቡ ለማድረስ በመነሻነት የሚያገለግሉና ጥናቱም ፅንሰ ሀሳባዊ መሠረት ይኖረዉ ዘንድ ከተለያዩ የመረጃ ምንጮች የተገኙ ትንታኔዎች ተዋቅርዋል። እነዚህም ለአካሄድ ያመች ዘንድ በንዑሳን ክፍሎች ተከፋፍለው ቀርበዋል።ከነዚህ ጥናት ጋር ተዛማጅነት ካላቸው ጥናቶች የሚከተሉት ይገኙባቸዋል።

እንግዳ ዘወ.ዴ/1992/የሺጥላ ምን ይልሸዋ (2000) መኮንን ናና/2002/፤ግሩም ጥበቡ/2003/ሺታዬ መኮንን/2007/ከላይ ለማሳያነት ከተዘረዘሩትና በአማርኛ ቋንቋ አንብቦ የመረዳት ክህል ነክ ጥናቶች የተወሰኑትን ዘርዘር አድርገን እንመልከት።

እንግዳ ዘወ.ዴ/1992/የክፍተኛ ሁለተኛ ደረጃ ተማሪዎች የ”ቶፕ ዳውን/Top-Down/”የንባብ ማስተማሪያ ሞዴል በአማርኛ አንብቦ የመረዳት ችሎታን ለማዳበር ያለው ተግባራዊነትና ወጤታማነት በሚል ርዕስ ለሁለተኛ ደግሪ ማማያ ባቀረቡት ጥናት በዝቅተኛ ደረጃ ላይ ሚገኘውን የተማሪዎች አንባብ መረዳት ችሎታ ለማሻሻል በመጠቀም ይህ ሞዴል ለመምህራን ስለትምህርት አሰጣጣቸው የተሻለ ግንዛቤ እንደሚሰጥ ጥናታቸው ይመክራል።

መኮንን ናና /2000/”በአንደኛ ደረጃ በሚሰጠው የቋንቋ ትምህርት በአማርኛ ቋንቋ አንብቦ መረዳት ችሎታ ግምገማ”በሚል ርዕስ ለሁለተኛ ደግሪ ማማያ ባቀረቡት ጥናት የተማሪዎቹ የንባብ ክህል ችሎታ በዝቅተኛ ደረጃ ላይ እንደሚገኝ አመልክተዋል።ለዚህ የንባብ ክህል ዝቅተኛ መሆኑ በዋነኛነት ተጠያቂው የንባብ ትምህርቱ የሚቀርብበት ዘዴ እንደሆነ ጠቁመዋል። እንደመፍትሔም የተሻለ ዘዴን መጠቀምና የፆታ ስብጥርን ተጠቅሞ ትምህርቱን ማቅረብ ተገቢ መሆኑን ጥናቱ ያመለክታል።

ግሩም ጥበቡ/2003/ በበኩላቸው”የአንደኛ ደረጃ ትምህርት የታች ላይ/Bottom-up/የንባብ ማስተማሪያ ሞዴል በአማርኛ ቋንቋ አንብቦ የመረዳት ክህልን ለማዳበር ያለው ወጤታማነትና ተተግባራዊነት፤በሚል ምሁራን የዘረዘሩትና ጥናቶች የደረሱበትን ድምዳሜ የሚቀበሉ መሆኑን አመልክተው ለንባብ ክህል አለመዳበር ለሚጠቀሱ ችግሮችም በመፍተሔነትና በዝቅተኛ ደረጃ

ላሉ ተማሪዎች የታች-ላይ የንባብ ማስተማሪያ ሞዴል መጠቀምን ተገቢ ጉዳይ አድርገው በጥናታቸው መጨረሻ ላይ አመልክተዋል።

ሺታዬ መኮንን/2007/ክላይ የቀረቡትን ጥናቶች እንደምትደግፍ አመልክታ የአንብቦ መረዳት ችሎታን በመርሃ ትምህርት ላይ ከተቀመጠው የችሎታ ብቃት ማረጋገጫ ላይ መድረስ ያለመድረሱን ፈትሻ ይህን ፍተሻ ሲታካሂድ መምህራንም ስለመርሀ ትምህርቱ ያላቸው ግንዛቤ አናሳ በመሆኑ ነው።

ተማሪዎቻቸውን ተግባራዊ ልምምዶችንና ሙከራዎች በየጊዜው የመስጠት ሁኔታ ዝቅተኛ መሆኑን አሳይታ በመርሃ ትምህርቱ ላይ የተቀመጠውን ግብ ላይ መድረስ አለመድረሱን መምህራን ለንባብ ትምህርት ትኩረት ቢሰጡና ተማሪዎች ስለንባብ ስልቶችና ንዑሳን ክህሎች ግንዛቤ እንዲኖራቸው ቢያደርጉ ተመራጭ ነው ብላለች።

2.1 የንባብ ሞዴሎች ምንነት

የንባብ ምንነት በተመለከተ የተለያዩ ምሁራን የተለያዩ ምላሾችን ሰንዘረዋል። ለግንዛቤ ይረዳ ዘንድ እስካሁን ከተከሰቱት የንባብ ሞዴል አይነቶች አለፍ እያልን የተወሰኑትን እንመልከታቸው።

Carroll (1964) በእይታዊ ማነቃቂዎች በመጀመርና የንግግር ቋንቋን መልሶ በመቅረብ አንድ መስመራዊ የሆነ ንድፍን ተከትሎ የንባብ ብያኔን አጎልብቶዋል። የCarroll ጥናት ወሳኝ ለሆኑ ግኝቶች መስፋፋትም ሚና እንደተጫወተ ይነገራል። ይሁን እንጂ ይህ ሞዴል ንባብን ለማስተማሪያነት ከመዋሉ አኳያ የበኩሉ ጠንካራ ጎን ቢኖረውም የተወሰኑ ክፍተቶችም እንዳሉበት መረዳት ይቻላል። ከደካማ ጎኖች መካካል የሚጠቀሱለትም በደምሳሰው በማብራራት ላይ ያተኮር፤ በግልፅ ያልተቀመጠና በርካታ መታለፍ ያልነበረባቸውንም ደረጃዎች ያለ አሳማኝ ዝርዝር ያላካተተ በመሆኑ ነው።

Good man (1970) ራሱን የቻለና ተዋቃሪዎቹ በተለያዩ ደረጃዎች የሚገለፁበት ቀመር ያለው የንባብ ሞዴል አስተዋወቀዋል። የዚህ ሞዴል ቀመርም የንባብ ባህሪያትን የማብራራትና የመገመት አቅም አለው። ይህ ተከታታይነት ባላቸው ቻርቶች/flow chart/የተዋቀረው ሞዴል የተዋወቀው በ1966 የነበረ ሲሆን እስከ 1988 ድረስ በርካታ ማሻሻያዎች ተደርገውለታል።

ሁሉም የምሁሩ ስራዎች ማለት ይቻላል። ትኩረታቸውን ያደረጉት የአንባቢዎች ምርጫ ከሚያነቡት ምንባብ ወስጥ ባሉት ጥቃቅን ጉዳዮች/አንደ ፊደላት፤ ስነ-ምዕላዳዊ ፍንጮች/ላይ

ሳይሆን በተቃራኒው በምንባቡ አጠቃላይ ፍች/ትርጉም/ይዘት ላይ ነው የሚል አንድምታ የሚሰጡ ናቸው። የGood man ስራዎች ቀደም ሲል ከነበሩትም ሆነ አሁን ካሉት ፀሐፊዎች ጋር ሲነፃፀሩ ንባብን በማስተማር ላይ ያደረሱት አወንታዊ ተፅዕኖ ከፍተኛ ነው። በትክክልም በበርካታ የማስተማሪያ መፅሐፍት ውስጥ በሚቀረፁ መልመጃዎች ላይ አሻራውን አሳርፎታል። በዚህም በንባብ ላይ የስነ-ልቦና ስነ-ልቦናን አቀራረብ በመከተል እውቅናን አትርፎታል።

Smith(1971)ም በበኩሉ የስነ-ልቦናዊ ስነ-ልቦናን ፈለግ የተከተለ ሞዴል ይዞ ብቅ እንዳለ ይናገራል። ነቃፊዎች ግን የSmith ሞዴል በሁሉም የንባብ ሞዴሎች ውስጥ ላገኝ የሚችለውን የስነ-ልቦናን የአዕምሮታዊ ሂደት ገለፃ ከመያዙ በስተቀር እንደ ሞዴል የተለየ የሚያደርገው ነገር እንደሌላ ይዘረዝራሉ። ለምሳሌ ያህልም /Anderson 1999) እና Wallace(2001)ይጠቀሳሉ። እነደ Good man ሁሉ እሱም ትርጉም የሚመነጨው ወዲያው ነው ወይስ ከድምፅ ልሳናት ወደ ቃላት ከቃላት ወደ አረፍተ ነገር በሚደርግ ሽግግሮሽ ነው የሚለውን ለይቶ ለማሳየት ሞክሮታል። በዚህም የSmith ሞዴል የንባብ ሞዴልን ከማበርከቱም በላይ በየተኛውም የቋንቋ ደረጃ ላይ/በፊደላት በቃላት በአረፍተ ነገርና በንግግር ደረጃ/የሚደረግ ልምምድ ወይም ድግግምሽ አንባቢው ዘና እንደልና የቀደመ ዕውቀቱን ተጠቅሞ ለሚያነበው ነገር ፍቺ እንዲሰጥ ያስችለዋል የሚባል ነው።

ከላይ ከቀረበው ማብራሪያ መረዳት እንደሚቻለውም የSmithና የGood man ስራዎች በአብዛኛው ተመሳሳይነት አላቸው ይህም ለትንብያ ለዳራዊ እውቀት አስፈላጊነት አፅንኦት ሰጥተው ከማቅረባቸው ጋር የተያየዘ ነው ማለት ይቻላል።ከዚህ በመነሳትም ሁለቱ ግለሰቦች የሚያራመዱት የንባብ ሞዴል አይነት የ"ላይ ታች"የንባብ ሞዴል ነው ማለት የሚቻል ይሆናል ማለት ነው።ከዚህ በመቀጠል የተነሳውና የተለየ አካሄድን ያስተዋወቀው ነው።

Gough/1972) የንባብ ሞዴሉን የመሰረተው የመረጃ ኡደት (ማብላላት) በተለያዩ አዕምሮታዊ ሂደቶች ላይ የሚያሳድረውን ተፅዕኖ በመመርመር ላይ ነው። የGough የንባብ ሞዴል በፅሁፍ የሰፈረ ምንባብ ለአንባብ ሲቀርብ አንባቢው የምንባቡን አጠቃላይ መልዕክት ወይም ፍች ከመረዳቱ በፊት እያንዳንዳቸውን የተቀረፀ ፊደላት/ቅንጣቶች/መለየትና በአዕምሮው ውስጥ ቅርፅ ማስያዝ አለበት የሚል ስለነበር እንደ Good man ሌላ አከራካሪ ጉዳይ ይዞ ቀርቦታል ያስብለዋል።

Rumelhart/1977)ተግባቦታዊ ሞዴልን በመምረጥ አንባቢውን የሚማረክ በርከት ያለና መረጃን ከተለያዩ አቅጣጫ የቃኝ ምንባብ የሚመሠረተው አወዳዊ ጉዳዮችን መሠረት ያደረገ ከሆነ ነው

የሚል አቋሙን አሳይቶታል። በዚህም የመረጃ ማብላላት/ዕድገት/በአብዛኛው በንባብ መስክ ላይ የተመሠረተ እንደሆነ አሳማኝ መረጃ አቅርቦታል። በዚህም Laberge እና Samuelን የቀደም ሥራ መልሶ አጠናክሮታል። በ1981ም ከMcClelland ጋር በመሆን ሥራውን እንደገና በማነቃነቅ በቃላት አስተምህሮት ጥናት እንዲካሄድ ጥረት አድርጎታል።

Wallace /2001/በተለያዩ ጊዜያት የተነሱትን የንባብ ሞዴሎች የዕድገት ደረጃ በመመርመር በሦስት አጠቃላይ ምድቦች ተጠቃለው ሊታዩ እንደሚችሉ ታስረዳለች። በነዚህ ሞዴሎች ውስጥም የአንባቢው ሚና ምን እንደነበር ለመተንተን ሞክራለች። እንደ Wallace አተያይ የአንባቢው ሚና ተለይቶ በመደበኛነት የተዋቀረው በ80ዎቹ እና በ1990ዎቹ በነበረ ጊዜ ነው። ቀደም ባሉት ዘመናት ምንባብ እንደ ፍዝ /passive/ተግባር ይቆጠር ነበር ቀጥሎም የአንባቢው ሚና ተለወጠ አንባቢው ከዕሉፍ ውስጥ “ፍቺን የሚቃርም” ተደርጎ ተቆጠረ/Wallace 2001)። በታላም ምንባብ እንደ መስተጋብራዊ ክንዎኔ መቆጠር ጀመረ። Wallace እንደምትለው የታች ላይ ሞዴልን ስልት ተጠቅሞ የሚያነብ አንባብ “ፍዝ” passive ሲሆን የላይ ታች ደግሞ ንቁ (active) እና የመስተጋብራዊ ሞዴልን የሚጠቀም አንባብ ደግሞ በተግባባት ክህል የተካነ/interactive) ነው። ወደ ዋናው የጥናቱ ርዕስ ጉዳይ /የታች ላይ ሞዴል/ከመግባታችን በፊት ጠቅለል አድርገን ሦስቱን የንባብ ሞዴሎች እንመልከታቸው።

2.1.1 የታች ላይ የንባብ ሞዴል/Bottom Up Model/

Grabe እና Stoller (2005) እንደሚያስረዱት አንዱ አንባቢ የተለመደ መስመሮችን(Mecanical Patterns) በመከተል በሚያነበው ዕሉፍ ውስጥ የሰፈረውን መልዕክት ቅንጣት በመቀጠልም ትርጉም ለመፍጠር ይጥራል። በዚህም በአንባቢውና በዕሉፍ መካካል ያለው መስተጋብር በጣም ጥቂት ወይም ምንም ጣልቃ ገብነት በአንባቢው የቀደመ ዕውቀት አይደርስበትም።

Anderson(1999) እንደሚያስረዳው በዚህ የቅንጣት በቅንጣት አዕምሮታዊ ወይም ውስጣዊ የትርጉማ ሂደት አንባቢው በቅድሚያ ፊደላትን በተናጠል ማወቅ ይጠበቅበታል፤ ከዚያም ቃላትን ይለያል በመጨረሻም እነዚህን ቃላት በማቀናጀት ፀሐፊው ሊያስተላልፍ የፈለገው ፍቺ ላይ ይደረሳል፤ ከሌላ አቅጣጫ ስታይም የታች ላይ የንባብ ሞዴል ተከታታይነት የሚያሳይ ሞዴል ነው ብሎ በማጠቃለል መጠየን ይቻላል። በዚህም አንባቢው በዕሉፍ የሰፈሩትን ቃላት በማየት ይጀምራል፤ ፊደላቱ የያዙትን የዕሉፍ ቅርፅ ይለያል፤ ምልክቶቹን ከድምፅ ጋር ያስተሳስራል ወይም ይተረጎማል፤ ቃላቱን ይለያል፤ ከቃላቱም በመነሳት ፍቺ ላይ ይደርሳል(Paran 1997፤ Alderson 2000)።

2.1.2 የላይ ታች ሞዴል /Top Down Model/

ከታች ላይ ሞዴል በሚቃረን መልኩ በላይ ታች የንባብ ሞዴል አንባቢው የቀደመ ዕውቀቱን ከሚያነበው ዕሁፍ ጋር ያቆራኛል። Grabe እና Stoller(2002) አፅንኦት እንደሚሰጡት የላይ ታች ሞዴል የንባብ ተቀዳሚ ተግባር የሚመራው በዋናነት በአንባቢው ግብና ግምት እንደሆነ ነው። ለዚህም ነው የላይ ታች ሞዴሎች አንባቢው ስለሚያነበው ዕሁፍ (መረጃ)የተለያየ ግምቶችን እንደሚይዝና የአነዚህንም ግምቶች ትክክለኝነት ለማረጋገጥ ወይም ግምቶች ስህተት ከነበሩ ለማረም በቂ መረጃ ከዕሁፍ በመወሰድ የሚታወቅ አድርገው የሚመለከቱት።

የላይ ታች ሞዴል አቀራረብ አዕምራዊ ምስልን (Schema) በንባብ ወቅት ለአንባቢው ተረድኦት ወላኝ ጉዳይ እንደሆነ በመቁጠረ ትኩረት ይሰጥበታል(Alderson 2000)። የSchema ንድፈ ሐሳብ አንባቢዎች ወደ ዕሁፍ ይዘውት ከሚመጡት ነገር ላይ ትኩረት ያደርጋል፤በዚህም ይህ ንድፈ ሐሳብ በላይ ታች የንባብ ሞዴል ውስጥ የማይናቅ ሚና አለው፤የቀደመ ዕውቀት (back ground knowledge)በንባብ ላይ ያለውንም ውጤታማነት ለመግለፅ ይሞክራል።ስለሆነም የአንባቢዎች የቀደመ ዕውቀት ከሚያነቡት ዕሁፍ የሚያገኙት ተረድኦት ላይ ተፅዕኖ እንደሚያሳርፍ ይታመናል።

2.1.3 የተወጣጣ (መስተጋብራዊ) ሞዴል /The interactive model/

በታች ላይና በላይ ታች ሞዴሎች ላይ የሚቀርበው ሂስ ንድፍ ሃሳባዊያን ሌላ አማራጭ የንባብ ሞዴል እንዲያበረክቱ ምክንያት ሆኖቸዋል። ይህም መስተጋብራዊ/interactive/ሞዴል ይባላል። መስተጋብራዊ ሞዴሎች የታች ላይ እና የላይ ታች ሞዴሎች ፍሬ ነገሮችን አጣጥረው ይዘዋል/Anderson በ 1999/ በመስተጋብራዊ ሞዴሎች አንባቢው ፊደላትን ለይቶ ለማወቅ ፈጣን መሆን ይጠበቅበታል፤ይህም በላይ ታች የንባብ ሞዴል ስልት የሚጠቀም አንባቢ የሚተገብረው ነው። ቃላቱን በፍጥነት መለየት ብቻ ሳይሆን የንባብ ብቃቱም ፈጣን መሆን አለበት።

Harmer (2001) በታች ላይ እና በላይ ታች የንባብ ሞዴሎች መካከል ያለውን ልዩነት ሲያሰረዳ የመጀመሪያው በጫካ ውስጥ ሆኖ እያንዳንዱን ዛፍ በመመርመር ወይም በሆነ ነገር መካከል ላይ ሆኖ ሌላ ሰው የሚገኙበትን ስፍራ ለማወቅ ከመሞከር ጋር ሲያይዝ ሁለተኛው ደግሞ ከላይ ሆኖ አንድ ነገርን አዘቅዝቆ እንደ መመልከት ይቆጠራል በማለት ያስረዳል።

Eskey እና Grabe (1988) በበኩላቸው በርካታ አጥኚዎች በታች-ላይ እና በላይ-ታች የንባብ ሞዴሎች በተለያየ ጊዜ እያነፃፀሩ ሌሎች ሃሳቦቻቸውን እንዲቀበሉ ትክክለኛው ሂደት የታች ላይ

ወይም የላይ ታች መስመርን መከተል ነው። በማለት ሊያስገድዱ ይሞክራሉ በማለት ይገልጻሉ። በዚህም የparryን አስተያየት ይጠቅሳሉ፤ እንደ parry ዕይታ የታች ላይ ሞዴል የንባብ ሂደት አንባቢውን የሚያየው የፅሁፍ ቅርፆችን፣ ቃላትን፣ ዓረፍተ ነገሮችን፣ አንቀጾችን ወዘተ በቅደም ተከተል የሚለይ አድርጎ ነው። በሌላ በኩልም ደግሞ በላይ ታች ሞዴል አንባቢው ምንባቡን ከማንበቡ በፊት ከቀደምዉ ልምዱ የሰበሰበዉ አጠቃላይ ዕውቀት /Schema/ ሊኖረዉ ይገባል።

እነዚህ ከላይ ለመነሻነት የተዘረዘሩት የንባብ ማስተማሪያ ሞዴሎች የሚቀራረቡባቸውን አጠቃላይ ባህሪያት በመያዝ በሦስት አበይት ምድቦች ክፍሎ መመልከት እንደሚቻል ለማየት ተሞክሮዋል። የዚህ ጥናት ትኩረት የታች ላይ የንባብ ሞዴል አማርኛን እንደ ሁለተኛ ቋንቋ የሚማሩ ተማሪዎች ያለውን ዉጤታማነት መመርመር እንደ መሆኑ መጠን ለዚሁ ሞዴል ትኩረት በመስጠት ይህ የተዛማጅ ፅሁፍ ቅኝት ክፍል እንደሚከተለዉ ሰፊ አድረጎ አቅርቦታል።

2.2 የታች ላይ የንባብ ሞዴል /Bottom up Reading model/አስፈላጊነት

ለታች ላይ የንባብ ሞዴል መጀመር መሰረቱ የሆነው/1972/ ነበር ማለት ይቻላል። በGough የንባብ ሞዴል እይታ መሰረት አንድን ጽሁፍ ለማብላላት የተለያዩ ተዋቃሪዎች ተሰናስለዉ ሊገኙ ይገባል። የGough አገላለፅ እንደሚያመለክተዉ የንባብ ሂደት የሚጀምረዉ ፅሁፍን ከመሰረቱት ፊደላት ሲሆን ፅሁፍን በቃል እስከመገንዘብ ያለዉን ይይዛል።

አንባቢዉ ፊደላት ከመለየት ይጀምራል፤ እነዚህም በቃኚዉ መሳሪያ /Scanner/ይፈትሻሉ፤ የፊደላት ክትትሎሽም በመዘጋቢዉ /decoder/አማካኝነት ወደ ድምፅ ልሳናት /phonemes/ ይቀየራል፤ የመዘጋቢዉ ዉጥኣት/out put/ም ወደ ቤተንባቡ ይደርሳል፤ እዚህም ቃል በመሆን ተቀባይነትን ያገኛል። አንባቢዉም ቀጥሎ በሚመጣዉ ቃል ላይ ትኩረቱን እያሳረፈ ቃላቱ የሚገኙበት አረፍተ ነገር የያዘዉን ፍቺ እስኪያገኝ ድረስ ንባቡን ይቀጥላል። የአንባቢዉ ጥረትም የአረፍተ ነገሩን ፍቺ እንድ ገንዘብ አገባባዊና ስነፍቻዊ ህጎችን ተግባራዊ እንዲያደርግ ያግዘዋል። የሞዴሉ የመጨረሻዉ ደረጃ ድምፃዊ ስርዓት/vocal system/ነዉ፤ ይህም አንባቢዉ ስለ አረፍተ ነገሮቹ ያለዉን ተረድኦት በቃል የሚገልፅበት ነዉ krvidenior /2002:39-40/።

መስመራዊ አካሄድ ያለበት የGough ሞዴል በRayner እና በPollatsea/1989/የተወሰነ ትችት ገጥሞታል። ይህም የሆነዉ ከፊደላት ይልቅ ቃላትን ለመረዳት የሚፈጀዉ ጊዜ ረጅም ነዉ የሚል አቋም ስለሚራመድበት ነዉ። ሌሎች ጥናቶች እንደሚያመለክቱት ግን ስለ ታች ላይ

ሞዴል ያለው እውነታ በተቃራኒው ነው። ምክንያቱም ሞዴል ለሁለተኛ ቋንቋ ትምህርቱ ምንም አይነት ዳራዊ እውቀትና ግብአት የሌለው ተማሪ /አንባቢ/፤እንዴት አድርጎ በተተኪራው ቋንቋ አንብቦ ሊረዳ ይችላል? ለምለው ጥያቄ አሰተማማኝ ምላሽ መስጠት ያስችላልና ከዚህም በተጋዋዳኝም ለሌሎቹ የንባብ ሞዴሎችም ጭምር ግብዓት የሚገኘውትም በዚህ ሞዴል መነሻነት መሆኑም ሊዘነጋ አይገባም።

የታች ላይ የንባብ ሞዴል የተመሰረተው አንድ ፅሁፍ ወይም ወሀዳሃድ ከጥቃቅን ስነ-ልሳናዊ አሃዶች ለምሳሌ እንደ ስነ ድምጾችና ምዕላዶች ካሉት ተነስቶ ወደ ቃላት እንደሁም አረፍተነገር ደረጃዎች ከፍ እያለ በሚሄድ መልኩ የተዋቀረ ነው የሚል መርህን በመንተራስ ነው። በንባብ ወቅትም አንባቢዎች በመጀመሪያ ቃላትን ይለያሉ የቃላት ግንዛቤያቸውንም መነሻ አድርገው አንድ ሀረግ የያዘውን ፍች ለመረዳት ይሞክራሉ፤ከዚያም አረፍተ ነገሮችን በመጨረሻም አጠቃላይ ወሀድ አሃደን /whole text/ለመገንዘብ ጥረት ያደርጋሉ-/Grabe 1991:391፤ Nassal;2003/።

የታች ላይ የንባብ ሞዴል አንድምታ ጠቅላላ ተደርጎ ሲታይ አንባቢዎች መስመራዊ አካሄድን ተከትለው የሚሄዱበት ነው ማለት ይቻላል። በፅሁፍ ቀረበውን ወሀድ አሃድ ይመለከታሉ ከዚያም ከጥቃቅን ስነ-ልሳናዊ አሃዶች ጀምሮ ወደ ከፍተኞቹ ስነ-ልሳናዊ አሃዶች በመሄድ የቀረበውን ይዘት ትርጉም ወይም ምንነት ለማጠቃለል ይሞክራሉ (Carrell፤1988፤ Gove፤1983) የላይ ታች ሞዴል በዋናነት አፅንኦት የሚሰጥበት ጉዳይ የቀረበውን ፅሁፍ በማብላላት ላይ ነው። በዚህም ለአንባቢው የቀደም ፅዕቀት፤ለአወዳዊ ጉዳዎች እና ለከፍተኛ ደረጃ የንባብ ስትራቴጂዎች የሚሰጠው ቦታ ዝቅተኛ ይሆናል።

በሌላ አባባል የታች ላይ ሞዴል አንድ በፅሁፍ የሰፈረ ወሀዳሀድ ውስጥ የሚገኙ ተዋቃሪዎች ለምሳሌ ድምጾች፤ቃላት፤አረፍተ ነገሮች፤አንቀጾችና አጠቃላይ ፅሁፍ እየተያየዙ የአንባቢው ተረድኦት ላይ እንዴት ተፅዕኖ እንደሚያሳረፍ አፅንኦት በመስጠት የሚያቀርብ ነው። Barnett (1989)እንደሚገልፀው በታች ላይ የንባብ ሞዴል አንባቢው በፅሁፍ ሰፍረው ከሚያያቸው ቅንጣቶች/ፊደላት፤ቃላት፤ሀረጎች እና አረፍተ ነገሮች /በመጀመር ፍቺ ላይ ይደርሳል። መላ ፅሁፍም በክትትሎሽ ከተገነቡ ደረጃዎች ጋር በመያያዝ አንድ መስመራዊ እንደሆነ ማየት ይቻላል።በዚህም አንድን ወሀድ አሃድ አንብቦ ለመረዳት የተለያዩ ስትራቴጂዎችን ስራ ላይ ማዋል ወይም እያንዳንዱን ጥቃቅን አሃድ መተርጎም የሚጠበቅ ይሆናል/Wallace 1992 እና Sequero 1998)።

ከላይ ስለ ታች ላይ የንባብ ሞዴል የተሰጠውን ብያኔ በሚደግፍ መልኩ/Nunan 1991) የታች ላይ ሞዴል “ፍቺን የመተርጎም ወይም ፈልጎ የማግኘት ሂደት ነው”ይህም “ቋንቋ ከአንዱ ወካይ ምልክት ወደ ሌላው የሚሸጋገርበት ነው”በማለት ያስረዳል። ከዚህ በተጨማሪም የላይ ታች ሞዴል ወረቀት ላይ የሰፈሩ ፊደላትና ቃላትን የመለየትና ፍቺን ከጥቃቅን የምንባብ ክፍሎች ጀምሮ ወደ ትላልቆች አካላት በመሄድ /ከታች ወደ ላይ/ማዋቀርን የሚመለከት ተደርጎ ይታያል(Rivers 1964,1968,Yerio 1971)።በሌላ አባባል በታች ላይ ሞዴል አንባቢው ንባብን የሚጀመረው በፅሁፍ ከሰፈረው ውህዳሃድ ሲሆን ፍቺን ፊደላትን፣ቃላትን ሀረጎችንና ዓረፍተ ነገሮችን በማጣመር ይመሰረታል፤ፀሁፉንም ቀጥተኛ በሆነ ሁኔታ ይረዳዋል (Birch 2002:148)።በዚህም አንዳዶች የላይ ታች ሞዴል አንባቢ ስነ-ልሳናዊ ዕውቀትን በመገንባት ወደ ፍቺ የሚራመድ በመሆኑ “ፍዝ”አንባቢ ነው በማለት ሊፈረጁት ይሞክራሉ።

Samuel እና Kamil (1988:31) የታች ላይ ሞዴል ደካማ ጎኖች በማለት የሚከተሉት ነጥቦች ይጠቅሳሉ”የታች ላይ ሞዴል ምጋቤ ምላሽ የመስጠት ትስስርን ስለማይፈጥር አረፍተ ነገርን፤አውዳዊ ጉዳዮችን እና የቀደም ዕውቀትን በቃላት መለየትና ተረድኦት ላይ ለመድረስ ከማስቻል ረገድ አቀላጣፊ ተላውጦዎች እንደሆኑ አይቀበልም”በዚህ የተነሳም ወጤታማነቱ ጥያቄ ውስጥ ሊገባ እንደሚቻል ሊያስረዱ ይሞክራሉ።

(Carrell፣1989) ይሁን እንጂ እንደ እሱ እይታ ደግሞ የታች ላይ የንባብ ሂደት የሚጀምረው ከአነስተኞቹ የስነ ልሳን አሃዶች በተለይም ከስነ-ድምፆች ከምዕላዶችና ከቃላት ሲሆን ፍፁማዊ በሆነ መልኩ ትርጉምን የሚመስርተው ከጥቃቅኖቹ ወደ ከፍተኞቹ አሀዶች በሚደረግ ሽግግር ነው።ይህም ከተተኪረው ቋንቋ ጋር ምንም አይነት ተጋልጦ የሌለው ተማሪ ከ”አዳዲስ”አሃዶች ጋር እንዲተዋወቅ ይረዳዋል። በሽግግሩ ወቅትም አንባቢዎች ይህንን አዲስ ዳራዊ እውቀት ወደ ሚያነቡት አሃድ በማምጣት ይጠቀሙበታል፤ይህ የታች ላይ ሞዴል በተጨማሪም ውህብ መራሽ/Data-driven/ እና ጽሁፍ ተኮር /text-based/በሚሉ ስሞችም እንደሚታወቅ ጨምሮ ይገልጻል።

በሌላ በኩልም የዚህ ሞዴል አሉታዊጎን ተብሎ የሚነሳው አንባቢዎች በትክክል ስነልሳናዊ አሃዶቹን ካልተገናዘቡና በቃላት መካካል ያለውን ትስስር ካልተረዱ ወጤታማ አንባቢዎች ሊሆኑ አይቻላቸውም የሚል ነው። በተያያዘ መልኩም አንባቢዎች በምንባቡ ውስጥ የሚገኙትን እያንዳንዳቸውን ቃላት ትርጉምም በአዕምሮአቸው መዝገብ ሊያቆዩም አይቻሉም አንድን ቃልም ከሌሎች ቃላት ጋር ለማዛመድም አዳጋችነት ይኖረዋል የሚል ነው እንደ Gough/1972/

እና ደጋፊዎቹ እምነት ግን ይህ አልፎ አልፎ የሚያጋጥም ችግር በመሆኑ ሞዴሉን ሙሉ በሙሉ ተግባር ላይ እንዳይወል ሊያደርገው የሚችል አይደለም በማለት ምላሽ ይሰጣሉ። ከዚህ ይልቅ የሚደገፉ የመምህር ጣልቃ ገብነት ያለበትና ጀምሮው ተማሪ አለምን የመፈተሽ ጥረት የሚበረታታበት ነው ብለውም ያክሉበታል።

ከላይ ከቀረበው መረጃ በመረዳት እንደሚቻለውም በታች ላይ የንባብ ሞዴል ላይ የተወሰነ ተቋቁሞዎች /arguments/አሉ ማለት ይቻላል። በንባብ ሂደት ወቅት አንባቢዎች የሚያነቡትን ነገር የሚረዱት በራሳቸው መንገድ ሄደው በሚደርሱበት ወጤት እንጂ የተፃፈው ነገር በሚለው መንገድ አይደለም በዚህም ያለ ዳራዊ ዕውቀታቸው ዕገዛ የቀረበውን ወሃድ አሀድ እንብበው ሊረዱት አይቻለም የሚል መከራከሪያ ያቀርባሉ። ይሁን እንጂ በነሲባዊ ትንበያ ላይ ከማተኮር ይልቅ በግል ጥረት ፍቺ ላይ ለመድረስ መሞከሩ አዳዲስ የሆኑ የቋንቋ መዋቅሮችና የቋንቋ አጠቃቀሞችን ለመለየት ያስቻላል። ፈጠራንም ያበረታታል። አንባቢው እራሱን በቋንቋ ብቃቱ እያሳደገና እያበቃ ሲሄድ ግን ሌሎች አማራጮችን የመመልከት እድሉም ይኖረዋል የበለጠ ወጤታማም ይሆናል ማለት ይቻላል Hoor እና Jones/2002)።

Flesch (1995;115) ም በላይ በታች ላይ የንባብ ሞዴል ላይ የተሰነዘሩትን ትችቶች ፈፅሞ አይቀበልም። ከዚህ ይልቅ ዘዴውን በመጠቀም ተማሪዎቻችን ካሉበት አንብቦ የመረዳት ችግር ማላቀቅ ይገባናል የሚል አቋም አለው። ይህንንም ተፈጻሚ ለማድረግ የቋንቋ መምህሩ የሚከተለውን ማድረግ አለበት ሲል ይመክራል፡-

ተማሪህ አንብቦ መረዳት የማይቻል ከሆነ ማንበቡንና የማንበብ ሙከራውን በሙሉ አስቁመው። አሁን እንዴት ማንበብ እንዳለበት ሊማር እንዲሆነም ንገረው። ለተወሰኑ ጊዜያትም ማግኘት ያለበት ትምህርት በድምፅ ልሳናት ላይ ብቻ ይህ መከናወኑ በተለያዩ መልመጃዎችና ትግበራዎች ከተረጋገጠ በኋላ ንባብን ወደ ማስተማሩ መልሰው። በመጀመሪያ ጮክ ብሎ እንዲያነብልህ አድርግ፤ አንተም የአንዲት ቃልን ፍቺ በደፈናው እንዳይገምት በትኩረት ተከታተለው። እንዲህ አድርጎ ሲገኝም አስቁመውና እንደገና ይሞክረው። ቃላትን በደፈናው ከመተንበይ ልማድ ካልተላቀቀ በስተቀር ፈፅሞ ማንበብን መማር አይቻልም።

ከላይ የቀረበው አስተያየት አፅንኦት እንደሚሰጠው በታች ላይ የንባብ ትምህርት አቀራረብ መሰረት የንባብ ትምህርትን ማቅረብና ተማሪዎች ከጥቃቅን የቋንቋ አሃዶች ለምሳሌ ከድምፆች ጀምረው እየለዩ እንዲሄዱ ማድረግ ተገቢ ይሆናል።

ከነዚህ ከሙሁራኑ ገለጻ እንደምረዳው ለሁለተኛ ቋንቋ ምንም ዓይነት ግብዓት የሌለው ተማሪ አንድን ዕሉፍ አንብቦ በሚገባ ለመረዳት ቅድሚያ ከጥቃቅን የቋንቋ አሃዶች በመነሳት

ድምፆችን እየለዩ ወደ ቃላት ወደ ዐረፍተ ነገር ወደ አንቀፅ ማንበብ ቢሄዱ ለሌሎች ሞዴሎች ግብዓት እንደሚሆን መግለጻቸውን ተገንዝቤአለሁ። እናም እኔ በማስተምርበት ትምህርት ቤትም ስለ አማርኛ ቋንቋ ንባብ የቀደመ ዕውቀት ስለሌላቸው ማንበብን ከድምፅ እንዲጀምሩና ፊደላትን እየለዩ እንዲሄዱ አድርገያለሁ።

2.3 አንብቦ መረዳት

Nunan (1999) ሰዎች ለምን እንደሚያነቡ ይጠይቅና መልሶቻቸውን ሳይጠብቅ ለራሱ በምን በምን ምክንያቶች የተነሣ ወደ ማንበቡ እንደሚሄድ የተወሰኑ ዝርዝሮችን መተለያዩ አላማዎች የተነሣ ነው። ስለሆነም ለተለያዩ የንባብ ክንውን አይነቶች የተለያዩ የንባብ ስልቶችን ተግባራዊ ያደርጋል። ለምሳሌ በወይን ጠርሙስ ላይ የተለጠፉን የንግድ ምልክት ማንበብ ለቀለም ትምህርት መስጫነት የተፃፉ ዕሉፎችን ለማንበብ ከምንጠቀምበት ስልት ጋር ፈፅሞ አይገናኝም። በመሆኑም ለሁለቱም የዕሉፍ ይዘቶች የተለያዩ የማንባቢያ አላማዎች ይኖሩናል ማለት ነው።

Harmer (2001) እንደገለፀው አንድ አንባቢ አንድ ፀሐፊ የፃፈውን ዕሉፍ ለመለየትና የፀሐፊውን ሃሳብ ለመጋራት የተለያዩ ጠቋሚ ፊንጮችን ይጠቀማል። በዚህም አንባቢው በትዕምርቶች ተቀርቦ ከሚታየው ዕሉፍ ጀርባ ምን መልዕክት እንደሚተላለፍ መገንዘብ ይቻላል። “Schema’ወይም በተለምዶ ያካበተ ዕውቀት እየተባለ የሚጠራውም አንባቢውን የበለጠ ከምንባቡ ጋር ውጤታማ መስተጋብር እንድፈጥርና በንባብ ሂደት ወቅትም ቀጥሎ ይመጣ የሚችለውን ክፍል በራሱ እንድተነብይ ያስችለዋል።

Good man(1988:11) በመጀመሪያ ንባብን “ድምፆችን ከፊደላት ጋር የማዛመድ ክህሊት “አድርጎ ማየት ይገባል፤ ሁለተኛም ንባብ በቀላሉ እንደማይፈታ ምስጥር አድርጎ በመቁጠር “ንባብ እነዴት እንደሚከወን ማንም አያውቅም” በማለት ንባብን ከሁለት አቅጣጫዎች አንፃር ማየት እንደሚገባ ያትታል።

በMacleish(1968:43) እንደተገለፀው የተፃፉ ቋንቋዎችን የሚያነቡ አንባቢዎች በሙሉ ድምፆችን ከታተመው ዕሉፎች ገፅ ላይ ያገኛሉ። “በዚህ አገላለጽም አንድ ፀሐፊ የሚባለው ፍቺን በድምፆች አማካኝነት የሚወክል ነው። የወክልናው ጉዳይ በንግግር ይሁን በዝምታ ይህ ችግር አያመጣም። በመሆኑም ዝግበት(encoding) የማካሄደው ከድምፅ ወደ ትዕምርት በሚደረግ ሽግግር ነው ማለት ነው። በዚህም Good man አንባቢ ማነው የሚለውን ሲገልፅ” አንባቢ የሚባለው በቅድሚያ

ከምልክት/ትዕምርት/Symbol)ወደ ድምፅ መሽጋገር ሲቻልና በመጨረሻም ከድምፆቹ ጥምረት ወደ ፍች መሽጋገር ሲችል ነው።

የንባብ ትምህርት በክፍል ውስጥ በሚቀረብበት ወቅት በተለያዩ ክፍሎች እየተከፋፈሉ ሊሆን ይገባዋል።ይህም የንባብ ትምህርቱ ዓላማ ግቡን ይመታ ዘንድ ከማገዙም ባሻገር ትምህርቱ አስለቺ እንዳይሆንና ሳቢነት እንዲኖረው የበኩሉ አስተዋፅኦ ይኖረዋል(Chen እና Graves 1995፣Demiriz 1998፣Hook እና Jones (2002)።Karakas (2002) እንደሚገልፀው የንባብ ተግባራት የአንባቢውን የፅሁፍ ተረድኦት በማገዝ በንባብ ወቅት የሚፈጠርን መሰናክል ይቀንሳሉ።

2.3.1 የንባብ ተግባራት ክንውኖች

የንባብ ተግባራት (ክንውኖች)በሦት ደረጃዎች ይካፈላሉ።የቅድመ ንባብ፣የንባብ ጊዜእና በተለምዶ የድህረ ንባብ ተግባር ደረጃዎች በመባል Ur (1996)።

2.3.1.1 ቅድመ ንባብ ተግባራት

አዕምራዊ ምስልን(Schema)የመጠቀም ንድፈ ሃሳብ ስለቅድመ ንባብ ተግባራት ውጤታማነት ጠንክር ያለ ማስረጃ ያቀርባል። እነዚህ ተግባራት ለሚነበበው ምንባብ እንደ ማወጫ (ቢጋር)ሲያገለግሉ ባህላዊ የሆኑጉዳዮችንና ቁልፍ ፅንሰ ሃሳቦችንም አስቀድሞ ለማስገንዘብ ይረዳሉ። እንደ Chastain(1988) እምነት የቅድመ ንባብ ክንውኖች አንባቢዎች ፅሁፉን በንቃት እንዲያነቡ ያነሳሳሉ ለንባብ ተግባራት መልመጃዎች ያዘጋጃሉ ተግባራቱንም በጥቂት ልፋት የተሻለ እንዲ ከናወናቸው ይረዳሉ። በዚህም ተማሪዎች በራስ የመተማመናቸውን ሁኔታ ስለሚጨምርላቸው በሌሎች ተግባራትም የመሳተፍ ፍላጎት ያሳያሉ። የቋንቋ መምህራን እንደሌሎች ትምህርት መምህራን ሁሉ ተማሪዎቻቸውን ያነበቡትን ንባብ ለመመዘን ሊያበረታታቸው ይገባል። የቅድመ ንባብ ክንውኖችም ይህንን ለማመቻቸት መምህሩን ይረዱታል።

ተማሪዎቹ በቂ የሆነ ልምድና ዳራ የሌላቸው ከሆነ መምህሩ ይህንን ክፍተት ለመሙላት ቢያንስ የተወሰነ ዕውቀት እንዲጋሩ ሊያደርጋቸው ይገባል። የተማሪዎችን የቀደመ ዕውቀት(ዳራ)ለማነቃቃት መሞከርም በተረድኦት ወቅት ነገሮችን ቀለል እንዲሉ ያደርግላቸዋል(Carrell & Eistohold 1983) Grabe 1991፣Ur (1996)፣Ur(1996)በተጨማሪ በቅድመ ንባብና በድህረ ንባብ የሚቀርቡ መልመጃዎች አንባቢዎቹ ለሚያነቡት ነገር አላማ

እንደዲኖራቸውና ለተግባሩም ፍላጎታቸውን እንዲያሳዩ ይቀረጥላሉ የንባብ መምህራኑም ምንባቡ ምን ያህል በተማሪዎቹ ዘንድ ተቀባይነትን አግኝተዋል የሚለውን ይለይበታል።

2.3.1.2 የንባብ ጊዜ ተግባራት

Hyland (1990);Nunan(1999)&Brown (2001)በንባብ ጊዜ አገልግሎት የሚሰጡትን የዳሰሳና /Scanning/የገረፍታ ንባብን /Skimming/አንሰተው ገለጻ አድርገዋል። እንደነዚህ ምሁራን እምነት የዳሰሳና የገረፍታ ንባብ ስልቶች በጣም ወሳኝ የሆኑ ስልቶች ናቸው። በገረፍታ ንባብ ስልት አንባቢው ፅሁፍ የተፃፈበትን አላማ እንዲተነበይና የፀሐፊውን መልዕክት እንዲያገኝ ያስቻለዋል(Flowerdew & Peacock 2001)። በዚህ ስልት አንባቢዎች ሁሉንም የፅሁፍ ክፍል ባያነቡ እንኳ ወደ ፊት የሚገጥማቸውን ሙሉውን ፀሁፍ እንዲተነበይ ይጠይቃሉ።በሌላ በኩል Brown አንባቢዎች አንድን ፅሁፍ ለወሰን መረጃ ስሉ ዳሰሳ ሊያካሂዱበት እንደሚችሉ ያስቀምጣል፤ ወሰን መረጃዎቹም እንደ ስሞች ቀናት ወዘተ ያሉትን ይጨምራሉ። በተመሳሳይ መልኩ Anderson (2000)እንደሚለው የገረፍታ ንባብ ስሌት (Skimming)በአብዛኛው ሥራ ላይ የሚወለደው ያዳበረ ልምድ ባላቸው ጥሩ በሚባሉ አንባቢዎች ነው። Bachman&Chenen(1998) እና Flowerdew & Peacock (2001)ም በበኩላቸው የገረፍታ ንባብ አንባቢዎች የፅሁፉን አጠቃላይ መልዕክት ለመረዳት ያስቸላቸዋል። የገረፍታና የዳሰሳ የንባብ ስልቶች የበለጠ ወጤታማ ሊሆኑ የሚችሉት ለምዘና በሚረዱት ክንውኖች ሲታገዙ ነው(karakas 2002)።

በHyland (1990)አገላለፅ በፅሁፍ ላይ አጭር ዳሰሳ ማከናወን አንባቢውን ስለ ጽሁፍ የሚኖረውን አጠቃላይ ገፅታ ስለ ፅሁፍ ይዘትና አደረጃጀት የተወሰነ ግንዛቤ እንደኖረው ይረዳዋል። በመሠረታዊነትም ፈጠን ያለ ምልክታ በአባይት የፅሁፍ ይዘቶች ላይ እንዲያሳርፍ ዕገዛ ያደርግለታል፤ለምሳሌ እንደ ማጠቃሻ መረጃዎችን ስለፅሁፍ ቅርፅና አሰፋፈር ማወቅን ወዘተ።

Karakas (2002) በተጨማሪ እንደገለጸው ተማሪዎች አንብቦ የመረዳት አቅማቸው የሚጎለብተውና ያነበቡትንም የሚረዱት ስለጽሁፉ አስተያየታቸውን የሚያጠይቅ ጥያቄ አስቅድሞ ሲቀርብላቸውና ያንንም ከክፍል ጋደኞቻቸው ጋር በክፍል ውስጥ አቅረበው መወያየት ሲቻሉ ነው። ክንውኖቹም የርስ በርስ መማማር፤ምዘና ማመላከት እና መልሶ በማንበብ በአንባቢውና በፀሐፊው መካካል የሚኖረውን መስተጋብር (በማወጠንጠን) ያፋጠናሉ፤ይህም የሚሆነው የዳሰሳ የገረፍታ እና የገለጻ ስልት ተግባራቱ በአንባቢዎቹ አዕምሮ ውስጥ ስለቀረበው ፅሁፍ ግልፅ ምስል መስጠት ሲችሉ ነው።

2.3.1.3 የድህረ ንባብ ክንውኖች

እንደ Chastain (1988) እይታ የድህረ ምንባብ ተግባራት አንባቢዎች ከሰዎች ጉዳዮች ወይም መዋቀሮች ውጭ ትኩረታቸው በፍች ላይ ሲሆን ከፍተኛ ዕገዛ ያዳርጉላቸዋል። Ur(1996) ክለሳን እንደ አንድ የድህረ ንባብ ተግባር ተመልክቶታል። ይህም አንባቢዎች በአንድ ወይም በሁለት አረፍተ ነገር የንባብን ይዘት የሚከልሱበት ነው። ይህን የድህረ ንባብ ተግባር ክንውኑም በአፍ መፍቻ ቋንቋ ትምህርት ወቅትም መጠቀም ይቻላል። Karakas(2002) አንባቢዎች እንደ ክለሳ፣ ጥያቄና መልስ፣ ማጠቃለያ የመሳሰሉትን ክንውኖች በመጠቀም የቀረበውን ዕሁፍ በመተርጎም በቀረቡላቸው ጥያቄዎችና በመልሶቻቸው መካካል የሚኖረውን ዝምድና ይፈትሻሉ። እንዲሁም በአዕምራቸው ውስጥ ተጓድሎ የነበረው ምስል ደጋግሞ በማሰብ በመውያየትና በመክሰስ ይጨበጣል።

በርካታ ምሁራን ከረጅም ጊዜ ጀምሮ እንደሚያምኑት አንድ አንባቢ ፀሐፊው ለሚጠቀምበት ቋንቋ ወይም ለሚጠቀምባቸው ነገሮችና ዕንስ ሀሳቦች አስቀድሞ የመጋለጥ እድል ካላገኘ በመጨረሻ የሚደርስበት ተረድኦት የተማላና በቂ ነው ለማለት አይደረግም። ይህ አስተሳሰብ በቅርብ እየወጡ ባሉ ንድፈ ሀሳቦችም ተቀባይነት አለው በዚህም አንብቦ የመረዳት ችሎታ በፀሐፍ የቀረበውን መረጃ ቀደም ባለ ዕውቀት መዋቀር ወይም አዕምሮአዊ ምስል (Schema) ጋር ማስተሳሰርን ያካትታል”

(Person እና ሌሎች፣ 1979)። ይህ አዕምራዊ ምስል የሚወከለውም ስለአጠቃላይ ነገር የሚኖር ግንዛቤ ነው። ይህም በአጠቃላይ እውነት ተብሎ ተቀባይነት ያለውን በልምድ ላይ የተመሠረተ የነገሮችን የድርጊቶችንና የሁኔታዎችን አከፋፈልን የሚመለከት ነው። የእንዳንዳችን የእውቀት ሀብት ከአዳዲስ ልምዶችና ዕውቀቶች በሚገኝ መረጃ የሚሞላ ክፍት ቦታ አለው። አንድ መረጃ ሰጪ ዕሁፍን በምናነብበት ወቅት በጊዜው ባለን የካበተ ዕውቀት ይታገዛል። በነበረን ያካበተ ዕውቀት መካከል ያሉ ክፍት ቦታዎችም ተገቢ ሆኖ ሲገኝ በአድሱ ልምድ ወይም ዕውቀት ይጠገናሉ።

ምንም እንኳ አዕምራዊ ምስልን (Schema) በመጠቀም ዙሪያ የተደረጉ ጥናቶች የመጀመሪያ ደረጃ ተማሪዎችን ወይም በመጀመሪያ ደረጃ ቋንቋውን ያልተማሩትን በስፋት የዳሰሱ ባይሆንም ለመምህራን ተማሪዎቻቸው ያነቡታል ተብሎ በሚጠበቀው ምንባብ ዙሪያ አስቀድመው የተወሰነ ልምድ ወይም ዕውቀት እንዲኖራቸው እንዲያቅዱ ያሳስባሉ (Paul Burns እና ሌሎች፣ 1984)።

እነዚህ ድርጊቶችም ተማሪዎቹ በሚያነቡበት ወቅት ተፈላጊውን የተቀደመ ዕውቀት ክምችት እያወጡ በተገቢው ጊዜ እንዲጠቀሙ እድል ይፈጥሩላቸዋል።

መምህራን ተማሪዎቻቸው አስፈላጊው የቀደመ ዕውቀት ክምችት የላቸውም ብለው መለየት ይጠበቅባቸዋል። ይህንን አዕምራዊ ምስል(Schema)አስቀድመው ያልገነቡት ከሆነ፤ መምህሩ ቀጥተኛና ቀጥተኛ ያልሆነ ዕቅዶችን በመንደፍ፤ ለምሳሌ በምንባቡ ስለተነሳው ጉዳይ ፍንጭ የሚሰጡና የሚዳሰሱ ምስሎችን በመጠቀም፤ ከጉዳዩ ጋር የተያያዙ አዳዲስ ቃላትን በማስተዋወቅ እና የመስክ ጉብኝቶችን ወይም አወደ ርዕቶች እንደዘጋጁ በማመቻቸት የተጋደለውን ማማላት አለበት። በሌላ በኩል ጀማሪ ተማሪዎች በቀረበው ጉዳይ የቀደመ ዕውቀቱ ካላቸው ዕውቀቱን ለሌሎች እንዲያጋሩ ማድረግ፤ በሚከበበው ዕሁፍ ላይ አጭር ዳሰሳ እንዲያደርጉ መጋበዝ እንዲሁም ወደፊት ምን ይሆን ብለው እንዲተነብዩ ማበረታታት ወጤታማ ሊያደርጋቸው ይችላል (Jones 1982)።

Rand Spiro እና ጋደኞቹ (1979) በወ.ስጠ Burns (1984) አንባቢዎች በሁለት ተረድኦቻቸው ሂደት ጉዳዮች ላይ አንጻራዊ የልዩነት መጠን እንዳላቸው የሚያሳይ ጥናት አድርገዋል። በመጀመሪያ ምንባቡን መሠረት ያደርጉ ሂደቶች በአብዛኛው አንባቢው ዋና ግቡን ከቀረበው ዕሁፍ መረጃን ለመፈለግ የሚያደርገውን ጥረት የሚያመላክቱ ሲሆን፤ በመቀጠል ዕውቀትን መሠረት ያደረጉ የንባብ ሂደቶች አስቀድሞ ያለውን ዕውቀት ወይም ልምድ ወደሚከበበው ዕሁፍ በማምጣት ዕሁፉን ለመረዳት እንዲችል የሚረዱ ናቸው።

Strange (1980) Richard Rystrom ን በመጥቀስ እንደሚያስረዱት ንባብ ፍፁማዊ በሆነ መንገድ በቀደመ ዕውቀት ላይ ብቻ ይመሰርታል ማለት እንደማይቻል አፅንኦት በመስጠት ጥሩ መከራከሪያ ያቀርባሉ። እሳቸው እንደሚሉት ይህ ሁሉ ጊዜ ተግባራዊ የሚሆን ቢሆን ኖሮ ተመሳሳይ የሆነ ዕሁፍ የቀረበላቸው ሁለት አንባቢዎች በእኩል ደረጃ ተመሳሳይ ተረድኦት ላይ ይደርሳሉ ማለት ነው። ይህ ደግሞ ዕሁፍ በራሱ ያቀረበው ይዘት ምንም ድርሻ አልነበረውም ወደሚል መደምደሚያ ያደርሳል።

ከዚህ በላይ የቀረቡት ማብራሪያዎች ዳራዊ ዕውቀት አንብቦ በመረዳት ችሎታ ላይ ያለውን የወሳኝነት ሚና የሚያስረዱ ናቸው። ይሁን እንጂ ምንም ዳራዊ እውቀት ሳይኖራቸው ነገር ግን የቀረበላቸውን ዕሁፍ ደግሞ አንብበው ለመረዳት የሚሞክሩ አንባቢዎች ወደ ተረድኦት ደረጃ ሊሸጋገሩ የቻሉበትን ምክንያት የሚጠቁም ተጨባጭ ማሳያዎችን አላቀረቡም ማለት ይቻላል።

2.3.4 የአንብቦ መረዳት አሃዶች (Units of Comprehension)

በአንብቦ መረዳት ውስጥ መሠረታዊ የሆነውን ሚና የሚጫወቱት አሃዶች ቃላት፣ አረፍተ ነገሮች፣ አንቀጾች እና ሙሉ ፅሁፍ ናቸው። እነዚህ አሃዶችም ተቀናጅተው በመጀመሪያ ደረጃ የሚማሩ ተማሪዎች የሚቀርቡላቸውን ምንባቦች ይፈጥራሉ። ስለሆነም እነዚህ የቃች ላይ የንባብ ሞዴል መስረታዊን ቀስበቀስ (ደረጃ በደረጃ) ለተማሪዎቹ እየቀረቡ አንብቦ የመረዳት የመጨረሻ ደረጃ ላይ እንዲደርሱ ያግዛቸዋል (Gough፣ 1972)።

ከዚህ መንደርደሪያ መረዳት እንደሚቻለው የዳበረ የቀደመ እውቀት የሌላቸው በመሆናቸው እንዲማሩ በቀረበላቸው ቋንቋ አማካኝነት አንብበው ለመረዳት የሚኖራቸው ብቸኛ አማራጭ በቋንቋ ውስጥ የሚገኙ ጥቃቅን አሃዶችን ለመለየት መሞከር ነው። ይህንንም ደረጃ በደረጃ ማለትም ከአነስተኛቹ ወደ ከፍተኞቹ የቋንቋ አሃዶች በመሄድ ልምምዱን ሊያጠናክሩት የሚገባ ይሆናል። በርካታ የቃች ላይ የንባብ ሞዴልን አስተምህሮት የሚከተሉ ምሁራን ጀማሪ የቋንቋ ተማሪዎች ቀጥለው የተዘረዘሩትን የቋንቋ አሃዶች ቀስ በቀስ እንዲለማመዳቸው ይመክራሉ።

2.3.4.1 ቃላት

የቃላት ሀብት ክምችት እድገት የተማሪዎችን ዕውቀት ክምችትን ደረጃ የማስፋፋት ወሳኝ ሚና ይጫወታል። ምክንያቱም ተማሪዎቹ አንድን ነገር አንብበው ለመረዳት ባለቸው ጊዜያዊ ዕውቀት ላይ እንደመሰረቱ ይጋበዛሉና። ስለዚህ የቃላት ክምችትን ማበልፀግ ዋናኛ የተረድኦት አቅምን ለመገንባት የሚያስቻል ግብዓት ይሆናል ማለት ነው።

(Jones ፣ 1982)፣ የሆነ ሆኖ የቃላት ክምችቱን ማዳበርም በአንድ ሌሊት የሚከናወን ተግባር አይሆንም።

አንባቢዎች በየትኛው ዕድሜያቸው ላይ የቃላትን ትክክለኛ ፍች ይረዳሉ ብሎ ለመናገር አስቸጋሪ ነው። ነገር ግን በመጀመሪያ ቃላትን ከተቃራኒ ቃላት አንፃር እያወዳደሩ መማር ይጀምሩና እየተሻሻሉ ሲሄዱ የበለጠ ቃላት መካከል ያለውን ልዩነት እየተገነዘቡ ይመጣሉ። አንዳንዴ ጀማሪ ተማሪዎች ነገሮችን በደምሳሳው በማየት የቃላትን ፍቺም አጠቃላይ አድርገው ያስቀምጣሉ ለምሳሌ “መኪና” በሚለው ቃልና በተወካዮቹ መካካል ምንም ልዩነት ሳይፈጥሩ አነስተኛና ከባድ ተሽከርካሪዎችን ባንድ ላይ ይፈረጃሉ ላቅ ሲልም “መኪና” ሞተር ላላቸው ለማንኞቹም ተሽከርካሪዎች ወካይ እንደሆነ አድርገው ይመለከታሉ። የChomsky ጥናት እንደሚያሳየው እስከ ዘጠኝ አመት ዕድሜ ያላቸው ህፃናት “መጠየቅ” እና “መናገር” በሚሉት እና

በሌሎችም ቃላት መካከል ያለውን ልዩነት ለማወቅ ይቸገራሉ። በተመሳሳይ መልኩም የPiaget ግኝት እንደሚያስረዳው እድሜያቸው እስከ አሥር አመት የደረሰ አንዳንድ ሕፃናት “ወንድም” እና “ወንድም ልጅ” እንዲሁም “እህት” እና “ሴት ልጅ” በሚሉት ፅንሰ ሀሳቦች ዙሪያ ልዩነት እንዳለ አይገነዘቡም። ሕፃናት በዕድሜያቸው እየበሰሉ በሄዱ ቁጥር በቃላት መካከል ያለውን ልዩነት እየተረዱ በመምጣት ቃላትን እየመረጡ የመጠቀም አቅማቸውም ይጎለብታል ማለት ነው (Melonaughy 1978)።

ጀማሪ የቋንቋ ተማሪዎች አንደኛ ደረጃ በሚማሩበት ወቅት የቃላት ክምችታቸውን በከፍተኛ ፍጥነት ያሳድጋሉ። በጥሩ ሁኔታ ላይ ያለተማሪ በአመት እስከ አንድ ሺህ ቃላትን በመጀመሪያ ደረጃ እስከ ሁለት ሺ ቃላት ደግሞ በመጀመሪያ ደረጃ ሁለተኛ ሳይክል በሚማርበት ወቅት ወደ ክምችቱ እንደሚጨምር ይገመታል አንዳንዶች እንዲያውም ቁጥሩን ከዚህ አልቀው ያስቀምጡታል (Burns እና ሌሎች 1984)።

መምህራን የቃላት ትምህርትን በሚያቀርቡበት ወቅት የተለያዩ የአቀራረብ መንገዶችን ሊከተሉ ይቻላሉ። ነገር ግን (Gipe 1980) በጥናቱ እንዳረጋገጠው አገባብን የመጠቀም ስልት ቃላትን አዛምዶ ከማቅረብ በየምድቡ ከመከፋፈል ወይም መዘገበ ቃላትን ከመጠቀም ስልቶች ወዘተ በጣም የተሻለ ነው። የአወዳዊ አገባብ ስልት ቃላትን የማስተማር ስነ-ዘዴ ጠቃሚ ከሚሆንባቸው መንገዶች አንዱ ተማሪዎቹ ከተለያዩ አወዳዊ ጉዳዮች አንጻር ተተኪሪውን ቃል ፍች ካወቁ በኋላ ከራሳቸው ልምድ ጋር በማዋሃድ በተለያዩ የፅሁፍ ምላሾቻቸው ውስጥ ስለሚያን ፀባረቁት ነው።

ምንም እንኳ ይህ ዘዴ በአብዛኛው ወጤታማ ይሁን እንጂ ሌሎች የቃላት ማስተማሪ ዘዴዎችም ጥሩ የሚባል ወጤትን ማስገኝት ይችላሉ፤ መምህራንም ከነዚህ የተለያዩ ከሚባሉ ስልቶች ጋር እራሳቸውን በማላመድ በተለያዩ አጋጣሚዎች ሊተገብራቸው እንደሚገባ (Burns እና ሌሎች (1984) ያስገነዝባሉ። አማራጭ ከሚባሉ ስልቶችም በእና Burnes ስራ ውስጥ አራቱ በሚከተለው መልኩ ተጠቅሰዋል።

ሀ.አወዳዊ ፍንጮች (Context Clues)

አወዳዊ ፍንጮች ያልተለመዱ ቃላትን በአገባብ ቀጥተኛ ፍችን በመስጠት (በመበየን) ሌላ አማራጭ ቃልን አብሮ በመጠቀም ወይም ቃሉን ቀደም ሲል ከሚታወቅ ቃል ጋር በማወዳደርና በማነፃፀር ማቅረብና አንባቢዎች ከቀረበው ፍንጭ በመነሳት የቃሉን ትርጉም (ፍቺ) እንዲረዱ ማድረግ የሚቻልበት ስልት ነው። ስለሆነም ጀማሪ ተማሪዎች በተተኪሪው ቃል ዙሪያ ያሉ

ሌሎች ፍንጭ ሰጪ ቃላትን እንዲፈትሹ ሊበረታቱ ይገባል። አንዳንድ ከፍ ባለ ደረጃ ሙሉ አንቀጽ የቃልን ትርጉም እንድንረዳ የሚያስችል ፍንጭ ሊሰጠን ይቻላል።

ለ. መዋቅራዊ ፍንጮች (Structure Clues)

እንደ አወዳዊ አጋሽ ፍንጮች ሁሉ የቃል መዋቅራዊ ቅርፅም ያልታወቀ ቃልን ፍች እንድንረዳ የበኩሉን አስተዋፅኦ ሊያበረክት ይችላል። የተለመዱ ቃላት ላይ የሚቀጠሉ ቅጥያዎችን በማወቅና ቀድሞ ከሚታወቁ ቃላት ሥሮች አንጻር ፍቺውን በማዛመድ ተማሪዎች የሌሎች በርካታ አዳዲስ ቃላትን ትርጉም(ፍቺ) እንዲረዱ ማገዝ ይቻላል። ለምሳሌ “አልሄድም” የሚለው ቃል አሉታዊ ፍቺ እንደሚይዝ ተማሪዎች ካወቁ “አልበላም” ወይም “አልመጣም” የሚሉት ቃላት “በላ” ወይም “መጣ” ከሚሉ ቃላት እንደ ቅደም ተከተላቸው አንጻር የያዙትን ፍች በቀላሉ ሊረዱ ይችላሉ ማለት ነው። በተጨማሪም ጥምር ቃላትን በመከፋፈልና ተጣማሪያቸውን በተናጠል በመዳሰስ ጥምር ቃሉ የሚይዘውን ፍችም ሊገምቱ ይችላሉ (Burns እና ሌሎች 1984)።

መ. የምስሰሎሽ ጥምረታና የቃላት ረድፍ (Analogies and Word lines)

ምስሰሎሻዊ ጥምረት ሁለት ተመሳሳይ ጉዳዮችን በማነጻጸር የቃላት ዕውቀትን ማበልፀጊያ ስልት ነው። የትምህርት ባለሙያዎች የምስሰሎሽ ጥምረታን የቃላትን ምድብ ተዛምዶን እና ምስሰሎሽን በመጠቀም ማሳያ የሚያጠናክሩ ጠቃሚ ጥያቄዎች በቀረቡት ምሳሌዎች ዙሪያ የማፍለቅ ተማሪዎቹ በጥያቄዎቹ ዙሪያ እንዲወያዩ በመጋበዝ እና የፈለቁትንም ሀሳቦች ተጠቅመው የቃላትን ፍች እንዲገምቱ በማድረግ ሊያስተምሩ ይችላሉ።

በዚህን ጊዜም ተማሪዎቹ እገዛ የሚያስፈልጋቸው ሊሆን እንደሚችል በማብራሪያው ላይ የተጠቀሰ ሲሆን ትምህርቱ ለምሳሌ “ብር፣ ሳንቲም፣ መሀለቅ” የሚሉትን ቃላት ምን ብላን እንጠራቸዋለን በሚል መልኩ ጥያቄ ሊያቀረብ ይቻላል (መልስ፣ /ገንዘብ)። ከዚህ በተጋዳኝ መምህራን ዝቅ ላሉ ክፍሎች ስዕሎችንም መጠቀም ይችላሉ። በሁለቱም መንገዶች ግን ተማሪዎቹ ተዛማጅ ነገሮችን በማንሳት ተፈላጊውን ቃል እንዲለዩ ማስቻል ነው። በዚህ ላይ ግን መምህራን ነገሮችን ግልፅ በሆነ ቋንቋ እንዲያቀርቡ ይጠየቃሉ። ከዚያ በኋላ በሚደርግ ልምምድ ተማሪዎች በቀላሉ ቃላትን ከሌሎች ቃላት ጋር እያዛመዱ መጠቀምን ይካናሉ። ለምሳሌ “አራጁን፣ ከቢላዋ፣ ሊስትሮን ከቀለም፣ ተማሪን ከደብተር፣ ጋንትን ከዕጅ፣ ካልስን ከእግር፣ ብርሃንን ከጨለማ” ወዘተ በማዛመድ ይማራሉ። እነዚህ ጋር፣ ለምሳሌ፣ በቃል ትውውቅ ካደረጉ በኋላ ትምህርቱ በዕሉፍ መልክ ሊቀብላቸው ይቻላል (Bellows ፣ 1980)።

በተጨማሪም መምህራን ተማሪዎቻቸው ቃላትን በረድፍ እየደረደሩ እንድማሩ ማድረግ ይቻላል፤ በዚህም በቃላት መካካል ያለውን የርስ በርስ ትስስር ያወቁበታል። ልክ የቁጥር መስመሮችን ለቁጥሮች እንደሚጠቀሙት ሁሉ ማለት ነው። የቃላት ረድፎች በስዕሎችም ሊታዘቡ ይቻላሉ፤ በተለይ ለጀማሪ የቋንቋ ተማሪዎች የቃላት ረድፍ የሚባለውም ቃላቱን በተመሳሳይ በተቃራኒ ወይም በደረጃ መልኩ ደርድሮ ለማቅረብ የሚያስችል ስልት ነው።

በርካታ	ብዙ	መካካለኛ	ጥቂት	ኢምንት
------	----	-------	-----	------

በዚህም ተማሪዎቹ “በርካታ”ን ከ“ብዙ”፣ “ጥቂት”ን ከ“ኢምንት” ጋር (በምስሰሎሽ)፣ “በርካታ”ን ከ“ኢምንት”፣ “ብዙ”ን ከ“ጥቂት” ጋር (በተቃራኒ) እንዲሁም “ብዙ”ን ከመካካለኛ “መካከለኛ”ን፣ ከ“ጥቂት” (በደረጃ) ወዘተ ግንኙነት እንዳላቸው እያነፃፀሩ ይማራሉ።

ሠ. መዝገብ ቃላትን መጠቀም (Dictionary Use)

የቃላትን ፍች ለማወቅ ከሚረዱን ዘዴዎች ውስጥ በጣም ጥሩው አማራጭ በመዝገብ ቃላት መጠቀም ነው። በተለይ በርካታ አማራጭ ትርጉም ያላቸው ወይም ሙያዊ የሆኑ ቃላት በአብዛኛው በዚህ ዘዴ ትርጉማቸው ይደረስበታል። በመሆኑም የተለያዩ መልመጃዎችን በማዘጋጀት ተማሪዎች ከመዝገብ ቃላት ጋር ያላቸውን ዝምድና እንዲነጠናከሩ ማድረግ እንደሚገባ እን Burns (1984) ይመክራሉ።

2.3.4.2 አረፍተ ነገሮች

ተማሪዎች በንባብ ወቅት ውስብስብ የሆኑና ተረድኦችን ሊያደናቀፉ የሚችሉ አረፍተ ነገሮች ሊያጋጠማቸው ስለሚችሉ ችግሮቹን እንዴት እንደሚቀርፉ ወይም እንዴት የአረፍተ ነገሮቹን ፍች (መልዕክት) ሊረዱ እንደሚችሉ አስቀድመው ሊማሩና ልምምድ ሊያደርጉባቸው ይገባል። ጥናቶች እንዲያመለክቱትም በአረፍተ ነገሮች ተረድኦት ላይ የሚቀርብ ስልታዊ ትምህርት አንብቦ የመረዳት ክህልን ሲያጎለብት ይታያል። ለመሳሌም Phyllic:W. በወስጠ(Durkin 1978-79) እንደሚሉት ተማሪዎች የተቆራረጡ አረፍተ ነገሮችን በትክክለኛው ቅድምተክተል ለማስቀመጥ በቅድሚያ የድርጊቱ ቃልን ከዚያም ማን፣ ምን ፣ የት፣ እና ለምን የሚሉ ጥያቄዎችን በማጠየቅ ሲያዋቅሩ ታይተዋል። በሌላ አቀራረብም ረጃጅም ዓረፍተ ነገሮችን ዋናውን ሀሳብ በሚያሳይ መልኩ አሳጥሮ የመፃፍ ልምድ እንዲጎናፀፉ በሚያስችል ልምምድ ውስጥ ማሳተፍ ይቻላል።

ለምሳሌ፡-

ዓረፍተ ነገር፡-“በሰፍራችን በተለያዩ ጊዜያት ተከማችቶ የነበረውና በመጥፎ ሽታዉ አካባቢውን የበክለውን ቆሻሻ ተወገደ።”

አጥር፡-የሰፍራችን ቆሻሻ ተወገደ።

አረፍተ ነገሮች ተረድኦትን እንዲያደናቅፉ ከሚያደርገቸው ምክንያቶች ዋነኛ ጀምሪ ተማሪዎቹ በንግግር ቋንቋ የሚጠቀሙበት አወቃቀር፤ አንዳንዴ በዕሁፍ ቋንቋ ዉስጥ በተመሳሳይ መልኩ ስለማያገኙት ነዉ። ከዚህ ሌላ በአረፍተ ነገሮች ዉስጥ የሚገኙ ሀረጎች ቅደም ተከተል መዛባት፤ የስርዓት ነጥቦችን አጠቃቀም አለማወቅ፤ አፅንኦት የተሰጠባቸው ቃላት የአርፍተ ነገሮችን ፍች ሊቀይሩ እንደሚችሉ አለመረዳት ወዘተ ተማሪዎች በአረፍተ ነገር ደረጃ ተረድኦታቸው የተሞዋላ እንዳይሆን እንቅፋት ሊሆኑባቸው ይችላሉ።

2.3.4.3 አንቀጾች

በአንድ ዕሁፍ ዉስጥ የሚገኙ አንቀጾች በተለያዩ አረፍተ ነገሮች አማካይነት በመዋቀር የዕሁፉን አጠቃላይ መልዕክት በማሳወቅ መልኩ የበኩላቸውን አስተዋፅኦ ያበረክታሉ። እነዚህ አንቀጾችም በዕሁፉ ዋና መልዕክት ወይም ሀይለ ቃል ዙሪያ የተሰባሰቡ ሊሆኑ ይችላሉ። የአንቀጾቹን ተግባር (ሚና) መረዳት አወቃቀራቸውን ማወቅና በአንቀፅ ዉስጥ የሚገኙትን ዓረፍተ ነገሮች ዝምድናና ግንኙነት መገንዘብ አንብቦ የመረዳት ችሎታን ለማገዝ ትልቅ ጠቀሜታ እንደሚኖረው እና Burns (1984) ያስረዳሉ። የተለያዩ አንቀጾች የተለያዩ ተግባራት ሊኖራቸው ይችላል። ይህንን ተግባራቸውን ለይተው በማወቅም ተማሪዎች የቀረበላቸው ዕሁፍ የመረዳት ችሎታቸውን ያበለፀጉበታል። ከተራኪ አንቀጾች በስተቀር ሌሎች አብዛኛዎቹ የአንቀፅ አይነቶች ለመጀመሪያ ደረጃ ክፍሎች በተዘጋጀ ምንባቦች ዉስጥ ይገኛሉ። ስለሆነም መምህራን የተለያዩ የአንቀፅ አይነቶችን አስቀድመው ለወይይት በማቅረብ የተማሪዎቻቸውን የመረዳት ደረጃ ከፍ ካለ ደረጃ ሊያደርሱት ይችላሉ፤ ይጠበቅባቸዋልም።

Dan Dolan (1980) እንደሚመከረው ተማሪዎች በአንቀጾች መካከል ያለውን ተዛምዶ እንዲረዱና ዋና ዋና ዎቹን ሃሳቦች እንዲለዩ ባለሦስት ደረጃዉን ሂደት እንደገንዘቡ ይመክራል። የመጀመሪያዉ በቃላት መካከል የሚኖርን ልዩነት ወይም ግንኙነት መለየት ሲሆን ሁለተኛዉ በዓረፍተ ነገሮች መካከል የሚታይን ትስስር የማወቅ ችሎታን የሚያስገኙ መልመጃዎች ማዘጋጀትና በመጨረሻም ተማሪዎቹ ከአጠቃላይ አንቀጾቹ ጋር መስተጋብር የሚፈጥሩባቸውን

ሁኔታዎች ማመቻቸት ናቸው። ይህ አካሄድም በቀጥታ ከታች ላይ የንባብ ሞዴል አስተምህሮት ጋር የተያያዘ መሆኑን መረዳት ይቻላል።

2.3.4.4 አጠቃላይ ዕሁፍ (Whole Selection)

እንደሚታወቁዉ አጠቃላይ የዕሁፍ አካል ቃላትን፣ዓረፍተ ነገሮችን እና አንቀጾችን ይዞ የሚገኝ ክፍል ሲሆን አጠቃላይ አወቃቀሩን ለመረዳትም አስቀድሞ የጥቃቅን አሀዶችን ሚና መረዳትን የግድ ይላል።

የአንድ ዕሁፍ ታሪክ (ይዘት) ተያያዥነት ባለቸዉ ተራኪ አንቀጾች የሚዋቀር ነዉ፤አንቀጾቹም ዕሁፍ ባጠቃላይ የያዘዉን ምስጥር ገልጠዉ ያሳያሉ።ምንም እንኳ በአብዛኛዉ አንቀጾቹ ታሪኩን በቅደም ተከተል ከመጀመሪያ ወደ መጨረሻዉ በማቅረብ የሚታወቁ ቢሆንም፤አስፈላጊ ሆኖ ሲገኝ፤ለምሳሌ አሁን አንባቢዉ የሚያነበዉ ጉዳይ ካለፈዉ ጋር አመዛዝኖ እንዲረዳ፤ አንዳንዴ ወደ ኃላ በመመለስ ወይም ካለፈዉ በመጀመር ትረካዉን ሊያቀርቡለት ይችላሉ።ስለሆነም አስቀድሞ ቃላትን ከዚያም ሀረጎችንና አረፍተ ነገሮችን ከፍ ሲልም አንቀጾችን መረዳት አጠቃላይ ዕሁፉን ለመረዳት ትልቅ ድርሻ ይኖረዋል (Burns እና ሌሎች 1984)።

2.3.5 የተረድኦት ደረጃዎች (Levels of Comprehension)

በዕሁፍ የቀረቡ ምንባቦችን በተለያዩ የተረድኦት ደረጃዎች አንብቦ መረዳት ይቻላል።ከደረጃዎቹ ውስጥም የሚከተሉት በተለያዩ ሥራዎች ውስጥ ተጠቅሰዉ ይገኛሉ።

- ቀጥተኛ ንባብ (Literal Reading)
- የትርጉማ ንባብ (Interpretive Reading)
- ሂሳዊ ንባብ (Critical Reading)
- ፈጠራዊ ንባብ (Creative Reading)

(ob L.1981:443 እና Jane H.1981 b በዉስጠ Burns እና ሌሎች 1984)

2.3.5.1 ቀጥተኛ ንባብ (Literal Reading)

የላይ ላይ ወይም የቃል በቃል ንባብ ገራገር ፍችን ለማግኘት ሲባል የሚካሄድ የንባብ አይነት ሲሆን በአንድ ዕሁፍ ውስጥ የቀረበን መረጃ በቀጥታ መገልበጥን ወይም መቃረምን ይመለከታል። ይህ የንባብ ደረጃ በራሱ ጠቃሚ ሲሆን አንባቢዉ ወደ ከፍተኛዉ ደረጃ እንዲሸጋገርም መሠረት ይሆነዋል። በዚህ ደረጃ የሚንፀባረቁ ክሂሎችም ለምሳሌ እንደቅደም

ተከተላዊ አቅጣጫዎችን መከተል፤ የፀሐፊውን አገላለፅ በሌሎች ቃላት መተካት የመሳሰሉት ናቸው።

በዚህ የንባብ ደረጃ ወቅት የተገለፁ ዋና ዋና ሀሳቦችን መገንዘብ፤ ዝርዝሮቹን መለየት መንስኤና ወ.ጤቱን መከታተል እና ቅደም ተከተልን መረዳት ለተረድኦት መሠረታዊ ጉዳዮች ናቸው። ከዚህ በተጨማሪም የተሞዋላ የቃላት፤ የዓረፍተ ነገሮችና የአንቀጾችን ትርጉም(ፍች) የመረዳት እወቀት ያስፈልጋል። በዚህ ደረጃ እንዲያነቡ ተማሪዎቻችንን ለማትጋት የተለያዩ የማቅረቢያ ስልቶችን በመጠቀም የንባብ ትምህርቱን እንዲከታተሉ ማድረግ ይቻላል። ስለዚህም የመዘርዘር(Details) ዋና ሃሳብን የማወጣት(main ideas) መንስኤና ወ.ጤት የሚያሳዩ አሃዶችን የመረዳት(cause & effect)፤ ቅደም ተከተልን የመለየት(sequence)፤ አቅጣጫን የመከተል (following direction) ወዘተ ክሂሎችን ሊያዳብሩ የሚችሉ መልመጃዎችን መርጦ ማዘጋጀትና ማለማመድም ተገቢ ይሆናል ማለት ነው እና Burns (1984)።

2.3.5.2 የትርጉም ንባብ (Interpretive Reading)

እነ Burns (1984) በማስከተልም “የትርጉም ንባብ ፊት ለፊት ከተገለፀው ሀሳብ ባሻገር ማንበብን (reading between the lines) ወይም ከቀረበው መረጃ በመነሳት ወሳኔ ላይ መድረስን የሚመለከት የንባብ ደረጃ ነው” ብለው ይገልፁታል። ይህም በቀጥታ ከተጠቀሱት ሀሳቦች ባሻገር በተዘዋዋሪ ሊገለፁ የተፈለጉትን ነጥቦች ነቅሶ ማወጣትን ይመለከታል። በትርጉም ንባብ ግብዓትን የሚሆኑበት ንዑስ ክሂሎችም፡-

- የምንባቦቹ ዋና ዋና ሀሳቦች በቀጥታ ያልተገለፁባቸውን አበይት ሀሳቦች ማወጣት
- በቀጥታ ባልተገለፁበት ሁኔታ የምክንያትና ወ.ጤት ዝምድናዎችን መረዳት
- የተወላጠ ስሞችን ወክልና መገንዘብ
- የተወሳክ ግሶችን ወክልና ማወቅ
- የተጓደሉ ቃላትን መለየት
- የፅሁፉን ድባብ መረዳት
- የፀሐፊው አለማ(ግብ)ምን እንደነበር መፈተሽ እና
- ማጠቃለያ ላይ መድረስ ናቸው። (Burns እና ሌሎች 1984:183)

ምንም እንኳን ጀምሮ አንባቢዎች አንድን ምንባብ የቀደመ ዕውቀታቸውን በመጠቀም ለመተርጎም እንደ በሰል አንባቢዎች የሚሳካላቸው ባይሆንም፤ ብቃታቸውን ለማጎልበት የተለያዩ እገዛዎች ከተደረገላቸው ግን ደረጃውን ሊያሳድጉ ይችላሉ። ለምሳሌ በቡድን አደራጅቶ የርስ በርስ

ልምዳቸውን በቃል እንዲለዋወጡ በማስቻል፤ ትንባያቸውን እንዲደማመጡ በማበረታታት፤ በጥያቄና መልስ በማሳተፍ ወዘተ እገዛ ማድረግ ይቻላል።

2.3.5.3 ሂሳዊ ንባብ (Critical Reading)

ሂሳዊ ንባብ በፅሁፍ የቀረበውን ምንባብ መገምገምን፤ የቀረቡትን ሀሳቦች መደበኛ ከሆኑ መስፈርቶች አንፃር ማመዛዘንን እና ማጠቃለያ (ድምዳሜ) ላይ መድረስን ያካትታል። መደምደሚያውም የቀረቡትን ሀሳቦች ትክክለኛነት፣ ተገቢነት እና ወቅታዊነት ከግምት ባስገባ መልኩ ይደራጃል። ሂሳዊ ንባብ አንባቢ በራሱ ንቁ፣ ጠያቂ፣ እውነታዎችን የሚያስስና ወሳኔውንም አጠቃላይ ፅሁፉን አንብቦ እስኪጨርስ ማዘግየት የሚችል መሆን አለበት። ጥልቅ ንባብ በቀጥታ (የቃል በቃል) ንባብ እና በትርጉማ ንባብ ላይ የሚመሰረት ሲሆን በተዘዋዋሪ የተገለፀውን ሀሳብ ፈልጎ ማግኘትን በዋናነት ትኩረት ያደርግበታል። ሰዎች በሳል ወሳኔዎች ባላቸው ፅሁፍ ላይ ተመሰርተው እንዲያስተላልፉ ሲፈልጉ ለምሳሌ የትኛውን የፖለቲካ ዕጩ መደገፍ፤ የትኛውን የቴሌቪዥን ፕሮግራም መከታተል፤ የትኞቹን ምርቶች መጠቀም (መግዛት)፤ የትኞቹን ፊልሞች መመልከት ወዘተ እንዳለባቸው ማወቅ ሲፈልጉ በጥልቀት ማንበብና ማወቅ ይገባቸዋል። የሁለተኛ ቋንቋ ጀምሮ ተማሪዎችም በህይወታቸው ጅምር ላይ እንደዚህ አይነት ጉዳዮች ሊገጥሞቸው ስለሚችሉ አስቀድመው እንዲዘጋጁ በጥልቅ ንባብ ላይ የተመረከዘ ምንባብ ቀርቦላቸው ልምምድ እንዲያደርጉ ሊበረታቱ ይገባል።

መምህራኑም ሀላፊነቱን ተቀብለው በመጀመሪያ ደረጃ የንባብ ትምህርት ልምምድ ወቅት በጥልቀት የማንበብ የንባብ ደረጃን በማቅረብ ሊያስተዋወቁ ይችላሉ። ለምሳሌ አንድ ትረካ አቅርቦው "ስለታሪኩ ምን አስተያየት አላችሁ ተገቢ ነበር ወይ ለምን "የመሳሰሉት ጥያቄዎችን በመሰንዘር ህፃናቱን በጥልቀት የማንባብ ክህልን እንዲካኑ ሊያደርጉ ይችላሉ።

ከዚህ በተጓዳኝም የተለያዩ ታሪኮችን በስዕል መልክ አቅርቦ ጀምሮ ተማሪዎቹ ስዕሎቹን በማንበብ (በመመርመር) ዋናውን ታሪክ እንዲረዱና የተጓደሉትን ነገሮች እንደያማዋሉ ወይም ስህተቶችን እየፈለጉ እንዲያወጡ በማበረታታት በጥልቀት የማንበብ አቅማቸው እንዲጎለብት ማድረግም የሚቻል ነው/ Bob Lange 1981:443፤ Jane Hanson 1981a፤ 1981b)።

2.3.5.4 ፈጠራዊ ንባብ (Creative Reading)

ፈጠራዊ ንባብ በፀሐፊው አማካኝነት ከቀረበው ፅሁፍ ባሻገር በመሄድ (beyond the material) የፅሁፉን አንድምታ መረዳትን ያካትታል። በዙህም አንባቢዎቹ በንባብ ወቅት እንደ ሂሳዊ ንባብ

አንባቢዎች እንዲመራመሩና ምናባቸውን እንዲጠቀሙ ይጠበቅባቸዋል። እንደ Helen Huus (1967) ፈጠራዊ ንባብ “አዳዲስ ሀሳቦች የሚመነጨበት፤ አዳዲስ አስተያየቶች የሚጎለብቱበት፤ ትኩስ አቀራረቦች የሚንፀባረቁትና አዳዲስ አደረጃጀቶች የሚዋቀሩበት” ነው።

እዚህ ላይ መምህራን አንድ ብቸኛ መልስ ብቻ ያላቸውን ጥያቄዎች ለተማሪዎቻቸው፤ ከማቅረብ ሊታቀቡ ይገባል፤ ምክንያቱም እንደዚህ ዓይነት ጥያቄዎች የተለያዩ አቅጣጫዎችን ስለማይዳሰሱ ለፈጣሪዊ ንባብ ባህሪ የሚመቹ አይደሉም። የፈጠራዊ ንባብን ስልት የሚከተሉ አንባቢያን በሚከተሉት መስኮች የተካኑ ሊሆኑ ይገባል።

- በምክንያትና ወጤት መካከል ያለውን ግንኙነት መፈተሽ
- በፅሁፍ ውስጥ የቀረበውን መረጃ በተመለከተ አዕምሯዊ ምስል መቅርፅና
- እራስን የታሪኩ አካል ማድረግ
- የግል ወሳኔ ላይ መድረስ
- ችግሮችን ከራሳዊ ሁኔታ ጋር እየተዛመዱ መፍታት
- የሚመጡ ወጤቶችን መገመት (መተንበይ)
- የቀረበውን ታሪክ በተሻለ መልኩ ማዋቀር
- አዳዲስ አቀራረቦችን/ፈጠራዎችን/ማመንጨት ወዘተ (Burns እና ሌሎች 1984:189)

2.4 በሁለተኛ ቋንቋ ማንባብን ለማስተማር የሚረዱ ስተት-ራቴጂዎች

አንብቦ የመረዳት ስተት-ራቴጂዎች አንባቢዎች በፅሁፍ የቀረበውን ምንባብ እጂግ ወጤታማ በሆነ መልኩ አንብበው ትርጉም ወይም ፍቺ ላይ እንዲደርሱ የሚያስችሉ ተረድኦቻዊ ሂደቶች ተደርገው ይታያሉ። በሌላ አባባል እነዚህ ስተት-ራቴጂዎች ተማሪዎቹ የንባብ መልመጃ /ትግበራዎችን/አንዴት እንድሚወጣቸው፤ ማንባባቸውን እንደሚተረጉሙትና ተረድኦት ላይ መደረስ ሲሳናቸው ምን እንደሚያደርጉ ያሳያሉ።

በርካታ ምሁራን የንባብ ስተት-ራቴጂዎችን በየዘርፉ ለመመደብ ተመሳሳይ መንገዶችን ይከተላሉ። ለምሳሌ Anderson (1999)፤ Brant Meier (2002)፤ Alamsi (2003) እና Sugirin (1999) በንባብ ላይ የቀደመ ዕውቀት የሚኖረው ሚና ላይ አፅንኦት ሰጥተው ፅፋዋል። Brantimeir (2002) እና Brown (1990) የገረፍታ ንባብን፤ የአሰሳ ንባብን እና መገመትን (ግመታን) በማንበብ ጊዜ ወጤታማ ስተት-ራቴጂዎች እንደሆኑ አስቀምጠዋል። ይሁን እንጂ በአከፋፈላቸው ላይ የተወሰኑ

ልዩነቶች አሉባቸው። ለምሳሌ፡-Brantimeir (2002:1) የመማር ስትራቴጂዎችን በሚከተለው መልኩ አጠቃላቸዋል፡-

ስትራቴጂዎቹ፤ ገረፍታ ንባብን፤ አስሳ ንባብን፤ መገመትን፤ የቃላት ቤተሰቦች መለየትን፤ ለፍች ማንበብን፤ ትንበያን፤ አጠቃላይ እውቀት መጠቀምን በጎደለ ማሞዋላትን፤ ማጣቀስን እና ዝርዝር ሀሳቦችን ከዋና ዋና ሀሳቦች መለየትን ሊያካትቱ ይችላሉ።

በተጨማሪም የንባብ ስትራቴጂዎች ይዘት ግምገማን፤ ለምሳሌ መቀበል ያለመቀበልን፤ ከቀደመ ዕውቀት ወይም ልምድጋር ማያያዝን፤ መጠየቅና መመለስን፤ ቁልፍ ቃላትን መመልከትን፤ የአረፍተ ነገር መዋቀር ትንተናን እንደ ባለቤቱን፤ ማስሪያ አንቀፁን ወይም የአረፍተ ነገሩን ተሳቢ መለየትን መዝለልና መልሶ ማንበብን ወዘተ ሊይዙ ይችላሉ (Almasi 2003; Sugirin 1999)። በግልፅ እንደሚታየው እያንዳንዱ አንባቢ በሚጠቀምበት የንባብ ስትራቴጂዎች እና የተለያዩ ምንባቦችና ትግበራዎች የተነሳ ሁሉም የመማር ስትራቴጂዎች በእኩል ደረጃ ውጤታማ ናቸው ማለት አያስደፍርም።

Brown (1990:3) ተማሪዎችን በፍጥነትና ውጤታማ በሆነ መልኩ እንዲያነቡ ያስችላሉ ያላቸውን ስልቶች አቅርቦዋል።

- ❖ ዳሰሳ ማድረግ(Previewing):-ርዕሶችን፤ ንዑሳን ርዕሶችን መከለስ የተመረጠውን ዕሁፍ አወቃቀርና ይዘት ለመለየት ይጠቅማል።
- ❖ መገመት(Predicting):-ስለ ምንባቡ ይዘትና ቃላት ለመተንበይ እና ተረድኦትን ለመፈተሽ ስለይዘት ነገሩ ያለን ዕውቀት መጠቀም፤ ስለድስኮራዊ መዋቅሩ ግምት ለመያዝ ስለዕሁፍ አይነትና አላማ ዕውቀት መያዝ፤ ስለ አፃፉ ስልቱ፤ ስለቃላቱ መድ ብሉ እና ይዘቱ ለመተንበይ ስለ ፀሐፊው ያለንን ዕውቀት መጠቀም
- ❖ ገረፍታና ዳሰሳ ማካሄድ(Skimming and Scanning):-የዕሁፉን ዋና ሀሳብ ለማግኘት፤ የዕሁፉን አዋቃቀር ለመለየት፤ ትንብያውን ለማረጋገጥ ወይም ለመከለስ በዕሁፍ ላይ ፈጠን ያለ አሰሳ መድረግ
- ❖ ከአዉዱ መገመት (Guessing from Context):-አዳዲስ (ያልታወቁ)ቃላት ሲገጠሙን ማንበብን አቁመን እንሱ ላይ ከማፋጠጥ ይልቅ ስለ ርዕስ ጉዳይ ያለንን የቀደመ እውቀትና በምንባቡ ውስጥ ያሉ ሀሳቦችና እንደ ፍንጭ በመጠቀም ፍቻቸውን ለመገመት መሞከር
- ❖ ግል-ገለፃ ማካሄድ (Paraphrasing):-የቀረበልንን ምንባብ ካነበብን በኋላ ተረድኦታችንን ለመፈተሽ አንዴ ቆም ብለን በራሳችንን አባባልና አገላለፅ መረጃውንና በዕሁፍ ውስጥ ያሉ ሀሳቦችን መልስን መወጣት

ምዕራፍ ሦስት

ጥናቱ እየተከተለ ያለው ዘዴ

የታች ላይ /bottom up) የንባብ ማስተማሪያ ሞዴልን በአርምኛ አፋቸውን የፈቱና አማርኛ በሁለተኛ ቋንቋነት የሚማሩ ተማሪዎች በአማርኛ አንብቦ የመረዳት ችሎታቸውን ለማዳበር እንደ አማራጭ ዘዴ ቢጠቀሙበት ምን ያህል ወጤታማነት ይኖረዋል? የሚለው ጥያቄ የዚህ ጥናት ዋነኛ አለማ ነው። ይህንንም አላማ ለማሳካት በዋነኛነት መጠናዊ የምርምር ዘዴ በጥቅም ላይ እየዋለ ነው። ይህ ዘዴ ተመራጭ የሆነበት ምክንያትም በጥናቱ ወሰን ስር እንደተጠቀሰው፤ በጥናቱ ተሳታፊ የሆኑት ተማሪዎች በቅድመና በድህረ ልምምዱ ወቅት ያስመዘገቡትን ወጤት የ SPSS ን ሶፍት ዌር ቀመር በመጠቀም ስታትስቲካዊ በሆነ መልኩ በ-test ተስልቶ እንዲቀርብ ለማድረግ ስለሚያስችል ነው።

በዋነኛ የጥናት ዘዴነት የተመረጠውን መጠናዊ የምርምር ዘዴን አካሄድ በመከተል ጥናቱን ከግቡ ለማድረስም የሚከተሉት ተግባራት በቅደም ተከተል ተከናወነዋል፡-

1. በተመረጠው ትምህርት ቤት ከሚገኙ አስር የፃነኛ ክፍሎች ውስጥ በዕጣ ናሙና ከየ ክፍሉ አምስት አምስት በአጠቃላይ ሃምሳ ተማሪዎች ተመርጠዋል። እነዚህ ተማሪዎችም ተጠኚ ቡድኖች ሆነው ተለይተዋል። ይህም የፆታ ስብጥሩ የተጠበቀ ሲሆን ተማሪዎቹ የቁጥጥር ቡድንና የሙከራ ቡድን በሚል ተለይተዋል።
2. በዕጣ ናሙና ከየክፍሉ ለተመረጡ ተማሪዎች በሁለት ቡድን በመክፋፈልና ለሁለቱም ቡድኖች ተመሳሳይ የቅድመ ልምምድ ፈተና(ፈ.1) ሰጥቶ የተመዘገበ ወጤቱን ስታትስቲካዊ በሆነ ቀመር በማስላትና በመመርመር በመካከላቸው በአማርኛ አንብቦ የመረዳት የችሎታ መበላለጥ መኖር አለመኖሩን ለመፈተሽ ተሞክሯል።
3. በሙከራ ቡድኑ ውስጥ የተካተቱትን ተጠኚ ተማሪዎች በታች ላይ(bottom up) የንባብ ማስተማሪያ ሞዴል የትምህርት አቀራረብ መርህ መሰረት ለሦስት ሳምንታት በአጥኛዎ አቅራቢነት ትምህርቱን የተከታተሉ ሲሆን፤ በቁጥጥር ቡድኑ ውስጥ የተመደቡት ተማሪዎች ደግሞ በነባር መምህሯ አማካይነት ቀድሞውኑ በምታስተምርበት መንገድ ለተመሳሳይ ሳምንታት ትምህርቱን ተከታትለዋል።
4. በመቀጠልም ለሁለቱ ተመራጭ ተጠኚ ቡድኖች ተመሳሳይ ድህረ ፈተና(ፈ.2) ሰጥታ የሁለቱን ቡድኖች የፈተና ወጤትን በማነፃፀር በተለይ በሙከራዊ ሁኔታ ውስጥ የተመደቡት ተማሪዎች የ”ታች ላይ” የማስተማሪያ ዘዴ ተጠቃሚዎች ከመሆናቸው

አንጻር ያመጡት ለወጥ በቁጥጥር ቡድኑ ውስጥ ከተመደቡት የተሻለ መሆኑ አለመሆኑን ለመፈተሽ ከቅድመ ትምህርት ወጤት ጋር በማነፃፀር ቀመራዊ በሆነ መልኩ መረጃዎች ተጠናቅቀዋል።

5. በቅድመ ልምምዱ ፈተና እና በድህረ ልምምዱ ፈተና በተጠኘ ቡድኖች መካካል የተያዘ የወጤት ለወጥ እስታትስቲካዊ ጉልህነት (Statistical Significance) እንዳለው ለማረጋገጥ በእስታትስቲካዊ የስሌት ስልት እንዲረጋገጥ ተደርጓል።
6. እንዲሁም በዚህ ልምምድ አጥኝዎ የሙከራ ቡድኑ ያመጣውን ለወጥ ለመገምገምና በተቀሩት የመረጃ ማስቀመጫ መሳሪያዎች ለተሰበሰበው መረጃ እገዛ ታደርግ ዘንድ በተሳታፊነት የምልክታ ማስታወሻ አጠናቅቶለች። የምልክታ ማስታወሻውም በአብዛኛው የሚመዘገበው ትምህርቱ ከተከናወኑ በኋላ በክለሳ መልክ ሲሆን ይህም በክፍል ውስጥ የጊዜ መሻማትን ያስቀራል በሚል እምነት ነው። ዋነኛ መረጃ መስብሰቢያውም ፈተና መሆኑ ነው።
7. ድህረ ሙከራ አስተያየት ለመሰብሰብ እንዲቻል በሙከራ ሁኔታ የተማሩትን ተማሪዎች ስለ ልምምድ ያላቸውን ሃሳብ እንዲገልፁ ለማስቻል የፅሁፍ መጠይቅ እንዲሞሉ ተደርጓል።

እነዚህን ተግባራት በቅደም ተከተል በማከናወን በ1.4 እንደተገለፀው በሆሮ ጉዳሩ ወለጋ በሆሮ ቡልቅ ወረዳ በሚገኙት የሠቀላ ሁለተኛ ደረጃ ትምህርት ቤት የፃነኛ ክፍል ተማሪዎች ምድብ ስተማሪዎችን በሙከራ ምድብ፣ የፃነኛ ለክፍል ተማሪዎችን ደግሞ በቁጥጥር ምድብ በማካተትና ትምህርቱን እንዲከታተሉ በማድረግ ለጥናቱ አላማ መሳካት የሚያገዙ መረጃዎች ተጠናቅቀዋል ማለት ይቻላል።

ቀጥሎም በዚህ ምዕራፍ ትኩረት የተሰጡባቸው ንዑሳን ክፍሎች የትምህርት ቤቶችና የተማሪዎች አመራረጥ፣ የምንባቦች አመራረጥና የመልመጃዎች ዝግጅት የመረጃ መስብሰቢያ እና የመረጃ አተናተን ዘዴዎች በቅደም ተከተል ቀርበዋል።

3.1 የትምህርት ቤቱ የተማሪዎች አመራረጥ

በሆሮ ጉዳሩ ወለጋ ዞን በሆሮ ቡሉቅ ወረዳ ውስጥ አራት ሁለተኛ ደረጃ ትምህርት ቤቶች ይገኛሉ። ከእነዚህ ትምህርት ቤቶች ውስጥ ሰቀላ ሁለተኛ ደረጃ ትምህርት ቤት ብቻ አማርኛ ቋንቋ ለዘጠነኛ እና ለአስረኛ ክፍል ተማሪዎች ትምህርቱን በመስጠት ላይ ይገኛሉ። እናም

በዚህ ትምህርት ቤት ውስጥ ካሉት ተማሪዎች በዘጠነኛ ክፍል ተማሪዎች ላይ ጥናቱ ተካሂዷል።

3.1.1 የትምህርት ቤቱ አመራረጥ

በሆሮ ቡሉቅ ወረዳ ካሉት ትምህርት ቤቶች ውስጥ አማርኛ ቋንቋን የሚማሩ ሰቀላ ሁለተኛ ደረጃ ትምህርት ቤት ብቻ ስለሆነ እና የጊዜው አመቺ አመለመሆን የቁጥጥር ቡድኑ ሆነ የሙከራ ቡድኑ በዚህ ትምህርት ቤት ጥናቱ እንዲካሄድ ተደርጓል።

3.1.1.1 ቅድመ ጥናት ምልክታ የተካሄደበት ክፍል

የዚህ ቅድመ ጥናት ምልክታ አላማ ለዋናው ጥናት አጋዥ የሆኑ መረጃዎችን አስቀድሞ ለመመርመርና የአካሄድን ቅደም ተከተል ለመሞከር ነው። በዚህም በአሁኑ ወቅት በአማርኛ ቋንቋ የትምህርት ክፍል ጊዜ የተማሪዎችን አንብቦ የመረዳት ችሎታ ለማዳበር በተግባር የሚወለደውን ንባብ ትምህርት አቀራረብና ክንወን ይዞታ በቅድሚያ በመቃኘት ዳራዊ መረጃ ለማግኘት የቅድመ ጥናት ምልክታው ተካሂዷል።

የቅድመ ጥናት ምልክታው የተካሄደው በሆሮ ጉዳሩ ወለጋ ዞን በሆሮ ቡልቅ ወረዳ ሲሆን በወረዳው ከሚገኙ ሁለተኛ ደረጃ ትምህርት ቤቶች መካከል በአመቺ ናሙና ለዋናው ጥናት የተመረጠው የሠቀላ ሁለተኛ ደረጃ ትምህርት ቤት ነው። በወረዳው ካሉ አራት ትምህርት ቤቶች የተጠቀሰው ብቻ የተመረጠበት ምክንያትም ካሉት ትምህርት ቤቶች አማርኛ የሚማሩ ሠቀላ ሁለተኛ ደረጃ ትምህርት ቤት ብቻ ስለሆነ ነው። በዚህ ትምህርት ቤት ውስጥ በአጠቃላይ አሥር ክፍል ማለትም (ከA-J) ተመርጠው ምልክታ ተካሂዶባቸዋል ምልክታውም ክፍሎቹ የሚገኙበትን ፈረቃ ታሳቢ ያደረገ ነው።

3.1.1.2 ዋናው ጥናት የተካሄደበት የክፍል አመራረጥ

ተደጋግሞ እንደተገለጸው የዚህ ጥናት አላማ የ”ታች ላይ” የንባብ ሞዴል አንብቦ የመረዳት ችሎታን ለማዳበር ያለውን ተግባራዊነትና ውጤማነት ፈትሾ ማረጋገጥ ሲሆን ለጥናቱ የሚያስፈልገውን ክፍለ ጊዜ በተራ የእጣ ናሙና ማግኘት ከጊዜና ከተፈጻሚነት አንጻር አስቸጋሪ በመሆኑ የአመቺነት ናሙና ዘዴን መጠቀም አስፈላጊ ሆኖታል። ስለሆነም ለጥናቱ የሚያስፈልገውን ክፍለ ጊዜ ለመፍቀድና ትብብር ለማድረግ በተስማሙ በምድብ”ሀ”ስር ያሉ የፃነኛ ክፍል ተመርጧል።

በትምህርት ቤቱ የትምህርት ደረጃው ድግሪ የሆነ ሁለት የአማርኛ መምህራን ይገኛሉ። በሁለቱም ለአስረኛ ክፍል የተመደቡ ሲሆን እኔም ዘጠነኛ ክፍል በማስተማር ላይ እገኛለሁ። ትምህርት ቤቱ በሁለት ፈረቃ የሚከናወን ሲሆን ዘጠኝና አሥራ ሁለት እና አሥርና አሥራ አንድ በሚል ተከፍለዋል ፈረቃው የሚለዋወጠው በየሁለት ሣምንት ሲሆን የሚጠኑት የፃነኛ ክፍሎች በሚገኙበት ፈረቃ በመገኘት ጥናቱ ተከናውኗል።

3.1.2 የተማሪዎች አመራረጥ

በትምህርት ቤቱ የሚገኙ 9ኛ ክፍሎች አሥር ሲሆኑ ለፍትነታዊ ጥናቱ የሚያስፈልጉት ተማሪዎች ከየክፍሉ አምስት አምስት ተማሪዎች በዕጣ ተመርጠዋል። እነዚህ ተማሪዎች ግማሽ ግማሽ ቡድን ሀ ና ለ ተብለው በሁለት ተከፍለዋል። ቡድን”ሀ”የሙከራ ቡድን ቡድን”ለ”ደግሞ የቁጥጥር ቡድን እንዲሆንም ተደርጓል።

በዚህ ጥናት የተካተቱ ተጠኚዎች ከላይ እንደተጠቀሰው የ”ፃ”ነኛ ክፍል ተማሪዎች ናቸው። ተጠኚዎቹ የፃነኛ ክፍል ተማሪዎች እንዲሆኑ የተመረጡበት ምክንያት፡-

ሀ. የመጀመሪያ ደረጃ ትምህርታቸውን ሲማሩ ቆይተው የመጡ በመሆናቸው ራሳቸውን ችለው ማንበብ ስለሚሞክሩ

ለ. እንዲሁም ያሉበት የትምህርት ደረጃ ሁለተኛ ደረጃ ስለሆነ የንባብ ክህሎታቸውን ለማሻሻልና ወደ ቀጣዩ የክፍል ደረጃ ሲሄዱ ችግሮችን ለመቅረፍ የሚያስችላቸው ይሆናል ተብሎ በመታመኑ ነው።

በሁለቱም ቡድኖች ውስጥ ተሳታፊ የሆኑት ተማሪዎች ብዛት ሃያ አምስት ሃያ አምስት ናቸው። ሁሉም ተማሪዎች በጥናቱ ውስጥ ተካተዋል።

3.2 የምንባቦች አመራረጥና የመልመጃዎች አዘገጃጀት

ለጥናቱ የተመረጡት ምንባቦችና የመልመጃዎቹ አዘገጃጀት ተገቢ የሆኑትን የመምረጫ መስፈርቶች በመከተል የተከናወነ ሲሆን የተማሪዎቹን ዕድሜ የክፍል ደረጃ ዳራዊ እውቀት ፍላጎትና ወቅታዊነት ከግምት ውስጥ በማስገባት ተከናውኖዋል።

(Burns እና ሌሎች 1984 Wallace 1992 እና Sequero 1998 የተመረጡትን ምንባቦችም ከተመረጡ በኋላ ሁለቱ የአሥረኛ ክፍል አማርኛ መምህራንን እና የትምህርት ክፍላችን ተጠሪ እንዲመለከታቸውና የበኩላቸውን አስተያየት እንዲሰጡባቸውና ማሻሻያዎችን እንዲያደርጉባቸው

ተጋብዘዋል የተሰጡትን አስተያየቶችና ማሻሻያዎች በማከልም ታርመው ለጥናቱ ዝግጁ ሆነዋል።

ጥናቱ ለሚደረግበት የክፍል ደረጃ ይመጥናሉ ተብለው የታመነባቸው ምንባቦች ከሦስት የተለያዩ ምንጮች አራት ርዕሶች የተመረጡ ሲሆን አንደኛው አቶ ደረጀ ገብሬ በተግባራዊ የፅህፈት መማሪያነት ከተጠቀሙባቸው ገፅ(136) ላይ”ያለፈው መልካም” የሚለውን ሲሆን ሁለተኛው በረጅም ልቦለድነቱ በስፋት ከሚታወቀው ከሀዲስ አለማየሁ የ”ፍቅር እስከ መቃብር” ልቦለድ ድርሰት ተወስዶታል። በመጨረሻም ከስርዓተ ትምህርቱ ብዙም የራቀ እንዳይሆንና ክልባዊ (አካባቢያዊ) ጉዳዮችንም የዳሰሰ እንዲሆን ለተማሪዎች ከተዘጋጀው የአማርኛ ቋንቋ ማስተማሪያ ውስጥ ሁለት ምንባቦች ተመርጠው ተካትተዋል።

3.3 የመረጃ መስብሰቢያ ዘዴዎች

ለመረጃ መስብሰቢያነት እንዲያገለግሉ የተመረጡት የመረጃ መስብሰቢያ ዘዴዎች የሚከተሉት ሲሆኑ በዋነኛ የመረጃ መስብሰቢያነት ሲያገለግል ሁለተኛውና ሦስተኛው በአጋዥነት የተመረጡ ናቸው።

1. በዋነኛነት ተማሪዎቹ ያስመዘገቡት ውጤት መጠናዊ በሆነ መልኩ ለይቶ ማሳየት ተቀዳሚው ተግባር በመሆኑ፤ የቅድመና ድህረ ልምምድ ፈተናዎች ተስጥዋል ውጤቶቹም ተመዝግበዋል።
2. ልምምዱ በሚከናወንበት ወቅትም የክፍል ውስጥ ክንውኑን የሚገልፅ የምልክታ ማስታወሻ በአጥኚዋ ተሳትፎ ተመልካችነት እየተመዘገበ ተዋቅሯል እንዲሁም
3. በ”ታች-ላይ” የንባብ ማስተማሪያ ሞዴል ንባብን ከመማራቸው በፊት ያላቸውን ዳራና ከተማሩ በኋላ ያላቸውን አስተያየት ለማወቅ በሙከራ ቡድኑ ተጠኚ ተማሪዎች የፅሁፍ መጠይቅ ተሞልቶ መረጃው ተስብስቧል።

3.3.1 የቅድመና የድህረ ልምምድ ፈተናዎች አዘገጃጀት

የታች-ላይ የንባብ ሞዴልን ውጤታማነትና ተተግባሪነት ለመመርመር በተደረገው ሙከራዊ ጥናት በዋነኛ የመረጃ መስብሰቢያ መሳሪያነት የተመረጡት የቅድመ ልምምድና የድህረ ልምምድ ፈተናዎች ሲሆኑ የቁጥጥርና የሙከራ ቡድኖች ይፈተኗቸው ዘንድ የተዘጋጁ ናቸው።

3.3.1.1 የቅድመ ልምምድ ፈተና

የቅድመ ልምምድ ፈተናው የተዘጋጀው በቁጥጥር ቡድኑ እና በሙከራ ቡድኑ መካከል የችሎታ መበላሸጥ መኖር አለመኖሩን ለይቶ ለማወቅ በሚል ዕሴት ሲሆን እንደምንባቦች ሁሉ የተማሪዎቹን የቋንቋ አቅምና የክፍል ደረጃ ከግንዛቤ ያስገቡ እንዲሆን ተሞክሯል። ፈተናው ተዘጋጅቶ ለተማሪዎቹ ከመሰራጨቱ በፊት በትምህርት ቤቱ በሚያስተምሩ በቋንቋ መምህራንና በጓደኞቹ የቢጤ እርማት ተገምግሞ እንዲስተካከል ተደርጓል።

በቅድመ ልምምድ ወቅት እንዲፈተኑት የተዘጋጀው ፈተናም ሁለቱ ተጠኝ ቡድኖች ከፈረቃቸው ወጡ በተመሳሳይ ቀንና ሰዓት ተፈትነውታል። ከምንባቡ የወጡትን የፈተና ጥያቄዎች ከመስራታቸው በፊትም ምንባቡን በጥንቃቄ እንዲያነቡት ገለጻ ተሰጥቶዋል።

የተፈተኑትን የፈተና ወጤትም ከመደበኛ ትምህርታቸው ወጤት ጋር የተወሰነ ነጥብ የሚደመር እንደሆነ ተነግሯቸዋል። በዚህም ለስራው ትኩረት እንዲሰጡት ማድረግ ይቻላል። የሚል እምነት ተይዞታል። ከፈተናው በኋላም በሁለቱ ቡድኖች መካከል የችሎታ ልዩነት መኖር አለመኖሩን በማረጋገጥ ልዩነት ካለ ሌላ አማራጭ መጠቀም ልዩነት ከሌለ ደግሞ ወደ ቀጣዩ የጥናቱ ዋና ክፍል መሸጋገር ይቻላል የሚል አቅም ተወስዶታል።

የቅድመ ፈተናው ወረቀት ከተሰበሰበና ወጤቱ ታርሞ ከተመዘገበ በኋላ የሙከራ ቡድኑን አጥኝቶ በታች ላይ የንባብ ማስተማር ሞዴል የትምህርት አቀራረብ ዘዴን በመጠቀም የቁጥጥር ቡድን ማለትም ከ F-J ያሉትን ተማሪዎች የአተገባበሩን ዝርዝር በመገለፅ ቡድኑን በተለመደው ዘዴ ብቻ የተመረጡት ምንባቦቻና የተዘጋጁት መልመጃዎች ተስጥተዋል፤ ለተግባራዊነቱም ለሁለት ክፍለ ጊዜያት ብቻ በአጥኝቶ ምልክታ ተካሂዶታል። በተመደበው ጊዜ ማለትም የአምስት ሳምንታት ትምህርቱ በአጥኝቶ ተስጥቶታል።

3.3.1.2 የድህረ ልምምድ ፈተና

በመጨረሻም ልምምዱ ከተጠናቀቀ በኋላ በቅድመ ልምምድ የተሰጠው ፈተና በድህረ ልምምድም በተመሳሳይ መልኩ ሁለቱ ቡድኖች እንደፈተኑት ተደርጓል። የድህረ ልምምድም ፈተናው አላማ የነበረውም የሙከራ ቡድኑና የቁጥጥር ቡድኑ”ከታች-ላይ”የንባብ ሞዴል በኋላ ያመጡትን ለውጥ ለመመልከት ስለሆነ ተማሪዎቹ ፈተናውን በጥንቃቄ እንዲሰሩት ምክር ተስጥቶቸዋል። እርስ በርስ እንዳይኮራረጁም ጥንቃቄ ተደርጓል። በመጨረሻም የፈተናው ወጤት በአጥኝቶ ታርሞ ወጤቱ ተመዝግቦታል። ለማረም አመቺነት ስላላቸውም የጥያቄ አይነቶቹ የምርጫ፣ የእውነት ሐሰት፣ የቃላት ፍቺ/አዛምድ እና የባዶ ሙሉ ጥቂዎች እንዲሆኑ

ተደርጓል። የፈተናው ወጤት መዛባት እንዳያጋጥመው በማስብም የሁሉም መላሾች የፈተና ወጤት በድጋሜ ታይቷል።

3.4 የፅሁፍ መጠይቅ

በቅድመ ልምምዱና ድህረ ልምምዱ ፈተና በተጨማሪ በመረጃ መስብስቢያነት እንዲያገለግል የተዘጋጀው የፅሁፍ መጠይቅ ነበር። የፅሁፍ መጠይቁም የሚከተሉትን አለማዎችን መሠረት አድርጎ የተዘጋጀ ነው። አንደኛው በሙከራ ቡድንነት የተያዙትን ተጠኚ ተማሪዎች ዳራ የአፍ መፍቻ ቋንቋ ዕድሜ ያታ እና ከዚህ በፊት ትምህርታቸውን በአንደኛ ደረጃ ትምህርት ቤት ሲከታተሉ መቆየት አለመቆየታቸውን ለይቶ ለማወቅ የቀረበ ሲሆን በሁለተኛ ደረጃም በታች ላይ የንባብ ማስተማሪያ ስልት ንባብን ከመጀመራቸው በፊትና ከተማሩ በኋላ ያሳዩትን የችሎታ ለውጥ አጠቃላይ ሂደት በሚመለከት ያላቸውን አስተያየት ለማወቅ ነው። ስለሆነም መጠይቁ ሁለት ክፍሎች አሉት ማለት ነው። የመጀመሪያው ክፍል ስለተማሪዎቹ አጠቃላይ መረጃ የሚጠይቅ ሲሆን ሁለተኛው ክፍል ደግሞ ተማሪዎቹ ከልምምዱ በፊት የነበራቸውን አመለካከትና ከልምምድ በኋላ የሚያመጡትን ለውጥ በተመለከተ አስተያየታቸውን እንዲሰጡ የተጋበዙበት ነው። በዚህም በ’Likert rating scale’ መሠረት የሚዘጋጁ ጥያቄዎች የሚቀርቡላቸው ይሆናል። እዚህ ላይም ወጤቱን እንዳያዛባው ሲባል ለመወሰን የተቸገሩ ተማሪዎች እንዳይካተቱበት በሚል ለመወሰን ያስችግረኛል የሚለው አማራጭ አልተካተተም። ስለሆነም በመጠይቁ የተካተቱት አማራጮች፡-

- ሀ. በጣም እስማማለሁ
- ለ. እስማማለሁ
- ሐ. አልስማማም
- መ. በጣም አልስማማም የሚሉት ናቸው።

ከላይ በቀረቡት አማራጮች በተጨማሪም በ”በታች ላይ” የንባብ ማስተማሪያ ሞዴል የማስተማር መርህ መሰረት የተከታተሉትን ትምህርት በተመለከተ ሊኖራቸው የሚችለውን የግል አስተያየት ለማወቅ ሲባል ከመጠይቁ የመጨረሻ ጥያቄ በኋላ ክፍት ቦታ ተስጥቶዋል። በሌላ በኩልም መጠይቁ ወደ ተማሪዎቹ ከመሰራጨቱ በፊት የአደረጃጀትና የይዘት መዛኛ እንዳኖርበት በማስብ በትምህርት ክፍላችን አጋሮች የቢጤ እርማት ተደርጎበት እንዲስተካከል ለማድረግ ተሞክሯል። መጠይቁ የተሞላውም ከልምምዱ በኋላ ባሉት ቀናት ነበር።

3.5 ምልክታ

የክፍል ውስጥን ልምምድ በተመለከተ መረጃ ለመስጠት ወሳኝ ከሆኑት መሳሪያዎች አንዱ ምልክታ ነው። በዚህ መሠረትም ተግባራዊ ልምምዱ በሚካሄድበት ወቅት አልፎ አልፎ ልምምዱ ከተከናወነ በኋላ አጥኚዎ በክለሳ መልክ ክፍል ውስጥ የነበረውን ክንውን መልስ በመቃኘት ማስተወሻ ለመያዝ ሙከራ አድርጓቸዋል። ማስታወሻውም በተሳታፊ ተመልካችነት የተመዘገበ ሲሆን የየዕለቱ ክንውንና የታዩትን ለውጦች አጠር አጠር ባለ መልኩ መዝግቦ ለማቅረብ ሞክራለች።

3.6 የክፍል ውስጥ የትምህርት አቀራረብ ዘዴዎች

የዚህ ጥናት አለማ በክፍል ውስጥ ተገኝቶ የንባብ ትምህርትን በማቅረብ የታች ላይ ሞዴል ምንባብ የማስተማሪያ ስልት ውጤታማነትን መመርመር ነው። ስለሆነም ለአላማዉ ግብ መምታት ያመቸ ዘንድ ትምህርቱ በሚከተሉት መንገዶች እንዲቀርብ ዝግጅት ተደርጓል።

1. በታች ላይ ሞዴል አቀራረብ መሰረት ልምምዱ ከመካሄዱ አስቀድሞ የማነቃቂያ ገለፃ ለቁጥጥር ቡድኑና ለተጠኚ ቡድኖቹ ቅድመ ልምምድ ፈተና ቀርቦላቸዋል።
2. በክፍል ውስጥ ልምምድ ወቅት ተማሪዎቹ ዝግጁ እንዲሆኑና ለሚያነቡት ዕሉፍም ሆነ ለትምህርት ክፍል ጊዜዉ አላማ እንዲይዙ ጥረት ተደርጓል።
3. በግል በጥንድ በቡድን ወይም በጋራ እንዲሰሩ የተዘጋጁትን የክፍል መልመጃዎች በትዕዛዙ መሠረት እንዲከናወኑ የምክር ድጋፍ ተደርጎላቸዋል።
4. በቁጥጥር ሁኔታ የተጠኑት ተማሪዎችም በተመሳሳይ መልኩ በባልደረባዬ ወይም አሥረኛ ከሚያስተምሩ በሰነዱ መምህር በኩል የተዘጋጁት ምንባቦችና መልመጃዎች እንዲሰጣቸው ተደርጓል።
5. የትምህርት አቀራረቡ በቅድመ ንባብ በንባብ ጊዜ እና በድህረ ንባብ ተጋባራት ተከፋፍሎ እንዲቀረብ ጥረት ተደርጓል።

3.7 የመረጃ አተናተን

3.7.1 ከፈተና ወጤት የተገኘ መረጃ

ለጥናቱ በተመረጠው በ9ኛው A-E ክፍል በዕጣ ናሙና ተመርጠው በጥናቱ ለተካተቱት ተማሪዎች እን ከ F-J / የቁጥጥር ቡድን/የቀረበላቸው የቅድመ ልምምድ ፈተና እና ከልምምዱ በኋላ የቀረበላቸው ፈተና ታርሞ ወጤቱ የSPSS ሶፍት ዌርን በመጠቀም ተሰልቷቸው ቀርቧል። ለትንታኔ ያመች ዘንድም ወጤቱ በሰንጠረዥ ተካትቶዋል። ይህም እንደ ፈተናዎቹ ቅደም ተከተል መሰረት ተተንትኖ ቀርቧል።

3.7.2 ከፅሁፍ መጠይቅና ከምልክታ የተገኘ መረጃ

በፅሁፍ መጠይቁ አማካኝነት ተዘጋጅተው የቀረቡት ጥያቄዎች ትኩረት ከሚሰጡባቸው ጉዳዮች አንጻር ታይተው ከተለዩ በኋላ ለእያንዳንዱ ጥያቄ የተሰጠው አዎንታዊ ወይም አሉታዊ ምላሽ ተቆጥሮ በብዛትና በመቶኛ ተመዘግቦዋል። ይህም በሰንጠረዥ ተክልሶ እንዲቀርብ ተደርጓል። በሌላ በኩልም አጥኚዎ በተሳታፊ ተመልካችነት በልምምዱ ወቅትና ከልምምዱ በኋላ በክለሳ መልክ ያጠናቀረችው የምልክታ ማስታወሻ መረጃ አበይነት ነጥቦች ተለይተው በትንተናው እንዲካተቱ ተደርገዋል። የምልክታ ማስታወሻው መረጃም በገለጻ መልክ የቀረበ ነው።

ምዕራፍ አራት

ከጥናቱ የተገኘ መረጃ ትንተና

የዚህ ጥናት አላማ የታች ላይ የንባብ ሞዴል አማርኛን እንደ ሁለተኛ ቋንቋ ለሚማሩ ተማሪዎች አንብቦ የመረዳት ክህላቸውን ከማጎልበት አንፃር ያለውን ወጤታማነት ተተግባሪነት መመርመር እንደሆነ ተገልጾል:: ይህንንም ዓላማ ከግቡ ለማድረስ ተጠኚ ተማሪዎች ተመርጠዋል፣ ተገቢ የሚባለው መረጃም ጥናቱን ለማካሄድ አስቀድመው በተመረጡት የመረጃ መስጠሰቢያ መሣሪያዎች/ፈተና፣ የዕሁፍ መጠይቅና ምልክታ/አማካኝነት ተሰብስቧል:: በዚህ ምዕራፍም የተሰበሰበው መረጃ ተተንትኖ የቀረበ ሲሆን ይህንንም ቀጥለን አንድ በአንድ እንመለከተዋለን::

4.1 የፈተና ወጤቶች ትንተና

በዚህ ንኡስ ክፍል በጥናቱ የተካተቱት ተማሪዎች አንብቦ ለመረዳት ያላቸውን አቅም ለመመርመር በቅድም ልምምድ ፈተናና፣ ልምምዱን ከተከታተሉ በኋላ ደግሞ የመጣውን ለውጥ ለመገምገም፣ በድህረ ልምምዱ ፈተና ያስመዘገቡት ወጤት ይቀርባል::

4.1.1 የቅድመ ልምምድ የፈተና ወጤት ትንተና

የታች ላይ/bottom up/የንባብ ሞዴልን ወጤታማነት ለመመርመር በምዕራፍ ሦስት እንደተጠቀሰው፣ በመ-ከራ ቡድኑና በቁጥጥር ቡድኑ ፈተናዎች ያስመዘገቡትን ወጤት መዘግቦ የመጣውን የወጤት ልዩነት ማነፃፀር ነው:: ለዚህም መሳካት በሁለቱ ቡድኖች መካከል በሁለቱ ፈተናዎች/ፈተና-1፣ ፈተና-2/የተገኘውን ወጤት አማካይ ልይይትና የአማካይ ግምት ልዩነት በማስላት የወጤቱን ልዩነት/ጉልህነት/የSPSSን ሶፍት ዌር በመጠቀም በ”ቲ ቲስት” ለማረጋገጥ ተምክሮዋል:: ዝርዝሩ ቀጥሎ ይቀርባል::

ሰንጠረዥ 1 የቅድመ ልምምድ ፈተና ዉጤት

የቁጥጥር ቡድን		የሙከራ ቡድን	
1.44	14.56	1.64	14.44
2.52	15.44	2.40	15.40
3.44	16.48	3.44	16.56
4.56	17.40	4.36	17.44
5.48	18.44	5.52	18.48
6.40	19.36	6.40	19.36
7.44	20.48	7.48	20.44
8.56	21.60	8.44	21.52
9.40	22.32	9.48	22.52
10.40	23.44	10.44	23.44
11.56	24.44	11.40	24.56
12.56	25.56	12.52	25.60
13.64		13.52	

(የተጠኒ ብዛት) $N_1=25$

$N_2 =25$

(ድምር) Total =1192

Total=1180

/አማካይ/ Mean =47.68

Mean = 47.2

/ልይይት/Variance =63.84

Variance=49.92

/አማካይ ልይይት/SD1=7.96

SD2=7.06

ከላይ በቀረበው ሰንጠረዥ 1 የተካተተው መረጃ የቁጥጥር ቡድኑንና የሙከራ ቡድኑ በቅድመ ልምምድ ፈተና ያስመዘገቡት ዉጤት ዝርዝር ነው። በዝርዝሩም በሁለቱ ቡድኖች መካከል በቀረበው የቅድመ ልምምድ ፈተና ዉጤት መሠረት የጎላ ልዩነት የማይታይ መሆኑን ወይም በተቀራረቢ ደረጃ ላይ የሚገኙ መሆናቸውን በቀላሉ ማስተዋል ይቻላል። የዚህ ልኬት ተመሳሳይነት አስቀድሞ ማረጋገጥ የሚኖረው ጠቀሜታ ከግለሰብ ግለሰብ የሚኖረው የችሎታ ልዩነት በቡድኑ አጠቃላይ ዉጤት ላይ ተፅኖ እንዳያሰከትል የሁለቱን ቡድኖች ወቅታዊ የችሎታ ተመጣጠኝነት ማወቅ አስፈላጊ በመሆኑ ነው።

በቲ ቴስት ቀመር መሠረትም የቁጥጥር ቡድኑ የቅድመ ልምምድ አጠቃላይ ድምር ወጤት 1192 ሲሆን የቡድኑ ጠቅላላ አማካይ ወጤትም 47.68 ነው። የቡድኑን አጠቃላይ አባላት መሠረት በማድረግ ሲሰላም መደበኛ ልይይት 7.96 ልይይቱ ደግሞ 63.84 ይሆናል። በሌላ በኩል የቅድመ ልምምድ ፈተናውን የተፈተነው የሙከራ ቡድኑ አጠቃላይ ድምር 1180 ሲሆን፣ አማካዩ 47.2 ነው። ከዚህ አንጻርም መደበኛ ልይይቱ 7.06 ሆኖ፣ ልይይቱ ደግሞ 49.92 በመሆን ተመዝግቦታል።

በመቀጠል የተከናወነው ስራ በቅደም ልምምድ የሁለቱ ቡድኖች የፈተና ወጤት ላይ በመመርኮዝ በቡድኖቹ መካከል ያለውን አንድነትና ልዩነት ማነፃፀር ነበር። በመሆኑም የቁጥጥር ቡድኑን አማካይ ነጥብ 47.68 እና የሙከራ ቡድኑን አማካይ ነጥብ 47.2 በመያዝ በቲ-ቴስት ቀመር ለማስላት ተሞክሮታል። በዚህም የቁጥጥር ቡድኑ ልይይት 63.84 የሙከራ ቡድኑ ደግሞ 49.92 ሆኖ ተስልቶታል። ስለሆነም የቲ-ቴስት ዋጋ ሲሰላ የአማካይ ግምት ልዩነታቸው 0.011 ሆኖታል። ይህም መኖር ከሚገባው የጉልህነት ደረጃ ከ 0.05 ያልበለጠ መሆኑ የመረጃውን አስተማማኝነት የጠናክረዋል። በተጨማሪም በ48 የነፃነት ደረጃ የቲ-ስንጠረዥ ዋጋ/ቲ-Critical ደግሞ ከቲ ስርጭት ስንጠረዥ/ቲ-distribution) ላይ እንደሚነበበው -2.734 ሆኖ ተገኝቶታል። ይህ ስሌት እንደሚያመለክተውም የተገኘው ወጤት 0.011 ከቲ-ስንጠረዥ ዋጋ ያነሰ ሆኖታል። በዚህም በቅድመ ልምምድ ፈተና ወጤት መሠረት በተማሪዎች መካከል የጎላ የችሎታ መለያየት እንደ ሌላ ማወቅ ይቻላል። ወጤቱም እንደሚከተለው ቀርቦታል።

ስንጠረዥ 2. የቅድመ ልምምድ ፈተና የቲ-ስሌት ንፅፅራዊ ዋጋ

የፈተና ዓይነት	የቁጥጥር ቡድን			የሙከራ ቡድን			የቲ ስንጠረዥ ዋጋ	ጉልህ ልዩነት	
	N1	X1	SD1	N2	X2	SD2			
ቅድመ ልምምድ	25	47.68	796	25	47.2	706	0.011	-2.734	የለውም

P<0.05

ስንጠረዥ 2 ከቀረበው የቅድመ ልምምድ ፈተና የቲ-ስሌት ንፅፅራዊ ዋጋ በመነሳት መረዳት እንደሚቻለው በሁለቱ ተጠኝ ቡድኖቹ መካከል ምንም ዓይነት ልዩነት የለም በሚያስብል ደረጃ ወጤት ተመሳሳይነት ታይቶታል። ለዚህም በምክንያትነት ሊጠቀስ የሚችለው፣ አንደኛ የትምህርት ክፍሎቹን የሙከራና የቁጥጥር ቡድን ብሎ ለመለየት የዕጣ ናሙና አመራረጥ

ስልት በመተግባሩና አድልዎ አለመከሰቱ ሲሆን፣ የቀረበው ፈተናም በዚያ ደረጃ ለሚገኙ ተማሪዎች ሲቀርብ ትክክለኛነትና አስተማማኝነቱን ጠብቆዋል የሚያስብል መሆኑ ነው።

4.1.2 የድህረ ልምምድ ፈተና ወጤት ትንተና

በዚህ ንዑስ ርዕስ የታች ላይ የንግድ ሞዴልን ወጤታማነት ለመፈተሽ ለቁጥጥር ቡድንና ለመከራ ቡድኑ የቀረበው የፈተና ወጤት ስልት ተተንኖዋል። በመጀመሪያም የቡድኖቹ የድህረ ልምምድ ፈተና ወጤት ዝርዝር በሰንጠረዥ ታግዞ እንደሚከተለው ቀርቦዋል።

ሰንጠረዥ 3 የድህረ ልምምድ ፈተና ወጤት ዝርዝር

የቁጥጥር ቡድን	
1.56	14.40
2.44	15.57
3.52	16.48
4.48	17.60
5.36	18.44
6.44	19.56
7.40	20.48
8.50	21.52
9.48	22.44
10.32	23.40
11.40	24.36
12.52	25.60
13.40	

የመከራ ቡድን	
1.56	14.48
2.80	15.44
3.68	16.76
4.48	17.36
5.56	18.56
6.64	19.52
7.92	20.44
8.44	21.56
9.36	22.68
10.40	23.40
11.40	24.76
12.68	25.60
13.64	

$P < 0.05$

(ብዛት) $N_1 = 25$

(ድምር) $T = 1168$

(አማካይ) Mean = 46.72

(ልዩይት) Variance = 63.23

(የአማካይ ልዩይት) $SD_1 = 7.9$

(ብዛት) $N_2 = 25$

(ድምር) $T = 1412$

(አማካይ) Mean = 56.48 = 56.5

(ልዩይት) Variance = 22.63

(የአማካይ ልዩይት) $SD_2 = 15.04$

ከላይ ከቀረበው ሰንጠረዥ መረዳት እንደሚቻለው የቁጥጥር ቡድኑ አባላት በአማካይ ነጥብና በመደበኛ ልዩይት ከመከራ ቡድኑ አባላት አንጻር በዝቅተኛ ደረጃ ላይ ተገኝተዋል። በድህረ

ልምምዱ ፈተና የተገኙትን አማካይ ነጥቦች የቁጥር ቡድኑን 46.7 እና የሙከራ ቡድኑን 56.48 በመያዝ ወጤቱን በቲ-ቴስት ቀመር ለማረጋገጥ ልይይታቸውን እንደ ቅደም ተከተላቸው የቁጥጥር ቡድኑ 63.23 የሙከራ ቡድኑ 0.816 መሆኑ ተስልቶዋል። በዚህም መሰረት የቲ ስሌቱ ዋጋ 0.235 ሆኖ የተገኘ ሲሆን በ0.05 የጉልህነት ደረጃ እና በ48 የነፃነት ደረጃ የቲ ስንጠረዥ ዋጋ ደግሞ ከቲ-ስንጠረዥ ዋጋ ላይ እንደሚነበበው 0.816 ሆኖዋል። በዚህ ወጤት መሠረትም የተገኘው 0.235 ወጤት ከቲ ስንጠረዥ ዋጋ 0.816 የበለጠ ሆኖዋል።

በአጠቃላይ በድህረ ልምምድ ፈተናው የሙከራው ቡድን አማካይ ነጥብ 56.48 መደበኛ ልይይቱ 15.04 ሲሆን፣ የቁጥጥር ቡድኑ አማካይ ነጥብ 46.7 መደበኛ ልይይቱ ደግሞ 79 ሆኖ ተገኝቶዋል። በድህረ ልምምድ ፈተናው ወጤት መሠረት የሙከራ ቡድኑ ከቁጥጥር ቡድኑ የላቀ መሆኑን መረዳት ይቻላል። ይህም የቲ-ቴስት ንፅፅራዊ ስሌትን በመጠቀም በሚከተለው መልኩ በስንጠረዥ ተጠቃሎ ቀርቧል።

ስንጠረዥ 4: የድህረ ልምምድ ፈተና ወጤት ንፅፅራዊ ትንተና

የፈተና ዓይነት	የቁጥጥር ቡድን			የሙከራ ቡድን			የተሰላ የቲ-ዋጋ	የቲ-ስንጠረዥ ዋጋ	ጉልህ ልዩነት
	N1	X1	SD1	N2	X2	SD2			
ድህረ ልምምድ	25	46.7	7.9	25	56.04	15.04	0.235	0.816	አለው

P > 0.05

በስንጠረዥ እንደተገለፀው የሙከራ ቡድኑ ከቁጥጥር ቡድኑ የተሻለ ወጤት አስመዘግቦዋል። በዚህም ቀደም ሲል በቅድመ ልምምድ ፈተና ወቅት በቡድኖቹ መካከል የነበረው ተቀራረቢ ደረጃ አሁን መለወጡን መረዳት ይቻላል፤ ይህም በ”ታች ላይ” የንባብ ሞዴል ስልት ትምህርቱ መቅረቡ ወጤታማ እንዳደረገውና የተማሪዎችን አንብቦ የመረዳት ችሎታ ማጎልበቱን ያመለክታል። ይህንንም የይሁንታ ነጥብ 5% በመተወ የተገኘው 0.235 የሚያመለክተው ከመቶ 95% የተገኘው ወጤት ልምምዱ ያስገኘው ፍሬ እንደሆነ ነው።

4.1.3 የመላምት ፈተና

በዚህ የ”ታች ላይ” ሞዴል የንባብ ስልትን ወጤታማነት በመጀመሪያ ደረጃ በትምህርት ቤቱ ውስጥ ያሉትን ክፍሎች ለመመርመር በተካሄደው ጥናት መነሻ ላይ ሁለት መላምቶች ተነድፈው ነበር። መላምቶቹም፡-

ሀ) ከሙከራ ጥናቱ በኋላ በቁጥጥር ቡድኑ እና በሙከራ ቡድኑ መካከል የችሎታ መበላለጥ አይታይም የሚል አልቦ መላምትና

ለ) ከሙከራ ጥናቱ በኋላ በቁጥጥር ቡድኑ እና በሙከራ ቡድኑ መካከል የችሎታ መበለጥ ይኖራል የሚል አማራጭ መላምት ነበር።

ከአጠቃላይ የድህረ ልምምድ ፈተና ውጤት ማየት እንደሚቻለውም በሁለቱ ቡድኖች መካከል የጎላ የነጥብ ልዩነት ታይቶታል። ከዚህ የተነሳም አጥኚው ይዞ የተነሳውን የዜሮ መላምት እሳቤ ወድቅ አድርጎታል። የሁለተኛውን አማራጭ መላምትን ለመመረመርም የሁለቱ ጫፍ (two tailed) የቲ-ስለት የንፅፅር ስልት ጥቅም ላይ ወሎታል። በዚህ መሠረትም በተዛምዶ የተሰራበት የጉልህነት ደረጃ 0.05 ነው። ይህንንም ቀጥለን እንመልከተው።

ሰንጠረዥ 5: የመላምት ፈተና ውጤት ትንተና

የፈተና ዓይነት	የቁጥጥር ቡድኑ			የሙከራ ቡድኑ			የተሰላ የቲ ሞጋ	የቲ ሰንጠረዥ ሞጋ	ጉልህ ልዩነት
	N1	X1	SD1	N2	X2	SD2			
ቅድመ ልምምድ	25	47.68	7.9	25	47.2	7.06	0.011	-2.734	
ድህረ ልምምድ	25	46.7	7.9	25	56.48	15.04	0.235	0.816	

P<0.05

ሰንጠረዥ 5 እንደሚያሳዩዎት በድህረ ፈተናው ውጤት መሠረት በሁለቱ ቡድኖች መካከል የታየው ጉልህ የነጥብ ልዩነት የአማራጭ መላምቱ ከዜሮ(አልቦ)መላምቱ ይልቅ ተቀባይነት ያለው መሆኑን ነው።

በአጠቃላይ ሲታይም በሁለቱ ቡድኖች መካከል የታየው ጉልህ የውጤት ልዩነት የተከሰተው በአጋጣሚ ሳይሆን በሚከተሉት ተጨባጭ ምክንያቶች የተነሳ ሊሆን እንደሚችል መናገር ይቻላል።

- አንብቦ በመረዳት ወቅት ከጥቃትን አሀዶች በመነሳት (ፊደላት፣ ቃላት፣ ሀረጎች፣ አረፍተ ነገሮች) ወደ ከፍተኛው ደረጃ መምጣት አጠቃላይ የምንባቡን ይዘት ለመረዳት አስተዋፅኦ እንዳለው ደጋግሞ ስለተገለፀላቸው እና

- የቀረቡትን ምንጫዎች በማንበብ ወደ ልምምዱ ከመግባታቸው በፊት ቅደም ገቢ ተግባራትን በተገቢው ሁኔታ እንዲያከናውኑ በመደረጉና አንዳንዴም አጥኚው ገለፃ በመስጠት እገዛ ስለተደረገላቸው ነው።

4.2 ከጽሑፍ መጠይቅ የተገኙ መረጃዎች ትንተና

4.2.1 በክፍል አንድ (ከ ተ ቁ.1-4) ለቀረቡ ጥያቄዎች የተገኘ ምላሽ

በክፍል አንድ ስር ቀርበው የነበሩት ጥያቄዎች በጥናቱ ተሳታፊ የሆኑትን ተማሪዎች(የቁጥጥር ና የሙከራ ቡድኑ) አጠቃላይ ዳራዊ ማንነት ለማወቅ የሚያስችሉ ስሆን ጠቅለል ባለ መልኩ በሚከተለው ሰንጠረዥ ተካትተው ቀረበዋል። መጠይቁ አንዳንዴ ለበለጠ ግልፅነት ወደ አፍ መፍቻ ቋንቋቸው ኦሮምኛ እየተረጎመ ቀርቦላቸዋል።

ሰንጠረዥ 6: በጥናቱ ተሳታፊ የነበሩ ተማሪዎችን ዳራ የያዘ ሰንጠረዥ

ተ.ቁ	ቡድን	ብዛት	አፍ መፍቻ ቋንቋ					ብዛት	ብዛት	የአማርኛ ቋንቋ		ብዛት
			አማ	ኦሮ	ትግ	ጉራ	ሌሎች			25	እለያለሁ	
1	ቁጥጥር	25	-	25	-	-	-	25	25	14	11	25
2	ሙከራ	25	-	25	-	-	-	25	25	18	7	25
ድምር		50	-	50	-	-	-	50	50	32	18	50

ከላይ በቀረበው ሰንጠረዥ በተካተተው መረጃ የተማሪዎቹን የታ፣ የአፍ መፍቻ ቋንቋ፣ እድሜና የአማርኛን ቋንቋ ፊደላትን በመለየት ማንበብ መቻል አለመቻላቸውን የሚጠይቁ ጥያቄዎች ቀርበዋል። በዚህም መሰረት ከቁጥጥር ቡድኑ 15ቶቹ ወንዶች 10ሮች ደግሞ ሴቶች ናቸው(60%እና 40%እንደቀደም ተከተላቸው) እነዚህ የአፍ መፍቻ ቋንቋቸው የሁላቸውም ኦሮምኛ /100%) ቱ ናቸው። ከእድሜ አንጻርም ሲታዩ ሁሉም/100%)ቱ ከ15-18 አመት ባለው ክልል ውስጥ ተካትተዋል። በመጨረሻም የአማርኛ ቋንቋ ፊደላትን መለየት አለመቻላቸውን በተመለከተ ለቀረበው ጥያቄ አሥራ አራቱ(56%)እንደሚለዩ፣ አሥራ አንዱ(44%)ደግሞ መለየቱ እንደሚቻላቸው በማሳየት መልሰዋል።

ወደ ሙከራ ቡድኑ ስንመለስም አሥራ ሰባቱ(68%)ወንዶች ስምንቱ(32%)ሴቶች ናቸው። ከነዚህም ውስጥ የአፍ መፍቻ ቋንቋቸው ሁሉም ማለትም በመቶኛ /100%)ቱም ኦሮምኛ ቋንቋ መሆኑን አረጋግጠዋል። ከዕድሜ አካያ ሲታይም ከ15-18 ባለው እድሜ መካከል ይገኛሉ። በመጨረሻም እየተማሩ የሚገኙት የአማርኛ ቋንቋ ፊደላት ለይተው ማወቃቸውን በተመለከተ ለቀረበላቸው ጥያቄ ሰባቱ 7(28%)መለየት እንደሚችሉ ሲጠቀሙ 18ቱ(72%) ለይተን

እናነባቸዋለን በማለት መልሰዋል እነዚህ ላይ በጥናቱ ዳራ የተማሪዎቹ የንባብ ክሂል ዝቅ ያለ ነው ተብሎ የተገለፀውን ሐሳብ የሚያጠናክር መረጃ ሊገኝ የሚችል መሆኑን መመልከት ይቻላል። በቁጥጥርም ሆነ በሙከራ ቡድኑ ሁኔታው ተስተዋልልና። በሌላ በኩል ጠቅላላው የጥናቱ ተሳታፊ ተማሪዎች አፋቸውን በአሮምኛ ቋንቋ የፈቱ ናቸው።

በሌላ በኩል ካሉበት ትምህርት ቤት በተጨማሪ ቀደምሲል በሌላ ትምህርት ቤት መማር አለመማራቸውን በተመለከተ በመጠይቁ ተራ ቁጥር 6 ስር ለቀረበላቸው ጥያቄ ከቁጥጥር ቡድኑ 14(56%)ከሙከራ ቡድኑ ደግሞ 20(80%)በአንደኛ ደረጃ ትምህርት ቤት አማርኛን እንደ ሁለተኛ ቋንቋ የተማሩና በቁጥጥር ቡድኑ 11(44%)ከሙከራ ቡድኑ 5(20%) በአንደኛ ደረጃ ትምህርት ቤት አማርኛን እንደ ሁለተኛ ቋንቋ ያልተማሩ መሆናቸውን አመልክተዋል። በዚህ ለማጠቃለል ያህል ከተራ ቁጥር 1 እስከ 6 ያሉት ጥያቄዎች የሁለቱን ቡድኖች ዳራዊ እዉቀት ለማወቅ የቀረቡ ሲሆን፤ ቀጥለው በመጠይቁ የተካተቱት ግን በሙከራ ቡድኑ ውስጥ የታቀፉት ተጠኝዎች የሚመልሰዋቸው ይሆናል።

4.2.2 በክፍል ሁለት/ከተራ ቁጥር 1-6/ለቀረቡት ጥያቄዎች የተገኘ ምላሽ

በዚህ ጥናት የሚመለሰው ጥያቄ የታች ላይ የንባብ ሞዴል አንብቦ ለመረዳት ያለውን ውጤጣማነት መመርመር መሆኑን ተደጋግሞ ተገልጿል። በዚህ መሰረትም ተማሪዎቹ ምን ያህል ይህንን ሞዴል ቀደም ሲል ተግባራዊነቱን የሚለውን ለመመዘን ቀጥለው የቀረቡ ሃሳቦች በመጠይቁ ተካትተው ቀርበዋል።

ለመመዘን ቀጥለው የቀረቡ ሃሳቦች በመጠይቁ ተካትተው ቀርበዋል። መጠይቁም ተማሪዎቹ በቀረቡላቸው ሃሳቦች ላይ መስማማት አለመስማማታቸውን ለማረጋገጥ በ3.2.2 ስር እንደተገለፀው፤ ለእያንዳንዱ ሀሳብ አራት አራት አማራጮች ይዞ ቀርቦዋል። የተማሪዎቹ ምላሽም በቀጣዩ ሰንጠረዥ ተክልሶቀርቦዋል።

በሰንጠረዥ 7: የተማሪዎችን ቅድመ ልምምድ ችሎታ (ዳራ) አስተያየት የሚያሳይ ሰንጠረዥ

ተ. ቁ	የቀረቡ ሃሳቦች	የስምምነት ምርጫ				የተቃዋሚ/አለመስማማት ምርጫዎች			
		ሀ		ለ		ሐ		መ	
		ብዛት	በመቶኛ	ብዛት	በመቶኛ	ብዛት	በመቶኛ	ብዛት	በመቶኛ
1	በአማራኛ ቋንቋ የተጻፉ ዕሉፎችን በማንበብት ወቅት ከጥቃቅን አሃዶች ወደ ከፍተኞቹ በመሄድ መልዕክታቸውን ለመረዳት እሞክራለሁ	2	8%	3	12%	15%	60%	5	20%
2	ምንም ሳልደናቀፍ በአማርኛ የተጻፉ ዕሉፎችን በፍጥነት አንብቤ እረዳለሁ	2	8%	5	20%	1	44%	7	28%
3	ትርጉማቸውን የማይገቡኝን አዳዳሽ ቃላት በደፈናው ከመገመት ይልቅ መዝገበ ቃላትን እፈትሻለሁ ወይም መምህራን እጠይቃለሁ	2	8%	3	12%	11	44%	9	36%
4	የአማርኛ ፊደላትን እየለየሁ ማንበብና መጻፍ እችላለሁ	3	12%	5	20%	10	40%	7	28%
5	ስህተቶችን በምፈፅምበት ወቅት መምህራ ወዲያው እርማት በመስጠት እንዳስተካከል ጥቆማ ይሰጡኛል	2	8%	9	36%	7	28%	7	28%
6	ተቀራራቢ ንበት ግን በተለያዩ ፊደላት የሚጻፍ ቃላትን /ለምሳሌ ልጥ- ሊጥ፣ አይነት፣ እናት፣ አርማ፣ አረም ወዘተ/ለይቼ ማንበብ እችላለሁ	3	12%	5	20%	10	40%	7	28%

በ2.3 ስር እንደጠቀሰውና Hook እና Jones/2002/እንደሚሉት በንባብ ትምህርት የመጀመሪያው ደረጃ ላይ ያሉ ተማሪዎች ወደ ከፍተኛ ደረጃ ለመሸጋገር በርካታ እንቅፋቶች ያጋጥማቸዋል፤ ተረድኦት ላይ ለመድረስ ሲቸገሩ ይታያል። በዚህም ሂደቶች እንደሚያመለክቱት ስልታዊ የሆነ አካሄድን በመከተል በየደረጃው የንባብ ክህሎት ባለቤቶች እንዲሆኑ ማድረግ ይቻላል ብለው ያምናሉ። ይህንን መሰረት በማድረግም በሙከራ ቡድኑ ለተካተቱት ለተጠኚ ተማሪዎች ከላይ የቀረቡት ጥያቄዎች ተስንዝረውላቸዋል ነበር።

በተራ ቁጥር 1 የቀረበው ሃሰብ ተማሪዎች በአማርኛ ቋንቋ የተጻፉ የተለያዩ ዕሉፎች በሚነበቡበት ወቅት ከጥቃቅን አሃዶች ወደ ከፍተኛው በመሄድ መልዕክቱን ለመረዳት ይሞክሩ እንደሆነ የሚጠይቅ ሲሆን አምስቱ ማለትም 20%ቱ በመስማማት ሲመልሱ፤ አብዛኛውን ቁጥር የያዙት 20 ተማሪዎች ወይም 80% በቀረበው ሂሳብ እንደማይስማሙ አመልክተዋል። በዚህም የታች ላይ የንባብ አካሄድ ስልት ቀደም ብሎ እንደማይተገበር እንደነበረ መገመት ይቻላል።

በቂ ልምምድ ያደረጉና ክህሎታቸውን ያጎለበቱ አንባቢዎች በዕሉፍ የሚቀርብላቸውን ምንባብ በፍጥነት አንብበው የተፈለገውን ግብ ላይ መድረስ ይችላሉ። በዚህም ከሌሎች በተሻለ መልኩ

በራስ የመተማመን አቅማቸው ይጨምራል፤ በርካታ ያሉ ፅሁፎችን በተወሰነ ጊዜ ውስጥ ማንበብ ይችላሉ። ይህን አስመልክቶ በተራ ቁጥር 2 ተጠኚ ተማሪዎቹ ምንም ሳይደናቀፉ በአማርኛ የተፃፉ ፅሁፎችን በፍጥነት አንባበው ተረድኦት ላይ ይደርሳሉ ወይ የሚለውን ለማረጋገጥ ሃሳብ ላይ 18ቱ ማለት 72%ቱ እንደማይሆንላቸው ሲጠቀሙ 7ቱ(28%)ብቻ ይህን ማድረግ እንደሚቻላቸው የስምምነት ምርጫዎቹን በማክበብ መልሰዋል።

በመቀጠል የቀረበው ተራ ቁጥር 3 ተማሪዎቹ ምንባብ በሚያነቡበት ወቅት ትርጉማቸው የማይገቡአቸው አዳዳስ ቃላት ሲያጋጥማቸው ወደ ትንቢያ ከመንደረድረ ይልቅ መዝገበ ቃላትን በመመልከታ ወይም ከመምህራቸው ድጋፍ በመጠየቅ ወደ ማንበብ ሂደቱ ይመለሱ እንዲሆን በመጠይቁ ለቀረበው ሃሳብ 5ቱ(20%)ቱ በጣም እስማማለሁ እና እስማማለሁ መልስዋል። በተቃራኒው ደግሞ 80% ወይም 20ዎቹ በሃሳብ እንደማይስማሙ ለማመልከት አለመስማማታቸውን አማራጮች ላይ ምልክታ አድርገዋል። በዚህም ተለምዶዋል የንባብ ትምህርት አቀራረብ ፍፁም በታች ላይ ሞዴል የንባብ መርሆች ያልተቃኘ መሆኑን መገመት ትችሎታል።

ከላይኛ ጥያቄዎች ጋር ተያያዥነት ባለው መልኩ የቀረበው ተጨማሪው ሃሳብ ቁጥር 4 የተገለፀው ሲሆን ይኸውም በአማርኛ ቋንቋ ፊደላት መካከል ያለውን ልዩነት በመረዳት ምንባቡን ይከውኑ እንደሆነ ለማወቅ የተሰነዘረው ነው። በምላሻቸውም ግዕዝን ከራብዕ፣ ሳልስን ከሳድስ ፊደሎች ወዘተ እየለዩ ማንበብ እንችላለን ያሉት የተወሰኑት ብቻ መሆናቸውን አሳይተዋል፤ 8ቱ(32%) የስምምነት ምርጫዎቹን፣ 17(68%) ያለመስማማት ምርጫዎችን መርጠዋል። ከመረጃው በመነሳትም ተማሪዎቹ መሰረታዊ አንብቦ የመረዳት ዋቃሪዎችን ለይቶ ያለማወቅ እኩል እንደነበረባቸው ማወቅ ይቻላል። ድምፆች በንባብ ወቅት ከፍተኛ ሚና ያጫወታሉና(Kruidenior 2002:39-40)።

በምዕራፍ ሁለት 2.1 ስር እንደተጠቀለው በታች ላይ የንባብ ሞዴል አተገባበር ወቅት መምህራን አስቀድመው ለተማሪዎቹ ጥቆማና ማብራሪያ በመስጠት ተማሪዎቹ ከጥቃቅን አሃዶች ከፍ ወደሉት እየሄዱ አንብቦ የመረዳት ክህሎታቸውን እንዲያዳብሩ ለማስቻል ያለሰለሰ ድጋፍ ማድረግ ይገባቸዋል። ይህንን አስመልክቶም ተግባራዊነቱን ለመፈተሽ ለቀረበውና በተራ ቁጥር 5 ስህተቶችን በምፈፅምበት ወቅት መምህራ ወደያው እርማት በመስጠት እንዳስተካከል ጥቆማ ይሰጡኛል በሚል ለተገለፀው ሃሳብ 11ዱ ማለት 44%ቱ የሚስማሙበት መሆኑን ሲገልፁ14ቱ ግን ተቃዋሚዎች ናቸው፤ እነዚህም በመቶኛ 56% ያህሉን ድርሻ ይይዛሉ። በዚህ

ጥያቄ ላይ”እስማማለሁ የሚሉት ተማሪዎች ቁጥር በጥቂቱ የጨመረ መስሎ ቢታይም አብላጫዎቹ ግን አሁንም የታች ላይ ንባብ ስልት አለመተግበሩን በሚያመለክተ መልኩ ምላሻቸውን ስጥተዋል።

በመጨረሻም ከተራ ቁጥር 4 ጋር ተቀራረቢ በሆነ መልኩ በተራ ቁጥር 6 ለቀረበው ሃሳብ የተሰጠው ምላሽን እንመልከት። በተራ ቁጥር 6 የተካተተው ሃሳብ ተማሪዎቹ ተቀራራቢ ንበት ግን በተለያዩ ፊደላት የሚጻፉ “እንደ”ልጥ”ና”ሊጥ”፣”አይነት”እና “እናት”፣ ”አርማ”እና”ኦርማ” የመሳሰሉት ቃላትን እየለዩ ማንበብ ይቻሉ እንደሆነ ለማወቅ የቀረበ ነበር። ለዚህም 17ቱ ተማሪዎች 68%ቱ ከሃሳቡ ጋር የማይስማሙና ቃላቱን መለየቱ እንደሚከብላቸው ሲጠቀሙ፣ ሦስቱ 12% በጣም እስማማለሁ፣ 5ቱ(20%)ቱ እስማማለሁ በማለት የስምምነት አማራጮቹን መርጠዋል።

ቀጥሎ በታች ላይ የንባብ ማስተማሪያ ሞዴል መርህ መሰረት ተጠኚ ተማሪዎቹ ልምምድ ካደረጉ በኋላ ምን ያህል ለውጥ አስመዘገቡዋል? የተማሩትንም ተቀብለው ምን ያህል ተግባራዊ አድርገዋል? የሚሉት ጥያቄዎች ለመመለስ ከተራ ቁጥር 7-8 የሉትን የመጠይቁ ክፍሎችን እንመለከታለን።

4.2.3 በክፍል ሁለት (ከተራ ቁጥር 7-18 ለቀረቡ ጥያቄዎች የተገኘ ምላሽ

በዚህ ክፍል በልምምዱ ወቅት ለተሳተፊ ተማሪዎቹ የቀረቡላቸው ምንባቦች ከተለያዩ ምንጮች የተገኙ መሆናቸውንና ለአንብቦ መረዳት ክሂላቸው ከሚኖራቸው በጎ አስተዋፅኦ አንጻር ላቸውን ጠቀሜታ በሚመለከት ለቀረበላቸው ጥያቄዎች የሰጡትን ምላሽ በተመለከተ ትንታኔ ይሰጣሉ። መረጃውም በሚከተለው መልኩ በሰንጠረዥ ተክልሶ ቀርቦዋል።

ሰንጠረዥ 8: ምንባቦቹ ከተለያዩ መጽሀፎች የተገኘ ስለመሆናቸውና ለአንብቦ መረዳት ክሂል ያላቸውን ጠንካራ ጎን በተመለከተ የቀረበ ሰንጠረዥ

ተ.ቁ	የቀረቡ ሃሳቦች	ሀ		ለ		ሐ		መ	
		ብዛት	በመቶኛ	ብዛት	በመቶኛ	ብዛት	በመቶኛ	ብዛት	በመቶኛ
10	በልምምዱ ወቅት የቀረበልን ምንባቦች ለአንብቦ መረዳት ብዙም የማያስችግሩና በጥቃቅን አሃዶች ክፍሎ ለማየት የተመቹ ናቸው	7	28%	10	40%	-	0%	8	32%
14	አለማማጆችን በልምምዱ ወቅት ከተለያዩ ምንጮች ፅሁፎችን በማምጣት/ከመማሪያ መጽሐፍ፣ ክልባላድ መጻፍት ላይ እንድናነብና ከአዳዲስ ስልቶች ጋር እንድንተዋወቅ አድርገዋል	15	60%	5	20%	3	12%	2	8%

በንባቡ ትምህርት ወቅት የሚቀርቡ ምንባቦቹ ከተማሪዎቹ ዳራዊ አወቀት ጋር የተዛመዱና ወቅታዊነት ያላቸው ቢሆኑ፤ አንብቦ የመረዳት ሂደቱን ፈጣንና ውጤታማ ማድረግ እንደሚቻል እነ Birch 2002:60 ይጠቀሳሉ፤ በዚህ መሰረትም ለተጠኝ ተማሪዎች ተያያዥነት ያላቸውና ጥያቄዎች(መልመጃዎች)ላይ ንቁ ተሳትፎ ሲያደርጉ ታይተዋል። ይህንን ለማረጋገጥ ከቀረቡላቸው ጥያቄዎች መካከል በተራ ቁጥር አስር ለቀረበው ጥያቄ፣ የምንባቦቹን ተገቢነትና በጥቃቅን አሃዶች ደረጃ ከፋፍሎ ለመመልከት ከማሰቻል አንጻር፣ 17 ያህሉ(68%)ድጋፋቸውን በመስጠት መስማማታቸውን ሲገልፁ ስምንቱ (32%)ያለመስማማት ሃሳብ የያዙትን አማራጮች መርጠዋል። በዚህም ሲከናወን የነበረው ልምምድ ከታች ላይ የንባብ ሞዴል የንባብ ትምህርት አቀራረብ መርህ ጋር የተሰማማ መሆኑን ማረጋገጥ ይቻላል ማለት ነው።

ከዚህ በታች በሰንጠረዥ 9 የተካተተው መረጃ የሚያመለክተው ተጠኝ ተማሪዎቹ ከአለማማጅ መምህሩ ተገቢሁ ድጋፍ ተደርጎላቸው እንዳሆንና ሌሎች ጉዳዮችን የያዘ ነው። የተማሪዎቹ እንደሚያሳወጡ በልምምዱ ወቅት የአጥኚዋ ድጋፍ ከፍተኛ ነበር። ይህም በታች ላይ የንባብ ትምህርት ሞዴል ተማሪዎቹን ወደ ተሻለ የንባብ ክህል ባለቤትነት እንዲመጡና አንብቦ በመረዳት ወቅትም ወደ ትክክለኛነት ያመዘነ ድምዳሜ ላይ እንዲ ደርሱ የመምህራሚና ወሳኝ ይሆናል የሚለውን መርህ የሚያጠናክር ይሆናል። በዚህም የመምህር ቁጥጥር አወንታዊ ሚና እንዳለው መረዳት ይቻላል። ይህ የሚሆነው ግን ተማሪዎቹ ራሳቸውን ችለው ማንበብና መረዳት እስኪችሉ ብቻ ነው። ከዚህ በኋላ የመምህራዎ ቁጥጥር እየቀነሰ ሲሄድ ይገባል Birch(2002:148)። በዚህም መሰረት ተጠኝዎች ከመምህሩ ድጋፍ ይደረግላቸው እንዲሆን ለሚጠይቀው ለተራ ቁጥር 8 ሃሳብ 18 ያህሉ (72%) እንደሚስማሙ ገልፀዋል። ይሁን እንጂ ተቃራኒ በሚባል መልኩ 7ቱ ወይም (28%)ያህሉ ከመምህራዎ(ከአጥኚዋ) ሲደረግላቸው የነበረውን ድጋፍ አናሳ መሆኑን ጠቁመዋል።

ሰንጠረዥ 9: በልምምድ ትምህርቱ ወቅት የቀረበውን ምንባብ አንብቦ ለመረዳት ከመምህሩ ድጋፍ ስለመደረጉና አዳዳሪ ስልቶች ስለመተዋወቃቸው የተማሪዎቹን ምላሽ የሚያሳይ ሰንጠረዥ

ተ. ቁ	የቀረቡ ሃሳቦች	የስምምነት ምርጫዎች				ያለመስማማት ምርጫዎች			
		ሀ		ለ		ሐ		መ	
		ብዛት	መቶኛ	ብዛት	መቶኛ	ብዛት	መቶኛ	ብዛት	መቶኛ
8	በልምምዱ ወቅት የተለያዩ ተግባራትን ስናከናውን እንበረታታ ነበር	7	28%	11	44%	-	0%	7	28%
9	ከዝምታ ንባብ ተጨማሪ በክፍል ውስጥ ድምፅን ክፍ አድርጎ በማንባብ የአማርኛ የአነባብ ቅላጭን ተለማምዶናል	8	32%	10	40%	1	4%	6	24%
11	በልምምድ ከቀረቡት ምንባቦች የተቀረፁ መልመጃዎችን ደጋግሜ በማንባብ እመልስ ነበር	13	52%	7	28%	5	20%	-	0%
15	የንባብ ትምህርቱ በሚቀርብበት ጊዜ የተለያዩ የንባብ ስልቶችን (ትንቢያ ማረጃን ከግል ዕውቀት ማዛመድን የፀሐፊውን አመለካከት መለየትን ወዘተ) ለመለማመድ እድል ፈጥሮልኛል	7	28%	12	48%	5	20%	1	4%
16	በንባብ ትምህርቱ ልምምድ ወቅት አስቸጋሪ ይሆናሉ የሚባሉ ሰዎች ጉዳዮችን አዳዳሪ ቃላት አስቀድሞ በመምህራዎ መግለጫ ይቀርብላቸዋል ነበር	18	72%	2	8%	5	20%	-	0%

በዚህ ክፍል በቀረበው ሰንጠረዥ ዘጠኝ በተራ ቁጥር 8 የቀረበውን ሃሳብ በሚያጠናክር መልኩም በንባብ ትምህርቱ ልምምድ ወቅት አስቸጋሪ ይሆናሉ የሚባሉ ሰዎች ጉዳዮችና አዳዳሪ ቃላት አስቀድመው በመምህሩ መግለጫ ይቀረብላቸዋል እንዲሁም ለመጠየቅ በተራ 16 አዎንታዊ ምላሻቸውን ስጥተዋል 20 ያህል ተማሪዎች ማለትም 80% የመስማማት አማራጮች የሆኑትን መርጠዋል። የተቀሩት 5(20%) ቁጥር ግን አሉታዊ አማራጮች የያዙትን ፊደላት የሚቀበሉ መሆኑን አመልክተዋል። ከዚህ በመነሳትም በክፍል ውስጥ በተገቢው ሁኔታ ለተመረጠው የንባብ ሞዴል ተግባራዊነት ከአጥኝዎ እገዛዎች ሲደርጉ ነበር ለማለት ያስደፍራል።

በታች ላይ ሞዴል የንባብ ትምህርት አስተማሪዎች መሰረት አንባቢዎች ወደ ዋነኛውና ከፍተኛው የንባብ ግብ ተረድኦት፤ ላይ ለመድረስ መስረታዊ የሚባሉ ጥቃቅን አሃዶች ዋጋ ይኖራቸዋል። እነዚህ ተግባራት በሂደት ላይ ከናወኑ ሊቀሩ ግን አንባቢዎቹ ጥሩ አንባቢዎች ይሆናል ወይም የሚቀርብላቸውን የተለያዩ ፅሁፎች አንብበው ይረዳሉ ብሎ መጠበቅ የዋህነት ይሆናል።

ሌላው በሰንጠረዥ ዘጠኝ ውስጥ የተከተተው መረጃ ተማሪዎቹ ከተለያዩ የንባብ ስልቶች ጋር ተዋወቀው ልምምዱን ሲያካሂዱ እንደነበር ለማወቅ የቀረበው ሲሆን ለዚህም የሙከራ ቡድኑ ተማሪዎች ምላሾቻቸውን ሰጥተዋል። በተራ ቁጥር 9 የቀረበው ሃሳብ ተማሪዎቹ በግል ከሚካሄደው የዝምታ ንባብ በተጨማሪ ቅላጭን ለመለማመድ ሁኔታዎች ተመቻችተዋል። እንዲሁም ለመረዳት የሚያስችል ነበር። በዚህ መሰረትም 18ቱ (72%)ቱ ሁኔታዎቹ ስመቻቸዋል እንደነበር በመቀበል መልሰዋል። 7ቱ ወይም (28%)ቱ ግን እድሉ እንዳልደረሰቸው ጠቁመዋል። አሉታዊ ምላሹን የሰጡት ተማሪዎች ምላሹም ምናልባት ጥናቱ በተካሄደበት የጊዜ እጥረት የተነሳ ወይም በመዘንጋት እድሉ ያልተሰጣቸው ሊሆን እንደሚችሉ አጥኝቶቻቸውን አቅርበዋል።

በተመሳሳይ ሁኔታ በተራ ቁጥር 11 ስር ለተጠቀሰው “ለልምምዱ ከቀረቡ ምንባቦች ከቀረቡት መልመጃዎች የወጡትን ጥያቄዎች ለመመለስ ምንባቡ ደጋግሜ አነብ ነበር።” በሚል በመጠይቁ ለተካተተው ሃሳብ 20 መላሾች ማለትም 80%ቱ የታች ላይ የምንባብ ትምህርት አቀራረብ በሚፈቅደው መሰረት ለልምምድ የሚቀርብላቸውን ምንባቦች ደጋግመው ያነቡ እንደ ነበር ተቀብለዋል። ለዚህም የመሰማማት አማራጮች የተባሉትን በመምረጥ አሳይተዋል። የተቀሩት 5ቱ 20%ቱ ግን ይህንን እንዳለከናወኑ ጠቁመዋል። ይሁን እንጂ ደጋግሞ የማንባብ ክንውኑ መካሄዱን የአብዛኛዎቹን መላሾች በማየት ማረጋገጥ ይቻላል። የድግግሞሽ ምንባብ ልምምድ ዋነኛ አላማም ተማሪዎቹ በአነስተኛ ደረጃ የተገለጹ ጉዳዮችን እያያዙ ወደ ሚፈለገው አንብቦ የመረዳት ግብ እንዲሸጋገሩ ማገዝ ነበር። ይህም ተግባራዊ ሲሆን አጥኝቶ በክፍል ውስጥ ምልክታ ወቅት ያረጋገጠው ጉዳይ ሆኖታል።

በንባቡ ትምህርት መርህ መሰረት ተማሪዎች አንድን ምንባብ አንብበው እንዲረዱና የንባብ ትምህርት ክፍሉንም እንዲ ወዱት ድግግሞሽ የበዛበትና አስልቺ የሆነ አቀራረብን መከተል አዋጭ እንዳልሆነ ያሳያል። ስለሆነም እንዲነበብ የሚቀርበው ምንባብ የተለያዩ ንኡሳን የንባብ ክህሎች ባለቤት ለመሆን የሚያስችልና ማራኪነት ያለው ሲሆን ይገባል። ምንም እንኳ ይህ

አካሄድ ከላይ-ታች የንባብ ትምህርት አቀራረብ ጋር የተቆራኘ ቢመስልም በታች ላይ የንባብ ትምህርት አተገባበር ወቅት ጠቀሜታ እንዳለው ያሳያል። በተራ ቁጥር 15 ላይ በዕሁፍ መጠይቁ የተካተተው ሃሳብም ተማሪዎቹ በልምምዱ ወቅት ለተለያዩ የንባብ ስልቶች የተጋለጡ መሆኑን አለመሆናቸውን ለማረጋገጥ የቀረበ ነበር። ለሀሳቡ የተሰጠው ምላሽ እንደሚያሳየውም 19 መላሻች ከመቶ 76% እጅ፤ በልምምድ ወቅት ከተለያዩ የንባብ ስልቶች ጋር ሲተዋወቁ እንደ ነበር በመቀበል መልስዋል፤ ይህንንም የመስማማት አማራጮችን በመምረጥ አሳይቶዋል። የተቀሩት 6ቱ ከመቶ 24% እጅ ለጉዳዩ እንግዳመሆናቸውን ለመጠቀም ያለመስማማት አማራጮች የያዙትን ፊደላት መርጠዋል።

በአጠቃላይ እስከ አሁን ከቀረበው የዕሁፍ መጠይቁ ሃሳብ በመነሳት ለልምምዱ የተመረጡት የሙከራ ቡድን አባላት በታች ላይ የንባብ ሞዴል የትምህርት አቀራረብ መሰረት የንባብ ትምህርታቸውን በልምምዱ ሲከታተሉ መቆየታቸውን አረጋግጠዋል። ይህም በጥናቱ ለሚመለሰው መሰረታዊ ጥያቄ የወሳኝነት ድርሻ እንደሚኖረው ይታመናል።

በመጨረሻም ተጠኚ ተማሪዎቹ በተጠቀሰው የታች ላይ የንባብ ሞዴል ትምህርት አቀራረብ ልምምዱን ሲከታተሉ መቆየታቸውንና ልምምዱንም በራሳቸው ምርጫና ፍላጎት ፈቅደው ያደርጉ መሆኑን፤ እንዲሁም ልምምዱ የተለያዩ የዕሁፍ አይነቶችን ለማንበብ እንደሚያስችላቸው በተራ ቁጥር 17 እና 18 ለቀረቡላቸው ሃሳች የሚከተለውን ምላሽ ስጥተዋል። ይህንንም በሰንጠረዥ 10 መመልከት ይችላል።

ሰንጠረዥ 10: በልምምዱ የተካተቱት ተጠኚዎች በፈቃዳቸው በልምምዱ መታቀፋቸውን የሚያሳይ ሰንጠረዥ

ተ. ቁ	የቀረቡ ሃሳቦች	የስምምነት ምርጫ				ያለመስማማት ምርጫ			
		ሀ		ለ		ሐ		መ	
		ብዛት	በመቶኛ	ብዛት	በመቶኛ	ብዛት	በመቶኛ	ብዛት	በመቶኛ
17	በታች ላይ የንባብ ማስተማሪያ ሞዴል ስልት ሲቀርብልን የነበረውን ትምህርትና ልምምድ ተከታትያለሁ	8	32%	14	56%	3	12%	-	0%
18	ንባብን ታች ላይ ሞዴል ስልት ለማንበብ ልምምድ ማድረግ በራሴ ምርጫና ፍላጎት የተለያዩ ዕሁፎችን ለማንበብ ያስችለኛል ብዬ አምናለሁ	11	44%	10	40%	3	12%	1	4%

በተራ ቁጥር 17 እና 18 የሙከራ ቡድኖቹ በልምምዱ ላይ መሳተፉ አለመሳተፋቸውን የሚያረጋግጠውና ይህም በፈቀዳቸው መሆኑን ለማወቅ የሚያስችለው ሀሳብ ለተካተቱበት የመጠይቅ ክፍል 22 ምላሾች(88%)አወንታዊ ምላሻቸው ሲሰጡ ሦሥቱ (12%)አሉታዊ መልስ ሰጥተዋል።ከዚህም አብዛኛዎቹ ጠጠኚዎች ልምምድን በንቃት መከታተላቸውንና ይህም በፈቀዳቸው ላይ የተመሰረተ መሆኑን ማወቅ ይችላል። አሉታዊ መልስ የሰጡት ዝቅተኛ የሆኑ ተጠኚዎች ሲሆኑ፣ይህም ምላሻቸውን በቸልተኝነት ስጥተው አለበለዚያም ግለሰባዊ በሆኑ ተላወጦዎች ምክንያት የተከለ ሲሆን ይችላል የማይሰበል ነው።በሌላ በኩል ከመጠይቁ የተገኙትን መረጃዎች አስተማማኝነት ለማረጋገጥ ወጤቱ በSPSSቀመር ተስልቶ የተገኘው አሃዝ፣በ 24 የነፃነት ደረጃ(Level of freedom)ከቲ-ሰንጠረዥ ስሌት ከተገኘው የሚልቅ በመሆኑ ተጠኚዎቹ በመጠይቁ አማካኝነት ያቀረቡት ሀሳብ አስተማማኝነት አለው ማለት ይቻላል። አስተማማኝነት መኖሩ ተስልቶ መረጋገጡ ደግሞ ተጠኚ ተማሪዎቹ በ”ታች ላይ”የንባብ ሞዴል ትምህርት አቀራረብ መሠረት ሲቀበሉ የነበሩትን ልምምድ ተግባራዊ አድረገዋል ማለት የሚያስችል ይሆናል።

4.3 ከምልከታ የተገኙ መረጃዎች

ቀደም ባሉት ንዑስ ርዕሶች በቅደመ ልምምድ እና ከድህረ ልምምድ የተገኙ መረጃዎች ተተንትነው ቀርበዋል። በፈተናዎች አማካኝነት በተሰበሰበው መረጃ መሠረትም ተጠኚዎቹ ከልምምድ በፈተና ከልምምድ በኋላ የነበራቸውን የንባብ ክህል ደረጃ ለማወቅ ተችሎዋል። በወጤቱም በቁጥጥር ምድቡ ስር ከተካተቱት ተጠኚዎች ይልቅ በ”ታች ላይ”የንባብ ትምህርት አቀራረብ ስልት ልምምዱን ሲያካሂዱ የነበሩት የሙከራ ቡድኑ አባላት የተሻለ ወጤት አምጥተዋል። ይህም ተዘጋጅቶላቸው ከነበረው የፅሁፍ መጠይቅ በተገኘ መረጃ በድጋሚ ተረጋግጦዋል። በመጨረሻም ሲሰበሰብ የነበረውን መረጃ አስተማማኝነት ለማጠናከር ጥናቱ ሲካሄድ በነበረበት ወቅት በተደረገ ምልከታ የተመዘገበውን ማስታወሻ በመከለስ ክንውኑን ለመዳሰስ ተሞክሮዋል።ወጤቱም ቀጥሎ የሚቀርብ ይሆናል።

4.3.1 በቅድመ ልምምዱ ወቅት ከተካሄደ የክፍል ምልከታ የተገኘ መረጃ

በታች ላይ የንባብ ሞዴልን የንባብ ትምህርት አቀራረብን ወጤታማነትና ተግባራዊነት ለመመርመር በሚል አጥኚዋ በዳስሳ ጥናቱ የተካተቱ ፀጠነኛ ክፍል ተማሪዎች እና በጥናቱ ተተኮዋሪ የሆኑ የተወሰኑ ተማሪዎች በተመለከተችበት ወቅት አጫጭር ማስታወሻዎችን መዝግባ ይዛለች። ከነዚህም ውስጥ በቅድመ ልምምዱ ወቅት የተመዘገቡት ይገኙበታል።

በቅድመ ልምምዱ ወቅት የምልክታ ማስታወሻ የተመዘገበው ለአንድ ሳምንት ቀናት ሲሆን 26-03-2015 ዓ.ም እስከ 30-03-2015 ዓ.ም ያሉ አምስት ቀናት አካትቶታል። በነዚህም ቀናት ውስጥ አጥኝቶ በወቅቱ አሥረኛ ክፍል የአማርኛ ቋንቋ መምህር የቁጥጥር ቡድኑን በማስተማር የሚያግዙአትን ቀደም ብላ እንደነገረቻቸው አሁንም ደግሞ የምልክታውን አላማ በማሰረዳት በክፍል ውስጥ በመገኘት ትምህርቱ ሲካሄድ ተመልክታለች። በሂደቱ ወቅትም የተመለከተቸው ጠንካራና ደካማ ነጥቦች በማየት መዘግባለች። ይህንንም አጠር አድርጋ ለመግለፅ ያህል፡

- መምህሩ በንባብ ትምህርቱ ወቅት ለተማሪዎች ድጋፍ ለመስጠት የሚያደርጉት ጥረት ከጎታች ላይ የንባብ ትምህርት መረሀ አንጻር የሚደገፉ ሆኖ ተገኝቶታል።
- መምህሩ የተቆጣጣሪነቱን ቦታ ይያዘት እንጂ ተማሪዎቻቸው ያመጡትን አንብቦ የመረዳት የችሎታ ለውጥ ሊመዘን የሚያስችል ተግባር ሲፈፀሙ የሚያሳይ ፍንጭ ግን አልተመለከተኩም።
- በወቅቱ የንባብ ትምህርት ሲስጥባቸው ከነበሩት ክፍል ጊዜያት ለመታዘብ እንዲቻልኩት መምህሩ ከምንባቡ ለውጥ ጥያቄዎች ከማስታወሻ ደብተሮቻቸው እየተመለከቱ መልሱን ሰሌዳ ላይ በመጻፍ ብቻ ወደ ሌሎች ሰዎች ይዘቶች በፍጥነት ይሸጋገሩ ነበር፤ ይህም ተማሪዎቹ በቀረበው ምንባብ ላይ ሳይወያዩና ማወቅ የነበረባቸውን የምንባቡን ሃሳብ ሳይለምዷቸው እንዲያልፉ ያደርጋቸዋል።
- ተማሪዎቹ ምንባቡን ድምፃቸውን ከፍ አድርገው ለማንበብ ስጋበዙ ፍቃደኞች አልነበሩም፤ በመምህሩ አዛዥነት የተመረጡትም ቢሆን የአማርኛ ፊደሎችን ለይተው የማንበብ ውስንነት ይታይባቸው ነበር። ለማንበብ የሚፈጅባቸው ጊዜም ረጅም መሆኑ ታይቶታል።

4.3.2 በልምምድ ወቅት ከተካሄደ የክፍል ምልክታ የተገኘ መረጃ

በጎታች ላይ የንባብ ሞዴል ትምህርት አቀራረብ መርህ መሰረት የመምህሩ ጣልቃ ገብነትና አቅጣጫ ሰጪነት የሚደገፉ ተግባር ነው። በዚሁም ድጋፍ ተማሪዎቹ ወዴት እንደሚሄዱ ብቻ ሳይሆን እንዴት መሄድ እንዳለባቸው ይገነዘባሉ። ይህ የሚሆነው ግን ተማሪዎቹ የተተኪሪውን ቋንቋ ድምፆች ወካይ ምልክቶች እና አንብቦ የመረዳት መሠረታዊ ክህሎችን እስኪጨብጡ ብቻ ነው። ፊደሉን ከያዙት በኋላ በራሳቸው በመለማመድ የትኛውን የፀሐፊ ጻይነት ለምን አለማ ማንበብ እንደለባቸው የመረዳት አቅም ይኖራቸዋል (Flesch 1955:42)።

ከላይ የቀረበውን ጭብጥ መሠረት በማድረግ በልምምዱ ተግባር ወቅት ተማሪዎች የተዘጋጁላቸውን ምንግቦች ወደ ማንበቡ ከመሸጋገራቸው በፊት አንብበው ለመረዳቱ የሚያግዛቸው ይሆናሉ ተብለው በአጥኚዎ የታመነባቸው ስነ-ልሳናዊ ጉዳዮች ውስን በሆነ መልኩ ማብራሪያ ተስጥቶባቸዋል። አንዳንድ ድምፆችንም ነጥሎ በመውሰድ ንበታቸው እንዴት እንደሆነ በአጥኝዎ መሪነት ተጠኚ ተማሪዎቹ ልምምድ አድርገውባቸዋል። ስለ”ታች ላይ” የንባብ ትምህርት አካህድና ጥቃቅን ጉዳዮችን እየመረመሩ ወደ ከፍተኛው ደረጃ መሸጋገር ያለውን ጠቀሜታም እንዲረዱ በየጣልቃው መግለጫና ማሳሰቢያ ተስጥቶቸዋል። በወቅቱም ስለ አፈፃፀሙ ተገቢው ክትትልና ቁጥጥር ተደርጎበታል ማለት ይቻላል። በአጥኚዎ አማካይነት ተገቢው ድጋፍ እየተደረገላቸው ወደ ልምምዱ በገቡበት ወቅትም ተማሪዎቹ ሲያከናውናቸው ከነበራቸው የክፍል ውስጥ ተግባራት በመነሳት የሚከተሉት ድምፃዎች ላይ እንዲደርሱ አስችሎቸዋል።

- በልምምዱ ወቅት ተማሪዎቹ በፍላጎታቸው ሲሳተፉና የልምምዱን ጠቀሚነት እንደተደረዱ በሚያሳይ ሁኔታ መልመጃዎቹን ሲሰሩ ማየት ተችሎታል። ይህም በመጠይቁ ተካትሮ በነበረው ጥያቄ ተራቁ ጥር 18 ጋር የሚስማማ ሆኖ ተገኝቶታል።
- ከአንብቦ መረዳት እክል የሆኑባቸው ጥቃቅን ጉዳዮች ሲያጋጥሟቸው እስቀድመው ከጎናቸው ያለውን የክፍል አጋራቸውን ይጠይቃሉ፤ ያለተመለሰላቸው ሆነው ሲያገኙትም ከአላማማጁ መምህር ገለፃ ይጠይቃሉ።
- የቀረበን ምንባብ ደጋግሞ ማንበብ በልምምድ ወቅት አንዱ ትኩረት የተሰጠበት ጉዳይ ሲሆን ያለምንም መሰላቸት ይህንኑ ሲያደርጉ ታይቶታል።
- ቃላትን በይሆናል ፍች እንዲሰጣቸው ከማድረግ ይልቅ ሰወሰዋዊ መዋቅራቸውንና አወዳዊ አገባባቸውን በመመርመር ፍቻቸውን እንዲደርሱበት በተሰጣቸው ፍንጭ መሠረት ትርጉማቸውን ለማግኘት ሲጥሩ ተስተወላል።
- ሳድስን ከሳልስ፣ ግዕዝን ከራብዕ እየለዩ ማንበብ የሚያስችል አቅም ፈጥረዋል፤

ከምልከታ ማስታወሻው በመነሳት የተደረሰባቸው እነዚህ ድምፃዎች ቀደም ሲል ከልምምዱ በኋላ ተስጥቶቸው በነበረው የድህረ ልምምድ ፈተና ካስመዘገቡት ወጤት ጋር የተጣጣመ ሆኖ ተገኝቶታል (ሰንጠረዥ 3) ያመልክቱ። ይህም የመረጃዎቹን የርስበርስ መደጋገፍ ያመለክታል። ከዚህ በመነሳትም የታች ላይ የንባብ ትምህርት አቀራረብ ወጤታማ እንደሆነና አንብቦ በመረዳት ክንውን ላይ ለወጥ ማምጣት የሚያስችል አቅም መፍጠር እንደሚችል መረዳት ይችላል።

ምዕራፍ አምስት

ማጠቃለያ፣ የጥናቱ ግኝትና አስተያየት

5.1 ማጠቃለያ

ይህ ጥናት እንዲካሄድ የተያዘለት አላማ በምዕራፍ አንድ ስር እንደተጠቀሰው የታች ላይ የንባብ ሞዴል ትምህርት አቀራረብ በሁለተኛ ደረጃ ትምህርት አማርኛን እንደ ሁለተኛ ቋንቋ በሚማሩ ተማሪዎች ዘንድ ያለውን ውጤታማነትና ተግባራዊነት መመርመር ነበር። ለዚህም ስኬት ሲባል ለጥናቱ አጋዥ የሆኑ ተዛማጅ ዕሑፎች በተቻለ መጠን ተዳስሰው በምዕራፍ ሁለት ስር ቀርበዋል። ከዚህም በተጨማሪ ጥናቱ ግቡን ይመታ ዘንድ ዋነኛ የጥናት ዘዴውን በመምረጥና ለመረጃ መስብሰቢያነት የሚያገለግሉ መሣሪያዎችን በመለየት መረጃው እንዲስበሰብና ውጤቱም እንዲመረመር ተደርጎታል። በዚህም በመሠረታዊነት የተያዙት የጥናቱ ጥያቄዎች ተመልሰዋል።

- ❖ የታች ላይ ሞዴል በአማርኛ ቋንቋ የተማሪዎችን አንብቦ የመረዳት ችሎታን ለማሻሻል ጠቀሜታ ይኖረዋል?
- ❖ ተማሪዎች ይህንን ሞዴል ተጠቅመው ምን ዓይነት የንባብ ክህሎች ሊዳብሩ ይቻላሉ?
- ❖ ተማሪዎች ከታች ላይ የንባብ ትምህርት አቀራረብ ልምምድ በኋላ የሚቀርብላቸውን ትምህርትና ልምምድ ይወዱት ይሆን ለምን?
- ❖ ይህንን የንባብ ማስተማሪያ ሞዴል መምህራን በብዛት ይጠቀሙበታል?

የሚሉት ነበሩ። እነዚህን የጥናት ጥያቄዎች ለመመለስም ለጥናቱ በተያዙት የሦሥት ሳምንታት ጊዜ ውስጥ የታች ላይ ሞዴልን የንባብ ትምህርት አቀራረብ መርህ በሚፈቅደው መሠረት ልምምዱ ተካሂዶታል፤ የቅድመ ልምምድ ፈተና ተስጥቶታል፤ ምልክታም ተደርጎታል፤ በመጨረሻም የድህረ ልምምድ ፈተና ቀርቦታል፤ የዕሑፍ መጠይቁም በተማሪዎቹ ተመልቶታል። የተገኘውም መረጃ የSPSS የመረጃ መተንተኛ ሶፍት ዌርን በመጠቀምና የቲ-ቴስት ቀመርን በማካተት ተተንትኖታል፤ ውጤቱም ተለይቶ ታወቆታል። የጥናቱ መሠረታዊ ጥያቄዎችም በተገቢው ሁኔታ መልሰዋል።

ከላይ ከተጠቀሱት ከጥያቄዎች በተጎዳኝም አጥኚዎች፡-

- ✓ ከሙከራ ጥናቱ በኋላ በቁጥጥር ቡድኑም ሆነ በሙከራ ቡድኑ መካከል የችሎታ መበላሰጥ አይታይም የሚል ($H_0 = \text{አልቦ መላምት}$) እና
- ✓ ከሙከራ ጥናቱ በኋላ በቁጥጥር ቡድኑ እና በሙከራ ቡድኑ መካከል የጎላ የችሎታ መበላሰጥ ይኖራል($H_1 = \text{አማራጭ መላምት}$) የሚሉ ሁለት መላምቶችንም ይዞ ተነሳታለች። መላምቶቹም ተፈትነው ቀርበዋል።

ጥናቱን በዳራጎት የሚያጠናክሩ ፅሁፎችም የተዳሰሱ ሲሆን፤ ዋነኛ የጥናቱ ማካሄጃ ዘዴም ተመርጦ መረጃዎችም ተስብስበዋል፤ እነዚህም ቀደም ሲል በቀረቡት ምዕራፎች ስር ተዘርዝረው ቀርበዋል። በመጨረሻም ጥናቱ ተካሂዶ የተገኘው ውጤትና የተደረሰበት ድምዳሜ ከአጥኝዎ አስተያየት ጋር እንደሚከተለው በንዑሳን ክፍሎች ተደራጅቶ ቀርቦዋል።

5.2 የጥናቱ ግኝት

የ”ታች ላይ” የንባብ ሞዴል ትምህርት አቀራረብን ወጤታማነትና ተግባራዊነት ለመመርመር በሚል በተደረገው ጥናት ተሳታፊ የነበሩት የሙከራና የቁጥጥር ቡድኑ አባል ተማሪዎች በሆሮ ቡልቅ ወረዳ ውስጥ በሚገኘው በሠቀላ ሁለተኛ ደረጃ ትምህርት ቤት በመማር ላይ ያሉ ተማሪዎች ናቸው። ተሳታፊ የተደረጉ ተማሪዎችም በአጠቃላይ በቁጥር 50 ነበሩ። እነዚህ ተማሪዎችም በቅድመ ልምምድና በድህረ ልምምድ ወቅት ፈተና ተፈትኖዋል። የተገኘውም ውጤት እንደሚከተለው ቀርቦዋል።

በቅድመ ልምምድ ወቅት ለተጠኚዎቹ ቀርቦላቸው ለነበረው ፈተና የቁጥጥር ቡድኑ በአጠቃላይ 1192 ነጥቦችን ያስመዘገበ ስሆን አማካዩ ወጤቱ 47.68 ልይይቱ 7.96 እና መደበኛ ልይይቱ 63.84 ነበር። በሌላ በኩል የሙከራ ቡድኑ ያስመዘገበው ወጤት አጠቃላይ ድምር 1180 አማካዩ 47.2 ስሆን ልይይቱ 7.06 መደበኛ ልይይቱ ደግሞ 49.92 ሆኖዋል። ከዚህ በመነሳትም በሁለቱ ተጠኚ ቡድኖች መካከል የጎላ የችሎታ ልዩነት አለመኖሩ ተረጋግጧል።

በመቀጠል በተያዘለት ሦሥት ሳምንታት የጊዜ ገደብ ውስጥ ልምምዱ ከተከናወነ በኋላ የድህረ ልምምድ ፈተናው ተስጥቶዋል። በተመዘገበው ወጤት መሠረትም የሙከራ ቡድኑን አጠቃላይ ነጥብ 1412 ልይይቱ 15.04 እና መደበኛ ልይይቱ ደግሞ 226.3 ሆኖዋል። በተያዘ ሁኔታም የቁጥጥር ቡድኑ በአጠቃላይ 1168 ነጥብ ስያስመዘግብ፤ የታየው ልይይት 7.9 መደበኛ ልይይቱ ደግሞ 63.23 በመሆን ተስልቶዋል።

ከላይ በድህረ ልምምዱ ወቅት ከቀረበላቸው ፈተና ወጤት በመነሳት በሁለቱ ቡድኖች መካከል የጎላ ልዩነት እንደተከሰተ መረዳት ይቻላል። በዚህም የሙከራ ቡድኑ ከቁጥጥር ቡድኑ የላቀ ወጤት አስመዘግቦታል። ይህም የታች ላይ የንባብ ሞዴል ትምህርት አቀራረብ ወጤታማነትን የሚያሳይ እንደሆነ የሚያመለክት ነው። በመሆኑም በሁለተኛ ደረጃ ትምህርት ቤቶች አማርኛን በሁለተኛ ቋንቋነት የሚማሩ ተማሪዎች አንብበው የመረዳት ችሎታቸውን እንዲያጎለብቱ ሲፈለግ የታች ላይ የንባብ ሞዴል ትምህርት አቀራረብን በአማራጭነት መጠቀም ተገቢ እንደሚሆን የተገኘው መረጃ ያመለክታል።

ከፈተናዎቹ በተጨማሪም የመላምት ፈተና የተካሄደ ሲሆን (በ4.1.3) እንደተጠቀሰው በሁለቱ ተጠኚ ቡድኖች መካከል ከልምምዱ በኋላ የጎላ ልዩነት አይኖርም የሚለው አልቦ መላምት ወደቅ ሆኖ፣ በቁጥጥር ቡድኑና በሙከራ ቡድኑ መካከል ልዩነት ይኖራል የሚለው አማራጭ መላምት ተቀባይነትን አግኝቶታል።

በአጠቃላይ በዚህ ጥናት ከተሰበሰቡ መረጃዎች የተገኘው ወጤት እንደሚያመለክተው፦

- ✓ በሙከራ ቡድኑ በቁጥጥር ቡድኑ መካከል ከልምምዱ በኋላ የጎላ ልዩነት ታይቷል።
- ✓ ቀደም ሲል ሲቀረብላቸው የነበረው የንባብ ትምህርት አሰጣጥ የታች ላይ ሞዴልን የንባብ ትምህርት አቀራረብ ያልተከተለ ነበር።
- ✓ አብዛኛዎቹ ተማሪዎች የአማርኛ ቋንቋ ፊደላትን ለይተው ስለማያነቡ ተረድኦት ላይ ችግር ነበረባቸው።
- ✓ ቀደም ስል ስቀረብላቸው የነበረው የንባብ ትምህርት በአብዛኛው መልዕክት ትንቢያ ላይ ያተኮረ ነበር፤ በመሆኑም በርካታ ጉዳዮችን በጥልቀት ሳይረዱ ወደ ቀጣዩ ርዕስ ይሸጋገራሉ።
- ✓ በልምምዱ ወቅት የቀረቡላቸው ምንባቦች በጥቃቅን አሃዶች ደረጃ ተከፋፍለው ሊታዩ የሚቻሉ በመሆናቸው ተረድኦትን አቀላጥፈዋል።
- ✓ ከተለያዩ ምንጮች የተገኙ ፅሁፎች ለንባብ ትምህርቱ በመመረጣቸው ተማሪዎቹ ከተለያዩ የንባብ ስልቶች ጋር እንዲተዋወቁ እድል ፈጥሮላቸዋል።
- ✓ ፊደላትን በማቅረብ ቃላትን፣ በቃልት ሀረጎችን እንዲሁም ዓረፍተ ነገሮችን እንዲመሠረቱና እንዲያነባቸው በመምህሩ ማበረታቻ መሰጠቱ አወንተዋል ለወጥ የሚያመጣ መሆኑ ታወቋል።

- ✓ ከዝምታ ንባብ በተጨማሪ ድምፅን ከፍ አድርጎ ማንበብ የአማርኛ የአነባብ ቅላዬን(Pronunciation) ለመለማመድ ዕድል ይፈጥራል።
- ✓ ምንባብን በንዑሳን ክፍሎች እየከፋፈሉ ደጋግሞ ማንበብ አንብቦ የመረዳት አቅምን እንደሚያጎለብት ታይቷል።
- ✓ አንድን ምንባብ ከማንባብ በፊት በሰዎሰዎዊ ይዘቶችና በአዳዲስ ቃላት ፍች ላይ ከመምህሩ የሚቀረብ ገለጻ አንብቦ ለመረዳት ጠቀሜታ እንደለው መረዳት ተችሎታል።

5.3 አስተያየት

የታች ላይ የንባብ ሞዴል ትምህርት አማርኛን በሁለተኛ ቋንቋነት ለሚማሩ ተማሪዎች የሚኖረው ጠቀሜታና ተግባራዊነት ለመመርመር በተካሄደው ጥናት ከተገኙ መረጃዎች በመነሳት አጥኚዎ የሚከተለው አስተያየት እንዲትሰጥና ወደፊት ሞዴሉ በአማራጭ የንባብ ትምህርት መስጫ ስልትነት እንዲያገለግል የመፍትሔ ሀሳብ አቀርባለች።

- ❖ ለአንደኛ ደረጃ ማለትም፡-ከ5-8 ላሉ ተማሪዎች ልክ እንዴሌላው የትምህርት ዓይነት ለአማርኛ ቋንቋ መምህራንን ቢመደብ፡-
- ❖ የአማርኛ ቋንቋ በመምህራኑ ስለታች ላይ” የንባብ ትምህርት ሞዴል አቀራረብና ጠቀሜታው እንዲያወቁ በሚመለከታቸው ባለሙያዎች ስልጠና ቢሰጣቸው
- ❖ ፊደላትን ለይቶ አለማንበብ አጠቃላይ ተረድኦት ላይ እንቅፋት ሊፈጥር ስለሚችል አስቀድሞ ትኩረት ቢደረግባቸው፤ይህንንም በተለያዩ የማስተማሪያ ዘዴዎችና አጋዥ የትምህርት መረጃዎች መደገፍ ቢቻል
- ❖ ለተማሪዎች የሚቀርብ ምንባብን መልዕክት ሁልጊዜ ተማሪዎቹ እንዲገምቱ ወይም እንዲተነበዩ ማድረግ ጉዳት ስለሚኖረው በጥረታቸው ዋናውን ጉዳይ እንዲደርሱበት ማበረታታት (ወደ አነሳተኛ አሃዶች በመሸንሸን፤ደጋግሞ በማንበብ ወዘተ)ቢደረግ
- ❖ የንባብ ትምህርቱ በሚቀርብበት ወቅት ምንባቦቹ ከተለያዩ ምንጮች የተገኙና በጥናቃቄ የተመረጡ ቢሆን
- ❖ አንድ ምንባብ በሚቀርብበት ጊዜ አስቀድመው የሚሰጡ ገለጻዎች አንብቦ ለመረዳት የሚደረግ ጥረትን ስለሚያበረታቱ መምህራን ትኩረት ቢሰጡባቸው
- ❖ በዚህ ጥናት ያልተዳሰሱ ጉዳዮች ሊኖሩ ስለሚችሉ፤ሌሎች ፍላጎቱ ያላቸው አጥኚዎች ይበልጥ በንባብ ትምህርት አቀራረቡ ዙሪያ /በተለይ አማርኛን በሁለተኛ ቋንቋነት ለሚማሩ አካባቢዎች)ጠለቅ ያለ ምርምር ቢያደርጉ።

ዋቢ ፅሁፎች

መኮንን ናና። (2000) “በአንደኛ ደረጃ በሚሰጠው የቋንቋ ትምህርት በአማርኛ ቋንቋ አንብቦ መረዳት ችሎታ ግምገማ” አዲስ አበባ ዩንቨርሲቲ ያልታተመ

ሰለሞን ዮሐንስና ሌሎች። (1994) አማርኛን የማስተማር ስነ ዘዴ። የአንደኛ ደረጃ ሁለተኛ ሳይክል መምህራን የርቀት ትምህርት ፕሮጀክት። ከአዲስ አበባ ትምህርት መገናኛ ዘዴዎች።

ሽታዬ መኮንን። (2007) የአንብቦ መረዳት ችሎታን በመርሃ ትምህርቱ ላይ መድረስ ያለመድረሱን መፈተሽ። አዲስ አበባ ዩንቨርሲቲ ያልታተመ።

እንግዳ ዘወዴ። (1992) “የቶፕ ዳወን” የንባብ ማስተማሪያ ሞዴል በአማርኛ አንብቦ የመረዳት ችሎታን ለማዳበር ያለው ተተግባራዊነትና ውጤታማነት” አዲስ አበባ ዩንቨርሲቲ (ያልታተመ)።

ግሩም ጥበቡ። “የታች-ላይ/Bottom up/ የንባብ ማስተማሪያ ሞዴል በአማርኛ ቋንቋ አንብቦ የመረዳት ክህልን ለማዳበር ያለው ውጤታማነትና ተተግባራዊነት።”አዲስ አበባ ዩንቨርሲቲ ያልታተመ።

የሺጥላ ምን ይልሸዋል።(2000)።”በዘጠኔኛ ክፍል የአማርኛ መማሪያ መፅሐፍ ውስጥ አንብቦ የመረዳት ትምህርት አቀራረብ ግምገማ” ለማስተርስ ዲግሪ ማሞያ የጥናት አዲስ አበባ ዩንቨርሲቲ (ያልታተመ)።

Alderson .J.C. (2000). Assessing reading.Cambridge University press

Alderson.N.J. (1999).Exploring Second Language Reading Issues and Strategies.Toronto.Heinle &c Heinle Publisher.

Barnett, M.A.(1998).More than meets the eye:Foreign Language reading language in education: Theory and practice,no,73.(AL/ERIC series on language and linguistics, England cliffis,N.J:Prentice Hall.

Bellows.P.(1980).”Running Shoes are to Jogging as Analogies are to critical Thinking ”Journal of reading 23(March): (March):507-11

- Brant meter: C. (2002, September).Second Language reading strategy research at the secondary and University levels.Variations disparities and general:Cability.
- Brown,H.Douglas.(2001).Teaching by principles:An interactive Approach to language pedagogy.New York:Longman.
- TeReading Matrix,2(3).Retrieved March 10,2010 from [http:// www.readingmatrix.com/articles/brantmeter/article.pdf](http://www.readingmatrix.com/articles/brantmeter/article.pdf)
- Brown.(1990).Strategies for Developing Reading skills.Retrieved March 10th.2007 from the world wide web at:[http:// www.ncire.org/essentials/ reading/stratread.htm](http://www.ncire.org/essentials/reading/stratread.htm).
- Burns.P.C.Roe B.D &Ross.E.P.(1984).Teaching reading into days elementary School(3rded.) Baston, MA: Houghton Miffiin.
- Carrell, P. L.and J.C Eisterhold.(1983).”Schema Theory and ESL Reading Pedagogy”TESOL Quarterly (18) 553-573 (1990 edition on Interactive approaches to Second Language Reading)
- Carrel, Patricia L.(1988).”Introduction: interactive approaches to second language reading.”INP.L carrel J.Devine and D.E Eskey (Eds.) interactive Approaches to second language reading New york:Cambridge,University Press.1-7.
- Carrol, J. B. (1964).Language and Thought.Englewood Cliffis N.J:Prentice Halb
- Chastain.Kenneth. (1988).Developing Second language Skills Theory and Practive,orland: Har Court Brace Jovanovich.Inc
- Darton,R.(1984).”The origins of modern reading”The new republic 190.8(pp 26-33).
- Demiriz,Ebru.(1998).”An evalution of the efficiency of pre-reading tasks and schema activation activities in teaching reading.”unpublished MA thesis Ankara: Middle East technical university.
- Eskey.D.E.(1988).Holding in the bottom:An Interactive Approach to the language problems of second language readers,in carrel,P,L:Devine,J:Language Problems of second language Reading Cambridge: Cambridge University Press.(PP 74-93).
- Flesh, R.(1955).Why Johnny Can’t Read.New York:Harper-Collins.

- Flower, J. and M. Peacock. (2001). "The EAP Curriculum: issues, methods, and Challenges" IN J. Flower and M. Peacock (Eds.) Research Perspectives on English for Academic purposes. Cambridge University press, 177-194
- Goodman, K. (1970). "Analysis of oral Reading Miscues: Applied Psycholinguistics." Psycholinguistic and Reading. Ed. F. Smith. New York: Holt Rinehart And Winston, (pp 158-176)
- _____. (1976). Reading a psycholinguistic Guessing Game" In Theoretical models and processes of reading .2nd edn Singer, H. & Ruddel, R. (Eds). Newark, Dela international reading .Association, (first published in 1967)
- Goodman. (1988). The reading process. In P. Carrel, J. Devine & Desvey (eds) interactive approaches to second language reading Cambridge: Cambridge university press.
- Gough, P. B. (1972). One Second of reading in J. Kavanagh & G. Mittingly/eds. Language by ear and eye. Cambridge, MA: MIT press. eading. "The reading teacher 37, 75-96.
- Gove, M. K. (1983). "Clarifying teacher's beliefs about r
- Grabe, W. and L. F. Stoller. (2001). "Reading for academic purposes: guidelines for the ESL/EFL teacher. In M. (Eke-murcia/Ed) Teaching English as a secondary foreign Language. Boston: Heinle & Heinle, 187-203.
- _____. (2002). Teaching and researching reading. Harlow: Pearson Education.
- Harmer, J. (2001). The practice of English Language Teaching. ESSEX: Pearson Education limited.
- Hellen, H. (1967). "Critical and creative Reading." In Critical Reading martha et al. eds. New York: J. B Lippincott. pp. 84-89.
- Hook, P. E. & Jones, S. D. (2002). "The Importance of Automaticity and fluency for Efficient Reading comprehension." International Dyslexia Association Quarterly Newsletter perspectives. vol. 28:1, pages 9-14. Available at: <http://www.resourceroom.net/readspell/2002>
- Hyland, Ken. (1990). "Purpose and Strategy: Teaching extensive reading Skills" English Teaching, Forum, 28, 2: 14-17, 23.
- Jones, L. (1982). "An Interactive view of Reading: Implications for the Classroom." The Reading Teacher 35 (April): 775.

- Just, MA and P.A.Carpenter.1987. The psychology of reading and language comprehension.Boston: Allyn and Bacon.Inc.
- Karakas, Muge. (2002).''The effects of reading activities on ELT traineeTeachers' comprehension of short stories''unpublished MA thesis.Carakale onsekiz mart University.
- Nunan.1999.Second Language Teaching and Learning.Boston: Heinle &Heinle publishers.
- Paran.Amos.1996.Reading in EFL:factsand fictions ELT Journal.50(1):P.25-34.
- Partrica W&Pamela N.2004.Building the reading Brain.California:crown press.
- Rayner,K&Pollatsera,A.1989.The Psychology of reading.Englewood cliffs,N.J:Eribaum.
- Richards, J. C.and WA.Renanadya.2002.Methodology in Language Teaching Cambridge: Cambridge University press.
- Rumelhart, D E.1977.Toward an interactive model of reading In: S.Dornic(ed), Attention and performance V1.Hill sdale,NJ:Lawrence Erlbaum.(pp.573-603).
- Samuels, S. J. and M.L.kamil.1988.'''Model of the reading process''Interactive Approaches to second language Reading.Eds.in P.L Carrell,J Devine and D.E Eskey.Cambridge Cambridge University Press.
- Sequero .W.1998.'''A ready-made reading class:war maping-up for reading ''in FORUM 36(1):29-30)
- Shaywitz.S.2003.Overcoming dyslexia: Anew and Complete Science-based program for reading problems at any level.New York:Alfered A knopf.
- Smith.F.1971.Understanding reading.A psycholingutstic analysis of reading and learning to read. New York :Holt,Rinehart and Winston.
- Strange M.1980.'''Instructional Implications of a conceptual Theory of Reading Comprehension.'''The Reading Teacher 33(January):391-97.
- Ur .P.1996. A Course in Language Teaching:Practice and Theory.Cambridge:Cambridge University press.
- Wallace. (1992).Reading.Oxford:Oxford University press.
- Wallace.C.2001.'''Reading: INR.carter and D.Nunan (Eds.).The Cambridge Guide to Teaching English to Speakers of other languages.Cambridge: Cambridge University press 21-27

**አባሪ ሀ፡ ምንባብ አንድ
“ያለፈው መልካም”**

ብዙዎችን የዛሬ አምሳና ስልሳ ዓመት፣ ወይም ከዚያ በፊት ስለነበረው ስለሰው የኑሮና የስሜት ሁኔታ፣ በጠቅላላው እንደዛሬው ስልጠና ተከላለ ሰው ያገራችን ባህል፣ ስልተወሳሰበው የማህበራዊ ኑሮ ደረጃ ሥርዓትና ዝንባሌ ሳንሰማ አልቀረንም። ልብ አድርገው የሚያዳምጡት ወጣቶችን በ20ኛው መቶ ዘመን ስለመፈጠራቸው ምን ይሰማቸዋል? በበኩሉ ሁኔታዎን በማሰብና በመመኘት ብቻ ለማሻሻል በመሞከር የገዛ ጭንቅላቱን በማልቃጠት ተፈጥሮ ከፍጥረቱ ጋር አስማምቼ ለመኖር በምችልበት በዱሮ ዘመን ተፈጥራ ብሆን ኖሮ እንዴት በወደድኩ ነበር፤

ለመሆኑ ያሁኑ ሰው ከጊዜ ያተረፈው እውነተኛ ደስታ ወይም ደግሞ ወስጣዊ ስሜቱን ሊያረካለት የቻለ ጥሩ ነገር ምን አለ? በዕውቀት ሆነ በሀብት በመበልጸግ ተፈላጊውን የአእምሮ ሰላም አግኝቶ” እፎይ” ያለው ማን ነው? ሰው የስልጣኔን በር ሲከፍት አብረውት የገቡትን ተቃራኒ ነገሮች ሳያወቃቸው፣ ሳይቆጥራቸው አልቀረም። ለምሳሌ በሽታን ለመከላከል መድኃኒት ሊፈጠር፣ በዓለም ላይ ሰው በዝቶ በረሃብ እንዳወቅ ለማድረግ አስችግሮዋል። በዘመናዊ ትራንስፖርት የጉዞን ጊዜ ለማሳጠር ቢቻል፣ በመኪና፣ በአሮፕላን፣ በመረከብ የሚደርሰው አደጋ ለመቀነስ አልተቻለም። ማንኛውም ነገር ተካካሽ ነው።

በዓይናችን የምንመለከተውን ግዙፍ ነገር ደህና አድርገን ብንመረምረው ከጥሩ ብዙ መጥፎ፣ ከመጥፎውም ደግሞ ብዙ ነግር ልናገኝበት እንችላለን። እስቲ መጥፎ፣ ነበር ብለን የምንገምተውን የዱሮውን ሰው ሁኔታ እናስታውስ። የአቶምን ጉልበት ወይም ጎጂነቱን ፣ የጄትን ድምፅ ወይም ፈጣንነቱን መረዳት ቀረቶ የገዛ በጉን ጸጉር ምናልባት ለማቅ ከሚያገለግለው በስተቀር ባረጅ ጨርቅ ጠቅለል አድርጎ ለጎድኑ ጉዝ□□ እንደሚጠቅመው እንኳ የማያወቀውን የዱሮውን ገበሬ በአእምሮ አይናችን እስቲ እንመልከተው።

በሥራ ቀን ከሌሊቱ በ11ሰዓት ሲሆን ከመኝታው ተነስቶ የሚጠመዱትን በሬዎችን ሣር ያበላል። የወርጭ መዓት በላዩ ላይ ይወርድበታል። የለበሰው ልብስ ከሦሥት ክንድ ያልበለጠ ስስጨርቅ ነው። ግን የብርድ በሽታ የሳንባ መከማተር፣ ኢንፉሎዌንዛ፣ የደም መቀዝቀዝ፣ የጡንቻ መድረቅ የተባሉት የቁር በሽታዎች አይነኩትም። በማባዣ ተራብተው በቴሌግራም በቴሌፎንና በራዲዮ ለዓለም ሁሉ እንዲ ደረሱ ለማድረግ በሰው አእምሮ ገና አልተፈጠሩምና።

ገበሬ በሬዎቹን አበላላ፣ጀንበርዋ ስትወጣ፣የፀሐይዋ ሙቀት ለሰውነቱ አዲስ ንቃት ይሰጠዋል። የቀን ሙያውን ለማከናወን ይታጠቃል፣ለሥራ ቢጣደፍ የሚቀርብለትን የአፍ መክፍቻ ቁርስ ቆሎ ይሁን ቁጣ ሳያወቀወ በላልቶ”በቸር አወለኝ”ን ያስቀድምና ሞፈሩን ተሸክሞ ከቤቱ ይወጣል።በሬዎችን ነዳ፣ሄዶ ሥራውንም ጀመረ።

የዚህ የገበሬ የኑሮ ሁኔታ የሚያስደንቀው ምንድን ነው?የዕለት ጉርሱን ካገኘ ተደስቶ መኖሩን፣ሁብት ለማከማቸት አንጎሉ እስኪበጠበጥ ድረስ አለመጠነቁን የጎረቤቱን የቀንድና የጋማ ከብት ብዛት አይቶ በቅናት የጪጫ በሽታ፣የልብ ድካም አለመሸመቱን፣ባቋራጭ ለመክበር በመመኘት የብሔራዊ ሎተሪን መግዣ ለመለመን ወይም ለመስረቅ አለመሄዱን ስናሰብ እንገረማለን ገበሬው ሥራውን በደንብ ያወቃል፣ከብራልም።የዕድሉን ዳር ድንበር የኑሮውን ንድፍ አስቀድሞ የተረዳው ይመስክራል።የአእምሮው ሰላም ለአካሉ ጤና ይሰጠዋል።

ፀሐይዋ ወደ ምዕራብ ዘንበል ስትል በሬዎቹን ፈትቶ እቤቱ ሲገባ አቶ ገበሬ ብዙ ድካም ይሰማዋል።እግሮቹም ተላልጠው በትንሹ ያነክሳል።ግን የቀኑን ሥራ በሰላም በመፈጸሙ ምን ያህል ደስታ ይስማዋል!ፈጣሪውን በብዙ ያመሰግናል፣በደህና አወሎታልና።ከዚያም የተለመደውን ቆሎ ቆረጣጠመ፣ጠላውን ጠጣ፣ሲገኝ እንጀራውን በወፍራም ሽሮ በላ፣ትንሽ ትንሽ አረፍ ይላል።ቡና ተፈልቶለት እንደሆነ ገደም ካለበት ደረቅ መደብ ለመጠጣት ቀና ብሎ እግሮቹንና እጆቹን ሲዘረጋ ያ ሁሉ ድካም ሄደ።የምን ቁርጥማት የምን ደም ማነስ የምን ጉዳት ማስከተል ሁሉ ሰላም ሁሉ ጤና ነው።ለቁስሉም”የድ”የፖሚድ ቅባት”ወይም ፈሻ አላስፈለገውም።ወዲያው ዳነ ወዲያው ደረቀ።

ቡናውን ለመጠጣት የተሰበሰቡት ጎረቤቶች አቦል በረካውን እያንቃረሩ የሚያመጡት ጨዋታ ተረትና ትችት እንዴት ያስደስታል?

1. የሚከተሉትን ጥያቄዎች በልቦለድ መልዕክት ላይ በመመሰረት ትክክል ከሆነ”እውነት”ስህተት ከሆነ ደግሞ”ሐሰት”በማለት መልሱ፡-

1. ፀሐፊው የዱሮን ዘመን የተመኘው ኑሮ ርካሽ ስለሆነ ነው።
2. የዱሮ ጎረቤቶች ቡና አብረው ሲጠጡ ብዙ ጨዋታዎች ይጫወቱ ነበር።
3. ገበሬው ሲደክመው በስራው ይማራራል።
4. ለበሽታ መድኃኒት ፈጣሪዎች በድርቅ ምክንያት በረሃብ ለተጎዱት አከባቢዎች ዝናብ ማዘነብ ይችላሉ።
5. እንደ አከባቢያችን በአሁኑ ጊዜ በአሥራ አንድ ሰዓት ላይ ተነስቶ ለበሬዎች ጭድ መስጠት ይችላል።

2.በትረካዉ መሠረት ለተከታዮቹ ጥያቄዎች ትክክለኛዉን መልስ ምረጡ።

1.ያሁኑ ሰዉ እዉነተኛ ደስታ ወይም ዉስጣዊ ስሜት መርካት ያጣዉ

- ሀ) በመጥላላት   ለ)በዘረፋ   ሐ)በጦርነት   መ)ሁሉም

2.የዱሮ ገበሬ በ-----ላይ ይተኛል።

- ሀ)በፍራሽ   ለ)በመደብ   ሐ)በምንጣፍ   መ)በአልጋ

3.በቋራጭ ለመክበር የሚመኘዉ

- ሀ)ያሁኑ ትዉልድ ለ)የዱሮ ትዉልድ ሐ)የአሁኑ ገበሬ መ)ህዝቡ

4.ገበሬዉ በጥኃት ሲነሳ የሚለብሰዉ ልብስ

- ሀ)ብርድ ልብስ ለ)ጋቢ ሐ)አንሶላ መ)ስስጨርቅ

5.የስልጣኔ በር ቢከፈት

- ሀ)ሁሉም ችግር መፍትሔ ያገኛል ሐ)አደጋን ለመቀነስ አይቻልም
- ለ)ሁሉም ሰዉ ይደሰታል መ)ኑሮ ርካሽ ይሆናል

6.ገበሬዉ ከመኝታዉ ተነስቶ የሚጠመዱትን በሬዎች ሣር የሚያበላዉ

- ሀ)ሲያርሱ እንዳይደክሙበት ሐ)አወፍሮ ለመሸጥ
- ለ)እንዳይከሱና እንዳይወድቁበት መ)ሀናለ መልስ ናቸዉ

7.ገበሬዉ ቁርሱን ተረጋግቶ የምይበላዉ

- ሀ)ምግቡ ጥሬ ስለሆነ ሐ)የቁርስ ሰዓት ስላልደረሰ
- ለ)ምግቡ ቀዝቃዛ ስለሆነ መ)ለሥራ ስለሚችኮል

8.ገበሬዉ ፈጣሪዉን የሚያመስግነዉ

- ሀ)የእርሻ መሬቱ ብዙ ስለሆነ ሐ)ዛሬ በደህና ስላዋለዉ
- ለ)የእለት ጉርሱን በነፃ ስለሰጠዉ መ)ብዙ ክብቶች ስላለዉ

9.ገብሬዉ ሁልጊዜ በሥራ ቀን ሌሊት ሲነሳ የብርድ በሽታ የማይዘዉ

- ሀ)የተለያዩ መዳኒቶች ስለሚጠቀም ሐ)ምግቡን በደንብ ስለምበላ
- ለ)በንፁህ ልብ ሥራዉን ስለሚሰራዉ መ)ወተት ስለሚጠጣ

10.ተራኪዉ ስላልተከላለሰዉ ያገራችን ባህልና ስላልተወሳሰበዉ የማህበራዊ ኑሮ ሲል ምን ማለቱ ነዉ.

ሀ)ያሁኑ ሰዉ መጥላላትን ለማመልከት

ለ)ያሁኑ ሰዉ አለመተማመንን ለማመልከት

ሐ)ያሁኑ ሰዉ አብሮ አለመብላት አለመጣትን ለማመልከት

መ)ሁሉም

3.ቀጥሎ ለቀረቡት ቃላትና ሐረጎች፣ በልቦለድ ውስጥ ያላቸዉን ፍች የሚያሳዩ ዓረፍተ ነገሮች መሰርቱ

ሀ)አለመሸመቱን

ለ)መደበ

ሐ)ተካካሽ

መ)ግዙፍ

ሠ)ጉርሱን

አባሪ ለ፡ ምንባብ ሁለት

በዛብህ ከተማሪ ቤቱ እየተመላለሰ አንድ አመት ሙሉ እፈታውራሪ መሸሻ ቤት ምሳወንም ራቱንም እበላ ይሄድ በነበረበት ጊዜ ከፈተውራሪ ጀምሮ በቤተሰቡ ሁሉ ዘንድ ስለሱ የነበረውን ስሜት ባልጠየቁት የማይነገር ከመጠን ያለፈ ዝምተኛ ቀልድና ጫዋታ የማይወድ እጅግ ቁምነገራም ነው የሚል ነበር። እውነትም በጣም ቁምነገራምና ባልለመዳው ሰው ፊት ሲሆን አንገቱን ደፍቶ ሌሎች የሚናገሩትን ከመስማት በቀር ካልጠየቁት መናገር የማይወድ ነበር።በጣም ከተቀራረባቸውና ከለመዳቸው ሰዎች ጋር ግን ጫዋታ አጥብቆ የሚወድና የሚያሳምር ነበር።

በዛብህ ሰብል ወንጌልን ማስተማር ከመጀመርና ከተለማመድ በኋላ ወይዘሮ ጥሩ አይነት፣ ልጃቸውና ሀብትሽ ይመር ድሮ ከሚያወቁት በጭራሽ የተለየ ሰው ሆኖ አገኙት።ብዙ ጊዜ ማስተማሩን ሲጨርስ አንዳንድ ጊዜም ሰብል ወንጌልን ሲሰለቻት ባንዳንድ ምክንያት ትምህርቱ ይቋረጥጥ አገሩ ጎላ ወይም በየተማሪ ቤቱ ሲዞር ያውን የሰማውን የገጠመውን ያወጋላቸዋል። ወሬው ሌላ ሰው እንደሚወራው ሁሉ አንዳንዱ የሚያስቅ አንዳንዱ የሚያሳዝን አንዳንዱም የማያስቅ ወይም የሚያሳዝን እንዲሁም ተራ ወሬ ሊሆን ይችላል።አቀራረቡ ግን የሱ የግሉ ከሌላ ሰው አይተዉት ወይም ሰምተዉት የሚያወቁት አዲስ ስለነበር ደስ ይላቸው ነበር ይወዱት ነበር።ወይዘሮ ጥሩ አይነት አንዳንድ ጊዜ ጫወታ ሲያምራቸው የያዙት ፈትልም እንደሆነ ወይም ሰወት ይተዉና”በዛብህ ሰብልን ይደክማታል እስቲ ትንሽ እረፉና ጫወታ አምጣ”ይላሉ ከዚያ በዛብህ ተነስቶ ጫወታ ለመፈለግ ከወዲያ ወዲህ እያሰበ ሲንጎራደድ ይቆይና ቁጭ ብሎ በሀሳቡ የመጣለትን ይነግራቸዋል(ፍቅር እስከ መቃብር 1973:187)።

1)ከላይ የቀረበላቸውን ምንባብ መሰረት በማድረግ የሚከተሉትን ዓረፍተ ነገሮች የያዙት ሀሳብ ትክክል ከሆነ”እውነት”ስህተት ከሆነ ደግሞ”ሐሰት”በማለት መልሱ።

- 1.በዛብህ ትምህርቱን ከጨረሰ በኋላ ለአንድ አመት ሙሉ ፊተውራሪ መሸሻ ቤት ተመልሶዋል።
- 2.በዛብህ ፈፅሞ ከሰዎች ጋር መሳቅና መጫወት የማይሆንለት ሰው ነበር።
- 3.ሰብል ወንጌልን ፊደል ለማስለየት መምህሯ እንዲሆን የተመደበው በዛብህ ነበር።
- 4.የሰብል ወንጌል እናት ወይዘሮ ጥሩ አይነት ፈትል መፍተልና ስፊት መሰፋት ይችላሉ።
- 5.ወይዘሮ ጥሩ አይነት በዛብህ የሚያስተምሯቸው ትምህርት አልገባ እያላቸው ነበር።

2.ከዚህ በታች"እየ"የሚለውን ቅጥያ እየጨመሩ ሂደትን የሚያመለክቱ ቃላት ከምንባቡ ወጥተዋል።እነዚህን መሰረት አድርጋችሁ የየራሳችሁን አስር አስር ቃላት መስርቱ።

ለምሳሌ፡-

ሀ)እየተመላለሰ

ለ)እየበላ

ሐ)እያሰበ

1. -----	6. -----
2. -----	7. -----
3. -----	8. -----
4. -----	9. -----
5. -----	10. -----

3.በትዛዛቱ መሰረት መልሱ

የሚከተሉትን ባዶ በታዎች ምንባቡን መሰረት አድርጋችሁ በማሞላያት ታሪኩን ለክፍልበ ደኞቻችሁ አንብቡ ላቸው።

በዛብህ ቁምነገራም ከመሆኑም ባሻገር-----አንዳንዴም ካልጠየቁት መናገር ----- ከለመዳቸው ሰዎች ጋር ግን ጨዋታ-----።ቀደም ሲል ወ/ሮ ጥሩ አይነት በዛብህን በጥርጣሬ ቢያዩትም አሁን አሁን -----ወደወ.ታል።በተለያየ ምክንያት ትምህርቱ ሲቋረጥ---- -----ያወጋቸዋል።አቀራረቡ ማራኪና-----ስለሆነ -----ነበር።

**አባሪ ሐ፡ ምንባብ ሦሥት
ቆሻሻና አወጋገዱ**

ቆሻሻ ከመኖሪያ ቤታችን፣ ከቢሮዎችና ከኢንዱስትሪዎች እያወጣን የምንጥለው የማይፈለግ ነገር ነው። ቆሻሻ ሲባል በየቦታው ተዘረከርኮ ወይም በየቆሻሻ መጣያ ቅርጫት ወስጥ ያለ ደረቅ ቆሻሻ፣ አለዚያም እርጥብ የኢንዱስትሪ ቆሻሻ ሊሆን ይችላል። ሁላችንም ቁርጥራጭ ወረቀቶችን፣ የምግብ ትርፍራፊዎችን ወይም ሌሎች ነገሮችን በምንጥልበት ወቅት ቆሻሻ እንፈጥራለን። የኢንዱስትሪ ምርቶች በሚመረቱበት ጊዜም ቆሻሻ ይፈጠራል።

ቆሻሻ ቁጥጥር ካለተደረገበትና በማንኛውም ቦታ የሚጣል ከሆነ፣ በአካባቢና በሰው ላይ ጉዳት ሊያስከትል ይችላል። ስለዚህም፣ አፈርን ወይም ውሃን በማይበክልበት ቦታና ሰዎችም በዚህ ሳቢያ ለአደጋ በማይጋለጡበት ሁኔታ ማስወገድ አለብን።

ማንኛውም የቆሻሻ ዓይነት በአግባቡ ካልተያዘ እኛንና አካባቢን ሊጎዳ ይችላል። በአግባቡ የአካባቢ እይታ ያበላሻል፣ መጥፎ ጠረን ያስከትላል። ለዝንቦች፣ ለአይጦችና ልዩ ልዩ ተዋህስያን መራቢያ በመሆን በሽታ እንደሰራጭ ያደርጋል፣ ዕዕዋትን፣ እንስሳትንና ሰዎችን ይመርዛል። አየርና ውሃን ይበክላል። የረጅም ጊዜ ጎጂ ተፅዕኖ ደግሞ መርዛማ ኬሚካሎች በአካባቢው ወስጥ ሳይሰባበሩ መቆያታቸውና በአየርና በተፈጥሮ ሀብቶች ላይ ጉዳት ማድረጋቸው ነው።

ሁላችንም ብንሆን በቀጥታም ሆነ በተዘዋዋሪ ቆሻሻ ስለምንፈጥርና ይህም ቆሻሻ ብክለትን ስለሚያስከትል፣ በአግባቡ የመያዝ ኃላፊነት አለብን።

የቆሻሻ አያያዝ በአራት ደረጃዎች ይካሄዳል። ይህም የተቀናጀ የቆሻሻ አያያዝ ይባላል። የመጀመሪያው ደረጃ ኢንዱስትሪዎች በተቻለ መጠን አንስተኛ ቆሻሻ የሚፈጠርበትን የአመራረት ሂደት መከተላቸው ነው። ይህ በንፁህ የአመራረት ሂደት መጠቀም ይባላል። ሁለተኛው እርምጃ ተመልሶ ጥቅም ላይ ሊውል የሚቻለውን ማንኛውንም ነገር ከቆሻሻ መለየት ነው። ይህ ቆሻሻን መልሶ መጠቀም ወይም ሀብት እንዲያገግም ማድረግ ይባላል። ሶስተኛው እርምጃ እያንዳንዱን የቆሻሻ ዓይነት አነስተኛው እርምጃ ከላይ የተጠቀሱት ተግባሮች ከተከናወኑ በኋላ የሚቀረውን ማንኛውም ቆሻሻ በአግባቡ ተጠንቶ ወደ ተሠራ የቆሻሻ መጣያ ወስዶ መጣል ነው።

ከላይ በተጠቀሱት መንገዶች ቆሻሻን ከምንጩ ጀምሮ እስከሚወገድበት ስፍራ ድረስ የሚደረግ ክንውን፣ ቆሻሻን ከምንጩ እስከ መቀበሪያው የመቆጣጠር መርሆ ይባላል። ይህንን መርሆ

4)ጥቅም ላይ ለዉል የሚችለዉን ነገር፣ከቆሻሻ መለየት -----ይባላል።

ሀ)ሀብታን እንዲያገግም ማድረግ፣

ሐ)ማጣራት፣

ለ)ምርትን መልሶ መተቀም፣

መ)ከከብላ ማፅዳት፣

5)ቆሻሻን በጥናት ወደ ተስራ መጣያ ወስደን ከመጣላችን በፊት መከናወን ያለበት ተግባር የትኛዉ ነዉ?

ሀ)በንፀህ የአመራረት ሂደት መጠቀም

ለ)ሀብት እንዲያገግም ማድረግ

ሐ)ማጨቅና ማጣራት

መ)ሁሉም መልስ ናቸዉ።

ሐ)ለሚከተሉት ቃላትና ሐረጎች በምንባቡ ዉስጥ ያላቸዉን አገባባዊ ፍች ስጡ።

<u>ተ.ቁ</u>	<u>ቃል</u>	<u>ፍች</u>
1.	ተዘረክረኮ	-----
2.	በማይጋለጡበት	-----
3.	ሳቢያ	-----
4.	የአከባቢ እይታ	-----
5.	ብክለት	-----
6.	የተቀናጀ	-----
7.	እንዲያገግም	-----
8.	ማጨቅ	-----
9.	የምናልመዉ	-----
10.	ፋይዳ	-----

አባሪ መ፡ ምንባብ አራት ክርክር

በዘመናችን ክርክረ፣ በከሳሽና በተከሳሽ መካከል ብቻ የሚደረግ አይደለም። በሌሎች ዘርፎችም በስፋት ይካሄዳል። ለምሳሌ ፖለቲከኞች፣ አንዱ ቡድን የራሱን አቁም በመደገፍና የሌላውን በመቃወም ይከራከራል። ህዝብ ዳኛ ይሆንና ፍርድ ይሰጣል። በፈራጅ ድምጽ መሠረትም አንዱ ባላድል ሌላው ተረቺ ይሆናል። በተማሪዎችም መካከል እንዲሁ በተቃራኒ ሀሳቦች ዙሪያ ክርክሮች ይካሄዳሉ። ተማሪዎች የሚያካሂዳቸውን እነዚህን ክርክሮች ዘርዘር አድርጎ መመልከት፣ ስለ ዘመኑ ክርክር መልካም ግንዛቤ ያስጨብጣል። የክርክሮቹን ሂደትም የዝግጅትን የክርክር ጊዜ ተግባራት በማለት በሁለት ደረጃ ከፍሎ ማየት ይችላል። በዙዎቹ ጥሩ ተከራካሪ የሚባሉት፣ በዝግጅት ወቅት በቅድሚያ የመከራከሪያ ሪዕሱን የሚመለከቱ ሀሳቦችን ከተለያዩ የመረጃ ምንጮች ይቃርማሉ። ይህም ባለሙያዎችን በማነጋገር ወይም ጽሑፎችን በማንበብ፣ ካሰራለገም ሁለቱንም መንገዶች በመጠቀም ለሆን ይችላል።

መረጃዎቹን ከሰበሰቡ በኋላ፣ ይበልጥ ጠቃሚ የሆኑትን በቅደም ተከተል በማደራጀት፣ በአጭሩ በትንሽ ወረቀት ላይ በማስታወሻ መልክ ያስፍራሉ። ይህንን ማድረጋቸው፣ ላይታቸ ከመርገጥ ያድናቸዋል፣ የነገሮችን ፍስት ጠብቀው ለማቅረብ ያግዛቸዋል። ተከራካሪዎች በየፈናቸው ለሚከራከሩበት ርዕስ ጉደይ የሚሆኑ መረጃዎችን ከሰበሰቡና ማስታወሻቸውን ካዳራጁ በኋላ፣ ቀጣዩ ሥራቸው ልምምድ ይሆናል። ልምምድን የሚያካሂዱበት በሁለት መንገድ ነው። አንደኛው በየግል ራሳቸውን በመሰታወት እያዩ መለማመድ ሲሆን፣ ሁለተኛው ደግሞ ሌሎች ልምምዳቸውን አይተው አስተያየት እንዲሰጣቸው በማድረግ ይሆናል። በዚህ ሁኔታ ዝግጅት ካጠናቀቁ በኋላ ወደ ዋና ዋናዎቹ የክርክር መድረክ ተግባራት ይገባሉ።

ተከራካሪዎች ክርክራቸውን የሚጀምሩት ሰላምታ በመስጠትና ርዕሳቸውን በማስተዋወቅ ነው። እያይዘውም በተቀመጠው የሀሳብ ቅድም ተከተል እየተመሩ የክርክር ነጥቦቻቸውን ያቀርባሉ። ለዚህ አካሄዳቸው ማስታወሻ የያዙበት ትንሽ ወረቀት፣ ትልቅ ድርሻ አላት። ክርክራቸውን በወገራ በራስ የመተማመን መንፈስ ለማቅረብ ትረዳቸዋለች። እዚህ ላይ፣ በራስ መተማመን የሚፈጠረው በቂ ዝግጅት ከማድረግ መሆኑን ማጤን ያስፈልጋል። ከተቃዋሚ ወገን የሚቀርቡ አስተያየቶችን በጥሞና በማዳመጥ ማስታወሻ መያዝም፣ ሌላው ጠቃሚ የተከራካሪዎች ተግባር ነው። ይህ የሚሆነው ለተዘረዘሩ ትችቶችና መቃወሚያዎች አፍራሽ ሀሳቦችን ለመስጠት ስለሚጠቅም ነው። አላሰራላጊ እንቅስቃሴዎችን

ከማድረግ መቆጠብ፣ ድምጽን ለታዳሚዎች በሚስማቡት መጠን መመጠንና እይታን ወደ አድማጮች ማድረግም ሌሎች የትኩረት ነጥቦች ናቸው።

ጥሩ ተከራካሪዎች ከላይ በተጠቀሱት ተግባራት ብቻ አያበቁም። ለመከራከሪያ የሚያነሳቸው ፍሬ ሀሳቦች፣ ባጠቃላይም ክርክራቸው አድማጮቻቸውን የሚሰብ ያድማጮቻቸውን ችሎታ ያገናዘቡና የተከራካሪያቸውን ስብዕና የማይነካ፣ ማለትም ቅር የሚያስኝ፣ መሆኑን ያረጋግጣሉ። ትግሉ ከተከራካሪያቸው ጋር ሳይሆን፣ ከሀሳቡ ጋር መሆኑን ያውቃሉና። ንግግራቸው ከተሰጣቸው ጊዜ ጋር የተጣጣመ እንዲሆን ይጥራሉ። ክርዕሳቸው እንዳይወጡ ይጠነቀቃሉ ሌላውን ወገን ሳያከብሩ መከበርን መናፈቅ አይቻልምና። ለተከራካሪና ለአድማጮች እንዲሁም ታዳሚዎች ያመስግናሉ። የዳኞች ወሳኔ ምንም ይሁን ምን በፀጋ ይቀበላሉ።

ሀ) የሚከተሉትን ጥያቄዎች በምንባቡ መሠረት እውነት ወይም ሐሰት በማለት መልሱ።

1. ክርክር የሚካሄደው በከላሽና በተከላሽ መካካል ብቻ ነው።
  2. ማስታወሻ እያነበቡ መከራከር የጥሩ ተከራካሪ ተግባር ነው።
  3. ክርክር ወስጥ ከመገባቱ በፊት መረጃ መስብሰብ አስፈላጊ ነው።
  4. አንድ ተከራካሪ ተቃዋሚውን ማክበር ያለበት ፍልሚያው ከተከራካሪው ጋር ሳይሆን ከሀሳቡ ጋር በመሆን ነው።
  5. በተማሪዎች ክርክር ተከራካሪው የመጨረሻውን የዳኛ ወሳኔ መቃወምና መንቀፋ የሚደገፉ ተግባር ነው።
- ለ) የሚከተሉት ቃላትና ሐረጎች ከምንባቡ የወጡ ናቸው። ከአወዳደ(አገባባዊ)ፍች የሚሆናቸው ጋር አዛምዱ።

<u>“ሀ”</u>	<u>“ለ”</u>
1. ታዳሚ	ሀ) ይሰበስባሉ
2. ይቃርማሉ	ለ) በማስተዋል
3. በጥምና	ሐ) በፍላጎት
4. አይነፋጉም	መ) ተመልካች፣ አድማጭ
5. በፀጋ	ሠ) አይከለክሉም
	ረ) አያግዙም

ሐ)ከተሰጡት አማራጭ መልሶች መካከል መርጣችሁ በምንባቡ መሠረት የሚከተሉትን ጥያቄዎች መልሱ።ለምትሰጡት መልስ ማብራሪያ አቅርቡ።

1.በፖለቲከኞች ክርክር፣”ህዝብ ዳኛ ሆኖ ፍርድ ይሰጣል።”ሲባል፣ፍርድ የሚሰጠው እንዴት አድርጎ ነው

- ሀ)ህዝብ ድምፅ በመስጠት ፈራጅ ይሆናል።
- ለ)አብዛኛው ህዝብ አስተያየት በመሰጠት ይፈርድለታል።
- ሐ)እራሱ ተከራክሮ በማሸነፉ ህዝብ ይደግፈዋል።

መ)ሁሉም

2.በክርክር ወቅት መረጃዎች በአጭር በአጭሩ በማስታወሻ መያዝ የሚያስፈልግበት ምክንያት ምንድን ነው

- ሀ)ላይ ታች ከመርገጥ ያድነዋል
- ለ)ተቃራኒ ቡድንን ያወናብዳል
- ሐ)ከማስታወሻ ላይ ማንበብ ነጥብ ያሰጣል
- መ)ያለ ማስታወሻ መከራከር ስለማይቻል

3.በክርክር ጊዜ ጽፎ ማንበብ የማይመረጥበትን ምክንያት ግለፁ

- ሀ)ክርክሩ ቶሎ ሊያልቅ ይችላል ብሎ በመገመት
- ለ)ክርክራቸውን በወጉ አለመለማመዳቸውን ስለሚያሳይ
- ሐ)በራስ አለመተማመናቸውን ስለሚያሳይ
- መ) ለናሐ መልስ ናቸው።

4.በክርክር ጊዜ አላስፈላጊ እንቅስቃሴ የሚባለው ምን አይነት እንቅስቃሴ ነው።

- ሀ)ተናዶ ጠረጴዛ በእጅ መምታት
- ለ)የተቃዋሚ ሐሳብን ምስጫረስ
- ሐ)ራስን መነቅነቅ
- መ)ድምፅን ቆጥቦ ለታዳሚዎች ማቅረብ

5.ልምምድን ከሚያካሂዱበት መንገድ አንዱ

- ሀ)አምሮና ጥሩ ልብስ ለብሶ ወዲና ወዲያ መሄድ
- ለ)በግል ራስን በመስታወት እያዩ መለማመድ
- ሐ)የተለያዩ መፅሐፎችን መለማመድ
- መ)ለዘመድ ወይም ለጳጳሮች በመንገር

አባሪ ረ: የክፍል ትግበራ መርሃ ግብር

ቀናት	ርዕስ	ትግበራዎች
26-30/3/2015	ት.ወ.ወቅ	.ምልክታ ማካሄድ .የጥናቱ አላማ ማስተዋወቅ
3/04/2015	.የትምህርት ይዘት ማስተዋወቅ .የአማርኛ ንግግር ድምፆችን ማስተዋወቅ (አናባቢዎችና ተነባቢዎች)	በድምፆቹ ንብትና አፃፃፍ ላይ ወይይት
10/04/2015	ምንባብ አንድ .የትምህርት ይዘትን ማስተዋወቅ .ምንባብ ማንበብ .ከምንባቡ የወጡ መልመጃዎችን መተግበር	.አበይት ነጥቦች አስቀድመው ይተዋወቃሉ .ሰዎሰዋዊ ይዘት ያላቸው ነጥቦች ይበራረሉ። .ተማሪዎች ምንባቡን በዝምታ ያነባሉ።
17/4/2015	ምንባብ አንድ .ትምህርቱ በድጋሚ ይከለሳል	.ሰዎሰዋዊ ይዘቶች ደግመው ይከለሳሉ። .ምንባቡ በድጋሚ በዝምታ ይነበባል .ከምንባቡ የወጡ ጥያቄዎች ይሰራሉ
24/4/2015	ምንባብ ሁለት የምንባቡ ርዕስ ይተዋወቃል	.መምህራዎች ምንባቡን አንዴ ታነባዋለች .ቀጥለው ተማሪዎች ያነባሉ .ለተረድኦት የሚያስቸግሩ ቃላት ይበራረሉ
1/05/2015	ምንባብ ሁለት	ምንባብ ሁለት በድጋሚ ይነበባል .ሰዎሰዋዊ ይዘቶች ማብራሪያ ይሰጥባቸዋል .ከምንባቡ የወጡ ጥያቄዎች ወይይት ይደረግባቸዋል።
8/05/2015	ምንባብ ሦስት	.የምንባቡ ርዕስ ይተዋወቃል .ተማሪዎቹ ስለ ርዕሱ የሚያውቁትን እንዲናገሩ ይጋበዛሉ .መልመጃዎቹ በግል ቀጥሎ በቡድን ወይይት ይተገበራሉ።
22/5/2015	ምንባብ አራት ድህረ ልምምድ ፈተና	.ድህረ ልምምድ ፈተና ሁለቱም ተጠኝ ቡድኖች ይፈተናሉ።

አባሪ ሽ፡ የምልክታ ማስታወሻ

በኦሮሚያ ክልላዊ መስተዳዳር በሆሮ ጉዳሩ ወለጋ ዞን በሆሮ ቡልቅ ወረዳ በሠቀላ ቀበሌ

1.ቅድመ ጥናት ተግባራት

ከህዳር 26,2015 እስከ ህዳር 30,2015 እዚህ በሠቀላ ሁለተኛ ደረጃ ትምህርት ቤት እንደተመቸበት ቀንና ሰዓት በዘጠነኛ F- J ባሉት ክፍል”9F እና 9G” አንድ ላይ”9H እና 9I”አንድ ላይ”9ነኛ J” ለብቻ በሦሥት ክፍል በእያንዳንዱ ሁለት ሁለት የክፍል ምልክታ ተካሂዶታል።

1.9ነኛ F እና 9G 3-04-2015 እና 4-04-2015 ከ8-9 ሰዓት ከሰዓት

2.9ነኛ H እና 9I 5-04-2015 እና 6-04-2015 ከ8-9 ሰዓት ከሰዓት

3.9ነኛ J እና 10-04-2015 እና 11-04-2015 ከ5-6 ሰዓት ጣዋት በምልክታ ወቅት የተከናወኑ ተግባራት በ23-03-2015 ለተማሪዎቹና ለአሥራኛ ክፍል አማርኛ መምህሩ ለምን እንደሚረዱኝ እና ለምን አላማ እንደሆነ አስተዋወቂያለሁ።የመምህሩን ፈቃድም አግኝቼ በጊዜው መማር ያለባቸውን ትምህርት ምዕራፍ ለሁለት ሣምንት በሚመቻቸው ሰዓት ጠይቄ ፍቃድ ካገኘው በኋላ ሰዓቱን በማመቻቸት እንዲያስተምሩልኝ አድርጌ ፤በሚያስተምሩበት ወቅትም ክፍል ወስጥ ተገኝቼ የምንባብ ትምህርት የቀረበ ሲሆን መምህሩ መጀመሪያ ምንባቡ ትምህርት የቀረበ ሲሆን መምህሩ መጀመሪያ ምንባቡን በማንበብ ተማሪዎቹ እየነበቡ መልመጃዎችን እንዲመልሳቸው አድርጎታል።የቤት ሥራ መልከም የተወሰኑትን መልመጃዎች ለተማሪዎቹ ሰጥቶቸዋል።

በ9ነኛ H እና I ክፍል ደግሞ በምልክታዬ ወቅት ከምንባቡ ያወጡ ቃላት ትምህርት እና የሰዋሰዉ ትምህርት እንደ ቅድም ተከተላቸው ሲቀርብ ተከታትለሁ።

በቀረዉ በ9ነኛ J በዚህ ክፍል ደግሞ ቅድመ ንባብ ጥያቄዎችን እንዲሠሩና የምንባቡን የመጀመሪያ አንቀጽ አንብበዉ የምንባቡን መልዕክት እንድናገሩ ሲደረጉ ተመልክቻለሁ ከዛም ከምንባቡ የወጡ የተወሰኑ ጥያቄዎችን ሰርተዉ እንዲመጡ የቤት ሥራ ሲሰጡ አይቻለሁ።

26-03-2015 በ9ነኛ F እና G ክፍል ተገኝቼ የጥናቴን አላማ አስተዋወቂያለሁ፤የልምምድ ትምህርቱንም በቀጣዩ ሳምንት እንደምንጀምርና ከዚያ በፊት ግን በያዘነዉ ሳምንት አንድ የቅድመ ልምምድ ፈተና እንደሚወስድ ለተማሪዎቹ አስረዴቻለሁ።

ሐሙስ 29-03-2015 የቅድመ ልምምዱ ፈተና ተስጥቶዋል።የቁጥጥር ቡድኑን አሥረኛ ክፍል በማስተማርም የሚረዱኝ ባልደረባዬ ሲፈትኩልኝ በሙከራ ቡድንነት የተመረጡትን ማለት በምድብ 9ነኛ ሀ የተመደቡትን ተማሪዎች እኔ ፈትኛቸዋለሁ።ፈተናውም ታርመ ወጤቱ ተመዝግቦዋል።

ሰኞ 3-04-2015 የልምምድ ክፍሉ ተጀምሮዋል በዕለቱ የቀረበው ርዕስ የአማርኛ ፊደላት ክለሳ በሚል ሲሆን ይህም በድምፆች ደረጃ ተከፍሎ የአማርኛ አናባቢና ተነባቢ ድምፆች ተለይተው ቀረበዋል።በተለይ በሳድስና ሳልስ እንዲሁም በግዕዝና ራብዕ ድምፆች መካከል ያለውን የንበት ልዩነት ለማስለየት ተምክሮዋል።ይህ የተደረገውም ድምፆቹ ከአፍ መፍቻ ቋንቋቸው የኦሮምኛ ድምፆች ጋር ያላቸውን ተመሳስሎና ልዩነት እንዲረዱ ለማስቻልና አማርኛን በማንበብ ወቅት እንዳይቸገሩ ለማስቻልና አማርኛን በማንበብ ወቅት እንዳይቸገሩ ለማስቻል ነው።ትምህርቱ ሲቀርብም እንዴት ከዚህ እንጂምራለን በሚል ነው መሰል የመገረመ ስሜት በተሞላበት መልኩ ተማሪዎቹ እርስ በርስ ሲተያዩ ነበር በኃላ ላይ ግን ልብ ያለላቸው ልዩነቶች በድምፆቹና በፍደላቱ መካከል መኖራቸው ሲገለፅላቸውና በተግባርም ሲመለከታቸውም ወደ ትምህርቱ ተስበዋል። የዕለቱ ትምህርትም በድምፆቹ ዙሪያ ሰፊ ልምምድ በማድረግ ተጠናቆዋል። ልምምዱም ትኩረት የተሰጠባቸው ድምፆችን የያዙ ፊደላትን በምሳሌነት በማቅረብ ታዘዙዋል።

ሮብ 5-04-2015 በዚህ ክፍለ ጊዜ ቀደም ስል የተማራቸው አናባቢና ተነባቢ ድምፆች የተከለሱላቸው ሲሆን ተዘጋጅቶላቸው የነበረው ምንባብም ቀርቦ እንዲተዋወቁ ተደርጎዋል።በቅቱም አጥኝዋ የመረጣቸው ቃላት አስቀድመው በሰሌዳ ላይ ተፅፈውላቸዋል። በቃላቱ ዙሪያም ለተወሰኑ ደቂቃዎች ወይም የተደረገባቸው ሲሆን ፍቻቸውም ተነግራቸው ወደ ማንበብ ሂደቱ ተገብቶዋል። ምንባቡም ተማሪዎቹም በየግላቸው እንዲያነቡት ተበረታተዋል። ሲያነቡም እየተዘዋወርኩ ተመልክቻቸዋለሁ መልመጃዎቹንም ምንባቡን ደግመው በማንበብ እንዲመልሳቸው በየቤት ሥራ መልኩ ሰጥቻቸዋለሁ የዕለቱ ትምህርትም በዚህ ተጠናቋል።

ሰኞ 1-05-2015 ይህ እለት ስለቅጥያዎች ምንነትና አይነቶች ትምህርት የተሰጠበት ነው።በዚህም ቅጥያዎች በቃላት ላይ እየተጨመሩ /እየተቀጠሉ/ሌሎች ቃላትን መመስረት እንደሚያስችሉና ቅጥያዎቹም የተለያዩ ተግባራት እንዳላቸው ምሳሌዎችን በማቅረብ ተነጋግረናል ማስታወሻም ተስጥቶዋል። ማስታወሻውም መነሻ ቅጥያዎችን፣ወስጡ ቅጥያዎችን እና ድህረ ቅጥያዎችን የተመለከተ ነበር።

ለምሳሌ ያህል የ”አል-ም” መዋቅር በአፍራሽነት የሚነሳ መሆኑን ለማመልከት

መጣ----- አልመጣም

በላች----- አልበላችም

ተመለከተ-----አልተመለከተም የመሳሰሉትን ቃላት በማቅረብ ለማስረዳት ተምክሮታል። ተማሪዎቹም በተመሳሳይ መልኩ ቃላትን እንዲያረብዋቸው አድርጌያለሁ እየተዘዋወርኩም ተቆጣጥሪያለሁ በተጨማሪም ስለ”ዎች”እና”ኦች”ቅጥያዎች ጠቀሜታና በምን አይነት ቃላት ላይ እንደሚቀጠሉ ተጨማሪ ማብራሪያ ሰጥቻለሁ መልመጃም ሰርተዋል።

8-05-2015 ዕለቱ ሰኞ ሲሆን የቀደመው ትምህርት ክለሳ ተደርጎበታል። የዕለቱ አዲስ የምንባብ ርዕስም ተዋወቋል። በምንባቡ ውስጥ የሚገኙትም ቃላት አስቀድመው የተዋወቁ ሲሆን ምንባቡንም ተማሪዎቹ በየግላቸው እንዲያነቡት ወረቀቱ ታድሷቸዋል። ምንባቡንም በታች ላይ የንባብ ሞዴል አካሄድ መሰረት በዝግታና በንዑስ ንዑስ ክፍሎች እየከፋፈሉ እንዲያነቡ ተበረታቶታል። በመቀጠል በየአንቀፁ ያሉትን አረፍተ ነገሮች አንድ በአንድ እያዩ አንቀጾቹ የያዙትን መልዕክት /ሀሳብ/ በጥንድ ከዚያም በቡድን እየሆኑ እንዲነጋገሩባቸው መመሪያ ሰጥቻቸዋለሁ። በመጨረሻም ከምንባቡ የወጡትን ጥያቄዎች እዚያው በተሰጣቸው ወረቀት ላይ እንዲመልሱ ተነግሯቸው ይህንኑ ሲያደርጉ ተመልክቻቸዋለሁ። በዚህን ወቅት የተሷታፊዎች ቁጥር በአንጻራዊነት ጨምሮ አግኝቻለሁ አብዛኞቹ ጥያቄዎችም በትክክል ተመልስዋል ማለት ይቻላል።

ሮብ 10-05-2015 ከሰላምታ ልወወጡ በኋላ ያለፈው ትምህርት ባጭሩ ተከልሶ የዕለቱ ምንባብ ርዕስ ተዋወቆ ወደ ልምምዱ ተገብቶታል። በዕለቱም አስር የሚሆኑ ቃላትን/ተዘውታሪ ያልሆኑትን በመምረጥ/ሰሌዳ ላይ ከነፍችቻው ፅፌላቸዋለሁ። ከዚህም ምንባቡን በፀጥታ እንዲያነቡት ነገርኳቸው ሲጨርሱ አንድ ወንድና አንድ ሴት ተማሪዎችን ምንባቡን ለክፍሉ እንዲያነቡ ፍቃደኝነታቸውን በመጠየቅ ጋበዝኳቸው በመጠኑ ረዘም ያለ ጊዜ ቢፈጅላቸውም ምንባቡን ከተወሰኑ ግድፈቶች በስተቀር ባግባቡ ተወጥተውታል። በመቀጠልም ከምንባቡ ያወጡ ጥያቄዎችን በየግላቸው እንዲ ከወናቸው አድርጌ ተፈጻሚነቱንም እየተዘዋወርኩ ተመልክቻለሁ። ከጥቂቶቹ በስተቀርም ለክፍሉ ጊዜው የተያዘለት ጊዜ ከመጠናቀቁ በፊት ጥያቄዎቹን አገባደዋቸዋል። በሰተመጨረሻም በደንብ ግልፅ ያልሆኑላቸው ውስን ጥያቄዎች ላይ ብቻ መለስተኛ ወይይት በማድረግ የዕለቱን ክፍለ ጊዜ ተጠናቋል።

አርብ 12-05-2015 ይህ እለት እስካሁን ታች ላይ የንባብ ሞዴል መርህ መሰረት ሲካሄድ የነበረው የልምምድ መርሃ ግብር የሚጠናቀቅበት መሆኑ ለተማሪዎቹ አስቀድሞ ተገልጻል። በመቀጠልም የመደምደሚያ ፈተና እንደሚሰጣቸውና ወጤቱንም በመደበኛ ትምህርታቸው ከነበራቸው ወጤት ጋር እንደሚደመር በማስረዳት በጥንቃቄ እንዲሰሩት ማሳስቢያ ሰጥቻቸዋለሁ። ከዛም ፈተናው ቀርቦላቸዋል ፈተናውም በልምምድ ወቅት ሲቀርቡ እንደነበሩት ክንውኖች ምንባቡና ከምንባቡ የወጡ ጥያቄዎችን የያዘ ነው።

በዚሁ ዕለትም በተመሳሳይ ሰዓት የአሥረኛ ክፍል መምህሩ በቁጥጥር ቡድንነት ለተመረጠው 9ለ ለተመደቡ ተማሪዎች ፈተናውን አቅረበው ፈትነዋል። በመጨረሻም የሁለቱንም ክፍል ፈተናዎች አርሜ ወጤቱን መዝግቤያለሁ። በቀጣይ ቀንም የሚሞላ መጠይቅ እንዳለና መጠይቁንም በመሙላት እንዲተባበሩኝ በመጠየቅ ተሰናብቻቸዋለሁ።

ሰኞ 22-05-2015 በዚሁ ዕለት የድህረ ፈተና ወጤታቸው ታርሞ የተመለሰላቸው ሲሆን ከዚያ በፊት ግን የዕሁፍ መጠይቁን እንዲሞሉ ተተንትኖላቸው የመረጃ መዛባት እንዳይኖርና የዕሁፍ መጠይቆቹም በተሟላ መልኩ እንዲመልሱ እዚያው ክፍል ውስጥ እንዲሞሉ ተደርጓል። መጠይቁን በሚሞሉበት ጊዜም ስማቸውን እንደማይፅፉና ትክክል የሚሉትን ብቻ እንዲሞሉ ዳራቸውን ለሚጠይቀው ክፍል አንድም እወነተኛ መረጃ እንዲሰጡ ማሳስቢያ ተስጥቷቸዋል። አንዳንድ አስቸጋሪ ይሆናሉ የተባሉ የመጠይቁ ክፍሎቻችንም በአፍ መፍቻ ቋንቋቸው/በአፋን ኦሮሞ/ተጨማሪ ገለጻ ተደርጎላቸዋል። በመጨረሻም የዕሁፍ መጠይቁ ከሁለቱም ተማሪዎች ዕጅ ተሰብስቦ ለትንተና ዝግጁ እንደሆን ተደርጓል።

ክፍል ሁለት

1. በአማርኛ ቋንቋ የተፃፉ የተለያዩ ፅሁፎችን(መፃሕፍት፣ መፅሔቶች፣ ጋዜጦች ወይም በራሪ ወረቀቶችን) በማንብብት ወቅት ከጥቃቅን አሃዶች(units) ወደ ክፍተኛው ደረጃ በመሄድ መልዕክታቸውን ለመረዳት እምክራለሁ።

- ሀ) በጣም እስማማለሁ
- ለ) እስማማለሁ
- ሐ) አልስማማም
- መ) በጣም አልስማማም

2. ምንም ሳልደናቀፍ(ሳልቸገር/በአማርኛ የተፃፉ ፅሁፎችን በፍጥነት አንብቤ እረዳለሁ።

- ሀ) በጣም እስማማለሁ
- ለ) እስማማለሁ
- ሐ) አልስማማም
- መ) በጣም አልስማማም

3. በንባብ ወቅት ትርጉማቸው የማይገቡኝን አዳዲስ ቃላትን በመፈተሽ ወይም መምህራን በመጠይቅና በመረዳት ወደ ማንበብ ሂደቱ እመለሳለሁ።

- ሀ) በጣም እስማማለሁ
- ለ) እስማማለሁ
- ሐ) አልስማማም
- መ) በጣም አልስማማም

4. ግዕዝን ከራብፅ ሳልስን ከሳድስ ወዘተ እየለያሁ ማንበብና መፃፍ እችላለሁ። ለዚህም ሁልጊዜ ድጋፍ ይደርግኛል።

- ሀ) በጣም እስማማለሁ
- ለ) እስማማለሁ
- ሐ) አልስማማም
- መ) በጣም አልስማማም

5. ስህተቶችን በምፈፅምበት ወቅት መምህራ ወደያዉ እርማት በመስጠት እንዳስተካክል ጥቆማ ይሰጡኛል።

- ሀ) በጣም እስማማለሁ
- ለ) እስማማለሁ
- ሐ) አልስማማም
- መ) በጣም አልስማማም

6. ተቀራራቢ ንበት ግን በተለያዩ ፊደላት የሚፃፍ ቃላትን(ለምሳሌ-ልጥ-ሊጥ፣ እይነት፣ እናት አርማ፣ አረም ወዘተ) ለይቼ ማንበብ እችላለሁ።

- ሀ) በጣም እስማማለሁ
- ለ) እሳማማለሁ
- ሐ) አልስማማም
- መ) በጣም አልስማማም

7.በልምምዱ ወቀት ወደ ቡድን ወይም የጥንድ ወይይት በምንጋበዝበት ወቀት አስቀድመን ክንወኖቹን በየግላችን እንድንሞከራቸው ይደረጋል።

ሀ)በጣም እስማማለሁ ለ)እስማማለሁ

ሐ)አልስማማም መ)በጣም አልስማማም

8.በልምምዱ ወቀት መምህሩ የተለያዩ ፊደላትን በማቅረብ አዳዲስ ቃላትን እንድንመሠረት፣ ወይም ቃላትን በማቀናጀት ሀረጎችን ከዚያም አረፍተ ነገሮችን እንድንመሠረት እንበረታታ ነበር።

ሀ)በጣም እስማማለሁ ለ) እስማማለሁ

ሐ)አልስማማም መ)በጣም አልስማማም

9.በልምምዱ ላይ ከዝምታ ንባብ በተጨማሪ በክፍል ውስጥ ድምፅን ከፍ አድርጎ በማንበብ የአማርኛ የአነባብ ቅላዬን እንድንለማመድ እድሉ ይሰጠን ነበር።

ሀ)በጣም እስማማለሁ ለ)እስማማለሁ

ሐ)አልስማማም መ)በጣም አልስማማም

10.በልምምዱ ወቀት ሲቀርቡልን የነበሩት ምንባቦች አንብቦ ለመረዳት ብዙም የሚያስቸግሩና በጥቃቅን አሃዶች ከፍፍሎ ለማየት የተመቹ ናቸው።

ሀ)በጣም እስማማለሁ ለ)እስማማለሁ

ሐ)አልስማማም መ)በጣም አልስማማም

11.ለልምምዱ ከቀረቡት ምንባቦች ከተቀረፁት መልመጃዎች የወጡትን ጥያቄዎች ለመመለስ ምንባቦቹን ደጋግሞ አነብ ነበር።

ሀ)በጣም እስማማለሁ ለ) እስማማለሁ

ሐ)አልስማማም መ) በጣም አልስማማም

12.ግለ በፀጥታ በማነብበት ወቅት የማገኛቸውን አዳዲስ ሃሳቦች ባለኝ ገጠመኝና ዕውቀት ጋር በማዛመዱ መልዕክቱን ለመገምገም ሞክራለሁ።

ሀ)በጣም እስማማለሁ ለ)እስማማለሁ

ሐ)አልስማማም መ)በጣም አልስማማም

13.በግሌ በማኑብበት ጊዜ በልምምዱ ወቅት ያገኘሁትን ግንዛቤ ተግባራዊ ለማድረግ እሞክራለሁ።

- ሀ)በጣም እስማማለሁ ለ)እስማማለሁ
- ሐ)አልስማማም መ)በጣም አልስማማም

14.በመማሪያ መፅሐፎቻችሁ ከተካተቱት ምንባቦች በተጨማሪ የአማርኛ መምህራችሁ የተለያዩ ምንባቦችን ከመፅሀፍት አምጥተዉ እድታነቡ ያደርጉ ነበር።

- ሀ)በጣም እስማማለሁ ለ)እስማማለሁ
- ሐ)አልስማማም መ)በጣም አልስማማም

15.በልምምዱ ወቅት የአማርኛ ቋንቋ የንባብ ትምህርት በሚቀርብበት ጊዜ የተለያዩ የንባብ ስልቶችን /ትንብያን፣ መረጃ በግል ዕውቀት ጋር ማዛመድን የፀሐፊውን አመለካከት መለየትን---)ለመለማመድ ዕድል ፈጥሮኛል።

- ሀ)በጣም እስማማለሁ ለ)እስማማለሁ
- ሐ)አልስማማም መ)በጣም አልስማማም

16.በንባብ ት/ቱ ወቅት አስቸጋሪ ይሆናሉ የሚባሉ ሰዎችዎ ጉዳዮችና አዳዲስ ቃላት አስቀድመዉ በመምህሩ መግለጫ ቀርቦባቸዋል።

- ሀ)በጣም እስማማለሁ ለ)እስማማለሁ
- ሐ)አልስማማም መ)በጣም አልስማማም

17.በ”ታች ላይ”የንባብ ማስተማሪያ ሞዴል ስልት ሲቀርብልን የነበረውን ትምህርትና ልምምድ ተኮታትያለሁ።

- ሀ)በጣም እስማማለሁ ለ)እስማማለሁ
- ሐ)አልስማማም መ)በጣም አልስማማም

18.ንባብን”ታች ላይ”ሞዴል ስልት ለማንበብ ልምምድ ማድረግን በራሴ ምርቻና ፍላጎት የተለያዩ ፅሁፎችን ለማንበብ ያስችለኛል ብዬ አምናለሁ።

- ሀ)በጣም እስማማለሁ ለ)እስማማለሁ
- ሐ)አልስማማም መ)በጣም አልስማማም

በልምምድ ትምህረቱ ላይ ያለህ/ሽ ተጨማሪ አስተያየት

ለተደረገልኝ ትብብር በድጋሚ አመስግናለሁ!

አባሪ በ፡ ፎቶግራፎች

ተማሪዎች በልምምድ ላይ እያሉ የሚያሳይ ፎቶ

ማረጋገጫ

ይህ ጥናት የታች-ላይ (Bottom up) የንባብ ማስተማሪያ ሞዴል በአማርኛ ቋንቋ አንብቦ የመረዳት ክህልን ለማዳበር ያለው ወጤታማነትና ተተግባሪነት፤ አማርኛን በሁለተኛ ቋንቋነት በሚማሩ በዘመነኛ ክፍል ተማሪዎች ላይ የተካሄደ ጥናት ሲሆን በአዲስ አበባ ዩኒቨርሲቲ፣ የሂይማኒቲ፣ የቋንቋዎች ጥናት፣ ጆርጅታን ስኩል ኮሌጅ፣ የአማርኛ ቋንቋ ስነጽሁፍና ፎክሎር ትምህርት ክፍል የድኅረ- ምረቃ መርሐ ግብር አማርኛን ለማስተማር (TeAm) ማስተር ዲግሪ ማሟያ የቀረበው ጥናት፣ የራሴ ወጥ ስራ መሆኑን አረጋግጣለሁ።

ስም:- _____

ፊርማ:- _____

ቀን:- _____